

АГУУЛГА

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	3
1.1 Ухаа худаг нүүрсний уурхай	4
1.2 Нүүрс баяжуулах үйлдвэр	4
1.3. Дулааны цахилгаан станц.....	6
1.4. Ус хангамж.....	7
1.5. Уурхайн ажиллагсдын хотхон	8
1.6. Ухаа худаг Гашуун сухайт чиглэлийн авто зам	8
1.7. Цагаан Хад Нүүрс ачиж буулгах талбай	9
1.8 Шатахуун түгээх станц.....	9
2. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	10
3. УХАА ХУДАГ ТӨСЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ, ГОЛ ҮР ДҮН.....	12
4. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	14
4.1. Уурхайн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт.....	14
4.2. Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	25
4.3. Цахилгаан станцын сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт.	30
4.4. Нүүрс ачиж буулгах талбайн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	35
5. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	41
5.1. Хаягдлын овоолгын талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийх	42
5.2. Нөөц болон дайрганы хайгуулын цооногийн нөхөн сэргээлт	42
5.3. Хаягдлын овоолгын талбайг шимт хөрсөөр хучих	43
5.4. Шимт хөрсөөр хучсан талбайг ургамалжуулах усалгаа арчилгаа хийх	44
5.5. Мод үржүүлгийн газраас гарах тарьц суулгацын тоо хэмжээг.....	45
5.6. Тэрбум мод хөдөлгөөний хүрээнд “Төв аймгийн Богд Хан уулын хүрхрээгийн аманд Ойжуулалт хийх”	46
5.7. Өмнөговь аймаг Баяндалай суманд Ойжуулалт хийх	47
6. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	49
6.1. Уулын туруутан амьтадыг хамгаалах.....	49
6.2. Зэрлэг амьтдын амьдрах орчинг сайжруулах.....	50
7. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	53
8. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	54
9. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	55
9.1 Химийн бодисын хадгалалтын хяналт	57
9.2. ХБА-ын гадна талбай бетондох, хатуу хучилттай болгох	58
9.3. Химийн бодисын агуулахын галын системийг солих.....	58
9.4. Химийн хорт болон аюултай бодисын ослын үед ажиллах төлөвлөгөөний дагуух практик сургалт	59
9.5. Химийн бодисын савыг эрх бүхий байгууллагад хүргүүлж устгуулах	60
9.6. Химийн бодистой харьцаж ажилдаг ажиллагсдыг сургалтанд хамруулах	61

9.7 Галын эрсдэлээс сэргийлэх практик болон онолын сургалтыг нийт ажилтнуудад орох	61
9.8 Галын аюулгүй байдлын бүлгэмийн үйл ажиллагааг хэвийн явуулах, галын хорны үзлэг шалгалтыг тогтмол хийх.	62
9.9 Цаг агаарын урьдчилан сэргийлэх мэдээг нийт ажилтнуудад тараах	63
10. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	64
10.1. Хуванцар хог хаягдлыг ангилан ялгалт.....	67
10.2. Зам талбайд хийсч тарсан хог хаягдлын цэвэрлэгээ зохион байгуулах	67
10.3 Дахин ашиглагдах хаягдлыг хоёрдогч түүхий эд авдаг аж ахуйн нэгж байгууллагад нийлүүлэх.	69
10.4 Хог хаягдлын устгалын ландфилл байгуулах	69
10.5 Гал тогооноос үүсдэг хог хаягдлын дахин ашиглалтыг нэмэгдүүлэх	71
10.6 Хуванцар хаягдал ангилан ялгах сав шинээр хийж байршуулах.....	72
10.7 Аюултай хог хаягдлыг шаардлага хангасан нөхцөлд хадгалж, нийлүүлэгчид буцаан хүргүүлэх	72
10.8 Хаягдал тосыг цуглуулж дахин боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэх	73
10.9 Аюултай хог хаягдал болох аккумуляторыг нийлүүлэгч болон эрх бүхий байгууллагад хүргүүлэх	74
10.10 Хог хаягдлын чиглэлээр сургалт зохион байгуулах.....	75
10.11 Галын унтраагуурын хаягдлыг дахин ашиглах, мэргэжлийн байгууллагад хүлээлгэн өгөх ажлыг зохион байгуулах	76
11. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	77
11.1. Байгаль орчны дотоод хяналт	79
11.2. Ус ашигласаны төлбөр	80
11.3 Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээнд нэмэлт тодотгол хийлгэх	80
11.4. Байгаль хамгаалах тэмдэглэлт өдрүүд	80
11.5 Нийт ажилтнуудад байгаль орчныг хамгаалах чиглэлээр сургалт зохион байгуулах.....	82
11.6 Байгаль орчны ажилтнуудыг чадавхижуулах сургалт болон сайн туршлага судлах үйл ажиллагааг зохион байгуулах	83
11.7 Үйл ажиллагаанаас үүсэх хүлэмжийн хийн ялгаруулалтыг тооцоолох	85
11.8 Тоосний хэмжилтийн суурин станц ашиглаж эхлэх	86
11.9 НБУ-н хуучин хаягдлын далангийн нөлөөллийг тодорхойлох судалгааны ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх.....	87
11.10 Агаарын тухай хуулийн шаардлагын дагуу суурин эх үүсвэрүүд дээр мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлт гаргуулж зөвшөөрөл авах	88
12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН БИЕЛЭЛТ	89
12.1. Гадаргын ба газрын доорх усны хяналт шинжилгээ	89
12.2. Агаарын чанарын хяналт шинжилгээ.....	100
12.3 Хөрсний судалгаа	108
12.4 Ургамал, амьтны аймгийн судалгаа.....	113
13. ОЛОН НИЙТЭД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	119
13.1. Худаг ашиглагч нарт хэмжилт хийх тухай бүрт худгийн хэмжилтийн мэдээллийг танилцуулах	120
13.2. Компанийн үйл ажиллагаа болон БО-ны ажлын гүйцэтгэлийг иргэдийн нийтийн хуралд танилцуулах	120
13.3. Гадаад орчны тоосны концентрацийн хэмжилтийн үр дүнг нийт ажилтнуудад нээлттэй тайлагнах.....	121
13.4. Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитын зөвлөмжийн гүйцэтгэлийн тайлан гаргах	121
13.5. Компанийн байгаль орчны ажлын гүйцэтгэл	122
14. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ЗАРДАЛ	123

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсын нийгэм, эдийн засгийн хөгжил, бизнест тодорхой хувь нэмэр оруулах, нэн ялангуяа нүүрс, нүүрсэн химийн бүтээгдэхүүний олборлолт, үйлдвэрлэл, борлуулалтыг нэмэгдүүлэх, энэ чиглэлээр дэлхийн зах зээлд баттай байр суурь эзлэх эрхэм зорилготойгоор “Энержи Ресурс” ХХК нь 2005 оны 4-р сарын 22-нд байгуулагдсан үндэсний хөрөнгө оруулалттай компани юм. Тус компани нь “Ухаа худаг” төслийн хүрээнд Өмнөговь аймгийн Цогтцэций сумын нутагт байрлах Ухаа худаг коксжих нүүрсний ордыг 2009 оноос олборлож эхэлсэн нь коксжсон нүүрсний зорилтот зах зээлд хүргэхэд томоохон алхам болсон. “Энержи Ресурс” ХХК нь өндөр хөгжилтэй орнуудад мөрддөг олон улсын стандартыг эх орондоо нэвтрүүлж, бодит ажил хэрэг болгон хариуцлагатай уул уурхайн жишиг тогтоохыг зорьж, Монгол улсад өрнөж буй их бүтээн байгуулалтад өөрийн хувь нэмрээ оруулан ажиллаж байна. Тус компани нь Ухаа худаг төслийн хүрээнд явагдаж байгаа бүхий л үйл ажиллагааны явцад байгаль орчныг хамгаалах багц хууль, стандартууд, Олон улсын стандартыг даган мөрдөж, төслийн үйл ажиллагааны явцад гарч байгаа сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, байгаль орчныг хамгаалах зорилготойгоор ажилладаг. “Энержи Ресурс” компани нь 2007 онд Ухаа Худагийн ордын ашигт малтмал ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг эзэмших болсноор ордыг ашиглах ТЭЗҮ, Баяжуулах үйлдвэрийн ТЭЗҮ зэргийг боловсруулан батлуулж, 2008 оны 10 сараас ашиглалтын өмнөх үйл ажиллагааны гэрээний дагуу уулын бэлтгэл ажлыг эхлүүлсэн ба 2009 оны 4 сард улсын комисс Ухаа Худагийн уурхайг байнгын ашиглалтанд хүлээж авснаар хөрс хуулалт, нүүрс олборлолтын ажлыг эхлүүлсэн.

2024 оны 10-р сарын 29-ний гүйцэтгэлээр 13,700,802 тонн нүүрс олборлосон байна.

11952А тусгай зөвшөөрлийн булангийн цэгүүдийн солбицолууд

Дугаар	Х	У
11952А - 4	4835630.651	536106.290
11952А - 1	4839519.390	536085.354
11952А - 2	4839364.841	543699.684
11952А - 3	4835676.639	543725.328

“Энержи Ресурс” компани нь Монгол улсын хөгжил дэвшил, үйлвэржилт, шинэчлэлд тодорхой хувь нэмэр оруулах, “Ухаа Худаг” нүүрсний ордыг цогц байдлаар ашиглах зорилтын хүрээнд уурхайн нүүрс олборлолтын үйл ажиллагаатай зэрэгцүүлэн жилд 15 сая нүүрс хүлээн авч баяжуулах үйлдвэр, 18 МВт конденсатын цахилгаан станц, хаягдлыг усгүйжүүлэх үйлдвэр, уурхайн ажиллагсдын “Галлерей кемп”, гүний ус олборлох худаг, ус цэнгэгжүүлэх байгууламж, Ухаа худаг-Гашуун сухайтын чиглэлийн 245 км хатуу хучилттай зам, 5000 хүн ам оршин суух “Цэций” хороолол орон сууц, хоногт 1200м³ ус цэвэршүүлэх цэвэрлэх байгууламж болон бусад ахуйн барилгыг барьж ашиглалтанд оруулсан.

1.1 Ухаа худаг нүүрсний уурхай

“Энержи Ресурс” ХХК нь уурхайн олборлолтын чиглэлээр ашигт малтмалын эрэл хайгуул, нөөцийн үнэлгээ, уурхайн урт, дунд болон богино хугацааны төлөвлөлт, ISO, GB, MNS стандарт шаардлагуудыг хангасан нүүрсний чанарын бүрэн хэмжээний судалгаа, уул уурхайн хүнд машин механизмын засвар үйлчилгээ, ашигт малтмалын олборлолт зэрэг 10 гаруй чиглэлд үйл ажиллагаа явуулж байна. Ордын нүүрсний тогтоцоос хамааран нүүрсний хаягдал бохирдлын хэмжээг багасгах зорилгоор нүүрс олборлолтын доголуд дээр Hitachi1200 болон Liebherr 9250 урвуу хутгуурт гидравлик экскаваторуудболон уурхайн дотоод тээвэрлэлтэнд Caterpillar фирмийн автосамосвалуудыг ашигладаг. Уурхай 12 цагийн 2 ээлжээр, 24 цагийн турш ажилладаг бөгөөд үйл ажиллагаа хэвийн үед 700 орчим хүн ажилладаг.

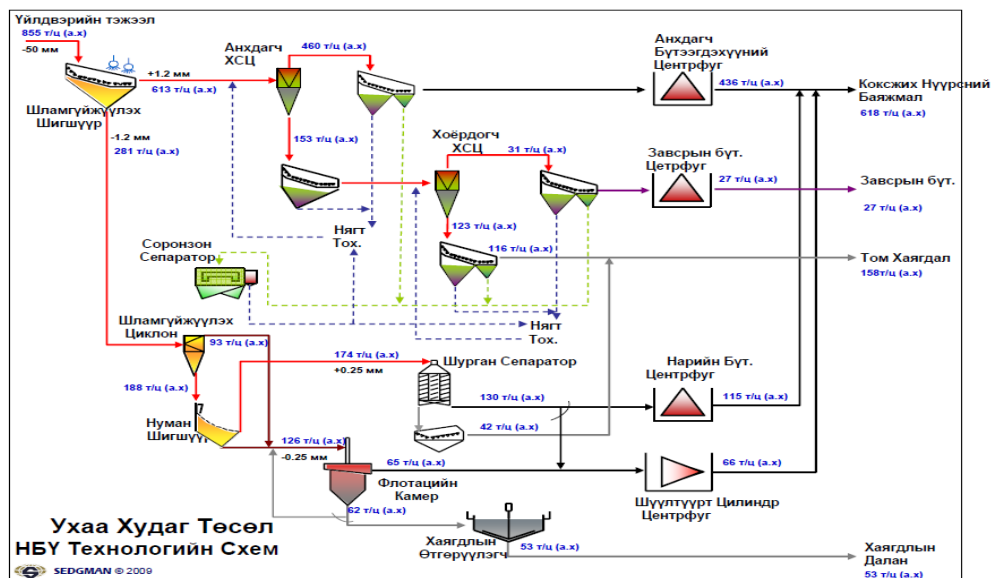
Зураг 10.1. Нүүрсний уурхай

1.2 Нүүрс баяжуулах үйлдвэр

Ухаа Худаг төслийн хүрээнд жилд тус бүр 5 сая тонн нүүрс угааж, боловсруулах хүчин чадалтай 3 модуль бүхий Нүүрс баяжуулах үйлдвэр (НБҮ) Австралийн Седжмен компанийн зураг төслөөр баригдсанаас эхний модулийг 2011 оны 6-р сард, 2-р модулийг 2012 оны эхний хагаст ашиглалтанд оруулж жилдээ 10 сая тонн нүүрс хүлээн авч баяжуулсан ба 3-р модулийг 2013 оны 7 сард оруулснаар жилийн хүчин чадал 15 сая тонн болж өргөжсөн. 2024 оны 10-р сарын 29-ны байдлаар 12,633,874 тонн коксжсон нүүрс боловсруулсан байна.

Зураг 1.2. Нүүрс баяжуулах үйлдвэр

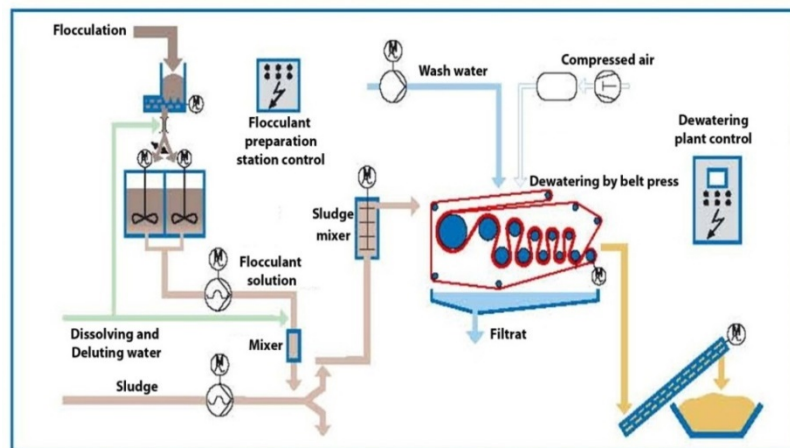

Зураг 1.3. Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн технологийн схем

1.2.1. НБҮ-ийн хаягдлыг усгүйжүүлэх үйлдвэр

Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн хаягдлыг усгүйжүүлэх ажиллагаанд шинэ техник технологийг ашиглан байгаль орчинд ээлтэй нөхцлөөр шийдвэрлэхээр Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн Хаягдлыг усгүйжүүлэх байгууламжийг барьж байгуулан 2013 оны 12-р сард ашиглалтанд оруулсан.

Уг байгууламж нь баяжуулах үйлдвэрийн хаягдлыг усгүйжүүлж, гарсан усны 67%-85%-ийг эргүүлэн ашиглахад зориулагдсан үйлдвэр юм. Үйлдвэрт 8 ширхэг усгүйжүүлэх төхөөрөмжийг суурилуулсан ба нэг төхөөрөмж нь цагт 75.3 м3 хаягдлыг базаж 65 м3 шүүгдсэн ус, 21 тн хуурай хаягдал болгон ялгана. Шүүгдсэн усыг технологийн шугаманд эргүүлэн ашигладаг.

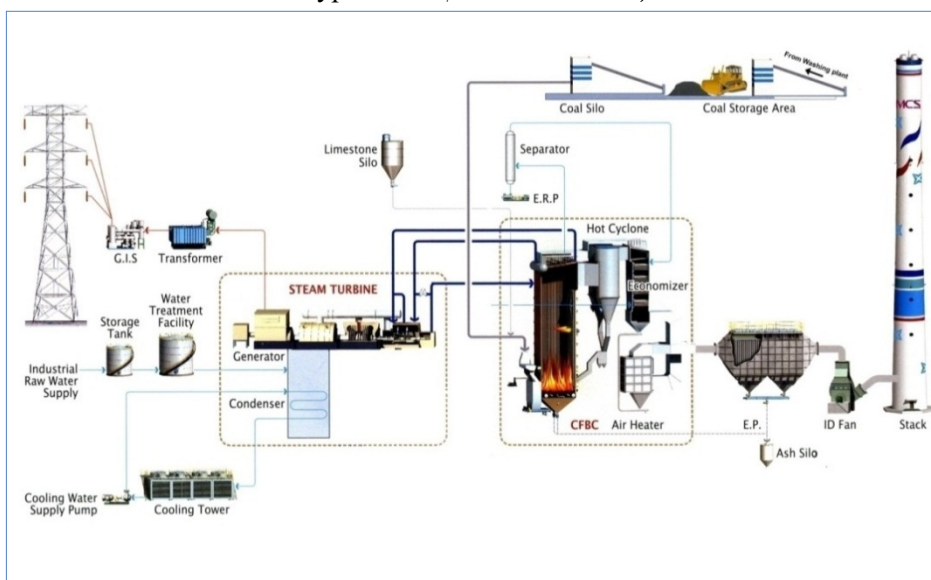
Зураг 1.4. Хаягдлыг усгүйжүүлэх үйлдвэрийн технологийн схем

1.3. Дулааны цахилгаан станц

“Энержи Ресурс” ХХК-ийн Ухаа худаг коксжих нүүрсний ордыг түшиглэн 18 МВт-ын хүчин чадалтай цахилгаан станц барьж, 2011 оны 9 сарын 24-нд ашиглалтанд оруулсан. Тус станц нь уурхайн болон дэд бүтцийн төслүүдийн эрчим хүчний бүхий л хэрэгцээг хангахаас гадна төвийн эрчим хүчний системээс алслагдсан Өмнөговь аймгийн Цогтцэций сумыг цахилгаанаар найдвартай хангаж байна. Монголдоо анх удаа дотоодын чадварлаг инженерүүдийн ур ухаанаар боссон энэхүү цахилгаан станц говь нутгийн байгалийн онцлогт нэн тохиромжтой хуурай хөргөлтийн систем, шаталтын үр дүнд үүссэн байгаль орчинд хортой үнсийг цахилгаан ионжих аргаар ялгах цахилгаан фильтр, усны бага хэрэглээ гээд технологийн олон давуу талыг агуулсан тул одоогоор Монголд ажиллаж буй бусад цахилгаан станцуудтай харьцуулахад усыг 4-5 дахин хэмнэх боломжтой. Дулаан цахилгаан станц нь 2024 оны 10 сарын 29-ны байдлаар 100,381,152 кВт. цахилгаан эрчим хүч үйлдвэрлэсэн байна.

Зураг 1.5. Цахилгаан станц

Зураг 1.6. Дулааны цахилгаан станцын технологийн схем

1.4. Ус хангамж

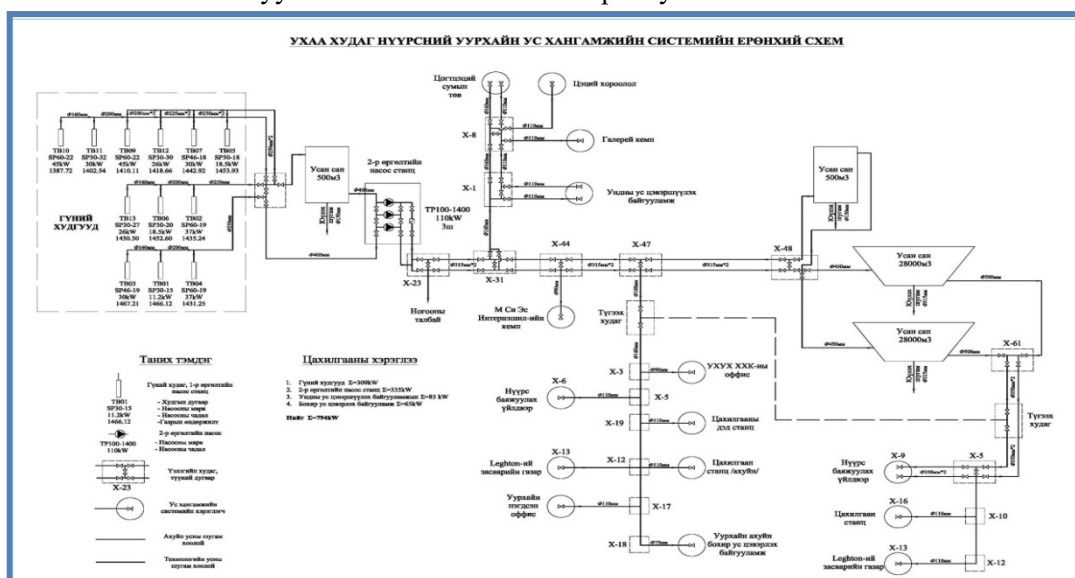
Ухаа Худаг уурхайн цогцолборын үйлдвэрлэлийн болон ахуйн хэрэглээний ус хангамжийн ухаалаг, дэвшилтэт системийг бий болгох ажил 2008 оны 1-р сараас эхэлж улмаар 2011 оны 6-р сард ашиглалтанд орсон. Ингэхдээ цэвэр усны нөөцөөр хомс говь нутгийн онцлогийг дээд зэргээр харгалзсан, усыг 100 хүртэлх хувь дахин ашиглах, олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн, дэвшилтэт технологид суурилсан болно.

Уурхайн нийт төслүүдийн усны хэрэгцээг хангаад зогсохгүй Өмнөговь аймгийн Цогтцэций сумыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн, ундны цэвэршүүлсэн усаар хангаж буй ус хангамжийн систем нь 56,000 куб метрийн багтаамжтай усан сан, насос станц болон иж бүрэн автомат хяналтын систем гээд технологийн онцлог шийдэл бүхий хэсгүүдээс бүрдэл болдог.

2024 оны 10 сарын 29-ны байдлаар 2,053,567 м³ ус үйлдвэрлэлд ашигласан байна.

1.4.1. Ус хангамжийн систем

Одоогийн байдлаар Наймантын хотгорын болон Наймдайн хөндийн гэсэн хоёр үндсэн ус хангамжийн системийг байгуулснаас Наймантын хотгорын ус хангамжийн системийг ашиглаж байна.

Зураг 1.7. Ус хангамжийн ерөнхий схем зураг

1.4.2. Нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний байгууламжууд

Тус компани нь нийгмийн хариуцлагатай уул уурхайн төслийн хүрээнд өөрийн ажиллагсад төдийгүй Цогтцэций сумын иргэдийг стандартын шаардлагад нийцсэн ундны цэвэр усаар хангадаг бөгөөд хэрэглээнээс гарсан ахуйн бохир усыг татан зайлуулах, цэвэрлэх үйл ажиллагааг шийдвэрлэсэн болно. Энэ зорилгоор дараах байгууламжуудыг барьж байгуулан, ашиглаж байна. Үүнд:

Ундны ус цэнгэгжүүлэх байгууламж

- Хүчин чадал: 750 м³/хоног
- Ус цэнгэгжүүлэх байгууламж нь Цогтцэций сумын хүн ам болон уурхайн ажилчдын хотхоныг цэвэршүүлсэн усаар хангах зорилгоор байгуулагдсан.
- Ус цэвэршүүлэх төхөөрөмжийг Герман улсын Prominent компанид үйлдвэрлэсэн бөгөөд мембран шүүлтүүр бүхий урвуу осмосын зарчмаар ажилладаг.
- Байгалийн усыг чөлөөт ионуудаас 97-98%-иар, бусад хольцноос 99% хүртэл цэвэрлэх боломжтой.

Цогтцэций сум, Цэций хорооллын хэрэглээнээс гарсан ахуйн бохир үс цэвэрлэх байгууламж

- Хүчин чадал: 1200 м3/хоног
- Бүрэн автомат цэвэрлэх байгууламж ба 96 % хүртэл цэвэрлэх боломжтой.
- 35х20 м-ийн талбайтай аваарийн сан- 1ш, 35х20 м-ийн талбайтай лагийн сан 1ш, 1400 м3-ийн 4 ш шүүрүүлэх талбайтай.
- Чехийн SPR технологитой

1.5. Уурхайн ажиллагсдын хотхон

2013 оны 1 сард Цогтцэций суманд олон улсын жишигт нийцсэн, боловсролын орчин үеийн Мөрөөдөл нэртэй томоохон цогцолбор болох 640 хүүхдийн дунд сургууль, 144 хүүхдийн цэцэрлэг, 100 хүүхдийн дотуур байр бүхий иж бүрэн байгууламж Өмнөговь аймгийн болон тус компанийн хөрөнгө оруулалтаар байгуулагдаж үйл ажиллагаагаа явуулж эхэлсэн.

Компанийн ажиллагсдын нийгмийн асуудлыг цогцоор шийдэх бодлогын хүрээнд орон сууцны хороолол болон хашаатай бүрэн тохижуулсан ажилчдын гэр хорооллыг барьж байгуулсан. 2011 онд 377 айлын хашаа 2022 онд уурхайчин хорооллын өргөтгөл 165 айлын хашаа 2014 онд “Цэций” хороололд 480 айлын орон сууц ашиглалтанд орж, нийт 1022 айл өрх тус хороололд амьдарч байна.

1.6. Ухаа худаг Гашуун сухайт чиглэлийн авто зам

“Энержи Ресурс” компани Ухаа Худаг – Гашуун сухайт чиглэлийн 245 км хатуу хучилттай замыг барьж байгуулах ажлыг амжилттай хэрэгжүүлж, 2011 оны 10-р сард ашиглалтанд оруулсан. Хатуу хучилттай авто зам ашиглаж байгаа нь уурхайн тээвэрлэлтийн хүчин чадал, бүтээмжийг нэмэгдүүлснээс гадна хайрган хучилттай зам ашигласнаас үүдэлтэй тоосжилтыг эрс бууруулж, говь нутгийн байгалийн тэнцвэрт байдлыг хадгалахад бодитой хувь нэмэр оруулж байна. Замыг Засгийн газрын 2013 оны 299-р тогтоолоор 2014 оны 02 сарын 14-өөс хойш төрийн өмчид шилжүүлсэн бөгөөд одоогоор энэхүү замын хувьцааны 40%-ийг төрийн өмчит “Эрдэнэс таван толгой” ХХК, 40%-ийг “Энержи Ресурс” ХХК, 20%-ийг Орон нутгийн өмчит “Таван толгой” ХХК тус тус эзэмшиж байгаа. Авто зам төрийн өмчид шилжсэнтэй холбоотойгоор замын менежмент, засвар үйлчилгээ, аюулгүй байдлын хяналт зэрэг асуудлыг “Гашуунсухайт автозам” ХХК хариуцан замын үйл ажиллагааны тогвортой байдлыг ханган ажиллаж байна.

Зураг 1.8. Хатуу хучилттай нүүрс тээврийн зам

1.7. Цагаан Хад Нүүрс ачиж буулгах талбай

Нүүрс буулгах агуулах болон Гаалийн хяналтын талбай нь Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын Номгон багийн нутагт, Цагаан хад нэртэй газарт орших бөгөөд сумын төвөөс урагш 75км, Гашуун сухайтын хилийн боомтоос 20 гаруй км зайд байрлана. Цагаан хадны нүүрс ачиж буулгах талбайд БНХАУ-д экспортлох нүүрсийг талбайгаас дахин ачиж хилийн шалган нэвтрүүлэх болон гаалийн хяналт-бүрдүүлэлт хийдэг. Энэ талбай нь нийт 10 га талбайг эзэлдэг. Нүүрс ачиж буулгах талбайн ажиллагсад, засварын газрын ажилчдын хотхонд 35 гэр, 3 контейнэр хаус бүхий кэмп, цахилгаан дулааны эх үүсвэрийн барилга, хоолны газар, ундны ус цэвэрлэх байгууламж, угаалга болон нийтийн халуун усны газар, авто гараж, шалган нэвтрүүлэх байр, спортын талбай зэргээс бүрддэг. Нүүрс ачиж буулгах талбайд нийт 4 дугуйт ачигч, усны 1 машин, 60 орчим хүн ажилласан.

Зураг 1.9. Цагаан хадны нүүрс ачиж буулгах талбай

1.8 Шатахуун түгээх станц

Шатахуун түгээх станцыг Ухаа худаг уурхайд ажиллаж буй техник хэрэгслийг түлшээр найдвартай хангах зорилгоор 2019 онд үйл ажиллагаандаа шилжүүлэн авсан. Шатахуун түгээх станц нь шатахуун далд нөөцлөх 50м³-н багтаамжтай 3, ил 24ш нөөцлөх сав болон тээврийн машин орж гарах, зам шатахуун буулгах хэрэгсэл, технологийн худгууд, хаягдлын сан, шатахуун буулгах талбай, шатахуун түгээгүүрүүд, шатахуун түгээх станцын ажилчдын амрах байр зэргээс бүрддэг.

2. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Ухаа Худаг ордоос нүүрс олборлох, боловсруулах, тээвэрлэх төслийн үйл ажиллагаанаас тухайн нутаг дэвсгэр, бүс нутгийн байгаль орчинд үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг 2019 онд шинэчлэн боловсруулсан төслийн байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээнд тодорхойлсон байдаг. Төсөл хэрэгжиж байгаа бүс нутагт “Энержи Ресурс” ХХК-аас гадна “Эрдэнэс Таван толгой” ХК, “Таван толгой” ХК зэрэг бусад аж ахуйн нэгжүүд нүүрсний уурхайн ба тэдгээрт туслах дэд бүтцийн төсөл хэрэгжүүлдэг учраас тухайн газрын хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх нөлөөлөл нь хам шинж чанартай юм.

Ухаа Худаг ордоос нүүрс олборлох, боловсруулах, тээвэрлэх төслийн үйл ажиллагаанаас үүсэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг түүнд өртөх орчноор нь буюу агаар, гадаргын болон газар доорх ус, хөрс, амьтан ургамлын аймгийг хамруулан дараах байдлаар тодорхойлсон.

Агаарын чанарт үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Гол сөрөг нөлөөллүүд:

- Ил уурхайн хөрс хуулалт, нүүрс олборлох, ачиж буулгах үйл ажиллагаа болон хөдөлгөөнт эх үүсвэрээс агаарт PM10-аас жижиг хэмжээтэй нарийн ширхэгт тоосонцорын хэмжээ ихсэх.
- Элэгдэл эвдрэлд өртсөн газраас салхины болон хөдөлгөөнт техникийн нөлөөгөөр тоосжилт үүсэх.
- Тэсэлгээ, уурхайд ажиллаж байгаа техник, тоног төхөөрөмжөөс үүсэх дуу шуугиан.
- Цахилгаан станц ба бага оврын халаалтын зуух, хүнд даацын болон бусад техникээс бохирдуулагч хий агаарт ялгарах.

Болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд:

- Нүүрс ачиж буулгах талбай дахь нүүрсний овоолгуудыг удаан хугацаагаар хадгалснаас нүүрс өөрөө халж шатан хүлэмжийн хий ялгаруулж агаарын чанарт нөлөөлөх.
- Төслийн хэмжээнд ашиглаж байгаа хатуу хучилттай зам эвдрэх, зам засах зэргээс шалтгаалан шороон зам гарган ашигласнаас агаарт тоосжилт үүсэх.
- Баяжуулах үйлдвэрт ашиглагдах химийн хортой болон аюултай бодисуудын агуулах сав, шатахуун түгээх станцын агуулахаас нэвчилт үүсэх эсвэл байгалийн гамшгийн улмаас бодис материал алдагдсанаас агаарт химийн бодис ууршин тухайн орчны агаарыг бохирдуулах.

Усны чанарт үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Гол сөрөг нөлөөлөл:

- Төслийн үйл ажиллагаанд зориулан Наймантын хөндийн гүний ус олборлолтоос шалтгаалан гүний усны түвшин буурах.
- Уурхайн олборлолтын явцад шүүрүүлэлтийн усыг шавхсанаас гүний усны түвшин буурах.

Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

- Уурхайн хотхон болон ажилчдын кэмпийн бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн эвдрэл гэмтэл, технологийн горим алдагдсанаас үүдэн гадаргын болон газрын доорх усны чанар найрлагад нөлөөлөх.
- Баяжуулах үйлдвэрт ашиглагдах химийн хортой болон аюултай бодисуудын агуулах сав, шатахуун түгээх станцуудын агуулахаас нэвчилт үүсэх, байгалийн гамшгийн улмаас бодис материал алдагдсанаас хөрсөнд нэвчин уст үеийг бохирдуулах.
- Хаягдал чулуулгийн овоолго дахь хүчил шүлтийн тэнцвэр алдагдаж хүчиллэг урсацын нөлөөгөөр гадаргын болон газрын доорх ус бохирдох.
- Баяжуулах үйлдвэрийн эргэлтийн усан сангаас гүний усанд нэвчилт үүсч усны чанарт нөлөөлөх.
- Наймантын хөндийн гүний ус олборлолтоос шалтгаалан малчдын гар худгуудын усны түвшин буурах.

Хөрсний чанарт үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Гол сөрөг нөлөөлөл:

- Олборлолт явуулах талбайн шимт хөрсийг хуулж овоолго үүсгэснээр тухайн газрын хэлбэр төрхөд өөрчлөлт орох.
- Шинээр барилга байгууламж барих, зам гаргах зэргээс хөрсөн бүрхэвч эвдрэл элэгдэлд орох.

Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

- Салаа зам үүсгэснээс шалгаалан хөрс эдэгдэл эвдрэлд орох.
- Химийн бодис, тос тосолгооны материал, бохир ус асгарсанаас шалтгаалан хөрс бохирдох.
- Хуурай хог хаягдлыг зөвшөөрөлгүй газар хаяснаар хөрс бохирдох.
- Борооны усны угаагдал, үерийн усны улмаас бохирдол зөөгдөн хөрсөн бүрхэвчийг бохирдуулах.
- Наймантын хөндийн гүний ус олборлосноос шалтгаалан хөрсний чийгийн хэмжээ багасч хөрсний үржил шимт чанар муудах.

Ургамлан бүрхэвчид үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Гол сөрөг нөлөөлөл:

- Олборлолт явуулах талбайн шимт хөрсийг хуулж овоолго үүсгэснээр тухайн газрын ургамлан бүрхэвч устах.
- Шинээр барилга байгууламж барих, зам гаргах зэргээс хөрсөн бүрхэвч эвдрэл элэгдэлд орж тухайн хэсгийн ургамлан бүрхэвч доройтох.

Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

- Салаа зам үүсгэснээс шалгаалан хөрс элэгдэл эвдрэлд орж ургамлан бүрхэвчид нөлөөлөх.
- Химийн бодис, тос тосолгооны материал, бохир ус асгарснаас шалтгаалан ургамлын ургалтанд нөлөөлөх.
- Төслийн үйл ажиллагааны улмаас үүсэх тоосжилт ургамлын гадаргууд бууснаар фотосинтезийн процессийг багасгаж ургамлын ургалтанд нөлөөлөх
- Наймантын хөндийн гүний ус олборлолтын улмаас хөрсний чийг багасч ургамлан бүрхэвч сийрэгжих.

Биологийн төрөл зүйлд үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Гол сөрөг нөлөөлөл:

- Уул уурхай түүнийг дагасан үйлдвэр, суурьшлаас тухайн бүс нутгийн амьтан дайжих, дүрвэх.
- Уурхайн хөрс хуулалт, хашаажуулалт зэргээс амьтны амьдрах орчин, идэш тэжээл хязгаарлагдах.

Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

- Нүүрс тээврийн зам хөндлөн гарах амьтад машинд дайруулах.
- Өндөр хүчдэл болон цахилгааны шугамын шувуу үргээгч эвдэрсэнээс шувуу цахилгаанд цохиулах.

3. УХАА ХУДАГ ТӨСЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ, ГОЛ ҮР ДҮН

Өмнөговь аймгийн Цогтцэций суманд орших Ухаа худагийн ордоос нүүрс олборлох, боловсруулах, тээвэрлэх төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг боловсруулахдаа БОНХЯ-ны сайдын 2019 оны 10 сарын 19-ны өдрийн А-618 тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежмент төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ыг баримталсан болно.

Байгаль орчны менежмент төлөвлөгөөнд тусгагдсан ажлууд түүний биелэлтийн тоон үзүүлэлтийг дараах хүснэгтэнд нэгтгэн илэрхийлэв.

Хүснэгт 3.1 Байгаль орчны менежмент төлөвлөгөөд тусгагдсан ажлуудын хэрэгжилт

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээний төрөл	Төлөвлөсөн ажлын тоо	Гүйцэтгэсэн ажлын тоо	Гүйцэтгэл хүлээгдэж буй ажлын тоо
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	33	31	2
2	Нөхөн сэргээлт	7	7	-
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ	2	2	-
4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох	1	1	-
5	Түүх соёлын өвийг хамгаалах	0	0	-
6	Осол эрсдэлийн менежмент	9	9	-
7	Хог хаягдлын менежмент	11	11	-
8	Удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээ	10	10	-
9	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	18	16	2
10	Олон нийтэд тайлагнах үйл ажиллагаа	5	5	-
Нийт		96	92	4

2024 оны Ухаа худаг төслийн Байгаль орчны менежмент төлөвлөгөөний хүрээнд хэрэгжүүлсэн гол үйл ажиллагаанууд, түүний үр дүнг дурдвал:

- Энержи Ресурс ХХК-ны 2023 оны нийт ялгаруулсан хүлэмжийн хийн хэмжээг GHG protocol - оос гаргасан аргачлалын дагуу Score 1, 2 болон 3-ыг тооцож Сингапурын SGS олон улсын баталгаажуулалтын үйлчилгээ үзүүлдэг компаниар 2024 оны 3 сарын 20 баталгаажуулж, сертификат авсан.
- НБҮ-н хуучин хаягдлын далангий гадаргыг хөрс шороогоор хучих хучилтын ажлыг 2024 онд 22.7 га талбайд хийж, тус далангаас нүүрсний хаягдлын тоосжилт үүсэх сөрөг нөлөөллийг багасгасан.
- Цагаан хадны НАБТ-н гаалийн хяналтын “Б” талбайд 6 метр өндөр тулгууртай, 500 метр урт салхинаас хамгаалах төмөр хашаа барих ажлыг мэргэжлий байгууллагаар гүйцэтгүүлж тоосны тархалтаас сэргийлэх арга хэмжээ авсан.
- Уурхайн нөхөн сэргээлтийн ажлын хүрээнд хаягдлын овоолгын 10га талбайг стандартын дагуу налуулж, хэлбэршүүлэн, талбайг шимт хөрсөөр бүрэн хучиж, 1га талбайд биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлсэн.

- Тэрбум мод үндэсий хөдөлгөөний хүрээнд Баяндалай сумын Цагааны голд 10,000 ширхэг заг, БогдХан уулын Хүрхрээгийн аманд 20,000 ширхэг шилмүүст мод, Хэнтий аймгийн Дадал сум Цагаан давааны ард 50,000 ширхэг нарсаас ойжуулах ажлыг тус тус гүйцэтгэсэн.
- Засгийн газрын 2020-2024 оны мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан Монгол орны хэмжээнд уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрч эзэнгүй орхигдсон талбайг нөхөн сэргээх зорилтын хүрээнд манай компани гар аргаар алт олборлосон Өмнөговь аймгийн Баяндалай сумын Баян цагааны нуруу орчим 7.94 га эвдрэлтэй талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийг холбогдох стандартын дагуу хийж гүйцэтгэсэн ба 2021 оноос нийт **24.94** га талбайд нөхөн сэргээлт хийсэн.
- “Энержи Ресурс ХХК” нь хог хаягдлыг булшлах байгууламж Ландфилл байгуулах ажлын хүрээнд 8га талбайг ландфиллын зориулалтаар газар эзэмших эрх авах, инженер геологийн судалгааг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх, ландфиллийн зураг төсөл, төсөв боловсруулах тухай ER24/06 дугаар ажлын даалгаврын дагуу мэргэжлийн байгууллага болох “Эн Си Си Эс” ХХК -аар эскиз зураг болон ажлын зургийг гүйцэтгүүлэх зэрэг ажлыг хийлгээд байна.

4. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

4.1. Уурхайн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Ажлын гүйцэтгэл	Нийт зардал мян.төг	Биелэлтийн шалгуур
Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр					
1	Уурхайн технологийн замаас үүсэх тоосжилтоос сэргийлэх зорилгоор усалгаа хийх	Ил уурхай	Уурхайн технологийн замаас үүсэх тоосжилтыг бууруулах зорилгоор CAT773D маркийн усны машин нийт 442,435 м³ усаар усалгаа хийсэн байна.	Үйлдвэрлэлийн зардалд багтсан	10,000.0 м³/сар
2	Уурхайн технологийн зам шинээр тавих болон түүний засвар үйлчилгээнд тоосжилт бага үүсгэдэг материалыг сонгож ашиглах	Ил уурхай	Тайлант хугацаанд уурхайн технологийн тээврийн замын засвар үйлчилгээнд өмнөх жилүүдэд тоосжилт бага үүсгэдэг нь батлагдсан замын 26,955 м³ материалыг ашиглан технологийн тээврийн замыг зассан.	Үйлдвэрлэлийн зардалд багтсан	30,000.0 м³/жил
3	Тоосжилт бууруулах арга хэмжээ зохион байгуулах	Ил уурхай	2024 онд усалгаанд зориулан TONLY TLS 735 загварын 50 тн усалгааны машиныг шинээр худалдан авалт хийж усалгаанд ашиглаж байна. Хүйтний улиралд тоосжилтыг дарахаар Мананжуулагч машиныг 11 сарын 15-наас 12-р сарын 15-г хүртэл 1 сарын хугацаатай ажиллуулахаар гэрээлсэн байна.	Үйлдвэрлэлийн зардалд багтсан	1-12 сард
Усны нөөцөд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр					
4	Цэвэрлэх байгууламжийг горимын дагуу ажиллуулах	Цэвэрлэх байгууламж	Ахуйн хаягдал ус цэвэрлэх байгууламжийг горимын дагуу ажиллаж 2024 оны 10 сарын байдлаар 30-ны байдлаар 123,790 м³ бохир усыг цэвэршүүлсэн	Үйлдвэрлэлийн зардалд багтсан	90.0 м³/хоног

5	Цэвэрлэх байгууламжаар усыг цэнгэгжүүлж унд ахуйн хэрэгцээний усаар хангах	Ундны ус цэнгэгжүүлэх байгууламж	Ундны ус цэнгэгжүүлэх байгууламж нь Галлерей кемп, Цэций хороолол, Уурхайчин хороолол болон Сумын цэвэр усны хэрэглээг ханган ажиллаж байна. 2024 оны 10 сарын 30-ны байдлаар 167,322 м³ ус цэнгэгжүүлэн ахуйн цэвэр усны хэрэглээнд нийлүүлсэн.	Үйлдвэрлэлийн зардалд багтсан	200.0 м3/хоног
6	Ус ашиглах дүгнэлт, зөвшөөрлийг холбогдох байгууллагаар гаргуулж гэрээ байгуулах,	Ухаа худаг ус хангамж	Галба Өөш Долоодын Говийн сав газрын захиргааны даргын 2024 оны А/06 тушаалаар ус ашиглах зөвшөөрлийг гаргуулсан бөгөөд сав газрын захиргаатай 2024 оны 04-р сарын 30-ны өдөр 2024/07 тоот ус ашиглах гэрээг байгуулан ажиллаж байна.	Үйл ажиллагааны зардлаас	Ус ашиглах дүгнэлт гаргуулсан, гэрээ байгуулсан байх
7	Хаягдал усны гэрээ байгуулж биелэлтийг ханган, төлбөрийг цаг тухайд нь барагдуулах.	Ухаа худаг ус хангамж	Төслийн хүрээнд “УБТТ” хуулийн дагуу УХУХ ХХК дээр 217.342 мян.м3, ЭР ХХК дээр 254.943 мян.м3 бохир усыг хүрээлэн буй орчинд стандартын дагуу нийлүүлэхээр гэрээ байгуулж, гэрээний дагуу төлбөрийг тухай бүрт төлж байна.	Үйл ажиллагааны зардлаас	Хаягдал усны гэрээ байгуулж сар бүр төлбөрийг цаг тухай бүрт төлсөн байх
Хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр					
8	Үржил шимт хөрсийг стандартын дагуу хуулж, хадгалах ба уг үйл ажиллагаанд хяналт тавих.	Хаягдлын овоолго	Тайлант хугацаанд хаягдал чулуулгийн талбайн тэлэлттэй холбогдуулан 107,856 м3 хөрсийг стандарт шаардлагын дагуу хуулж овоолго үүсгэсэн байна	Үйлдвэрлэлийн зардалд багтсан	Шимт хөрсний хуулалт ба хадгалалт стандарт хангасан байх
9	Уулын ажлын төлөвлөгөөнд тусгагдсан хэмжээнд олборлолт хийх	Ил уурхай	Ухаа худаг уурхайн 2024 оны уулын ажлын төлөвлөлтөөр нийт 15.25 сая тонн нүүрс олборлохоор батлуулсан ба 2024 оны 10-р сарын 29-ны байдлаар 13,700,802 тонн нүүрс олборлосон байна.	Үйл ажиллагааны зардлаас	Сар бүр
10	MV-011952 тусгай зөвшөөрлийн талбайд болон талбайгаас тусгай зөвшөөрөлгүйгээр түгээмэл тархалтай	Ил уурхай	Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын засаг даргын А/488 захирамжийн дагуу Ханбогд Хайрхан багийн нутаг дэвсгэрт газар эзэмшигч иргэн, ААНБ нь	Үйл ажиллагааны зардлаас	Сар бүр

11	Хөрс бохирдолгүй жорлон шинээр ашиглах	Ил уурхай	Олборлолтын гэрээт "ВМП" ХХК-ийн засварын талбайд байсан нүхэн бие засах газрыг хэрэглээнээс гаргаж 2024 оны 05-р сард боловсон бие засах газрыг байгуулан ашиглаж байна.	Үйл ажиллаг ааны зардлаас	Уурхайн зогсоолын талбайд 3 ширхэг жорлон шинээр байрлуулсан байх
Ургамал, амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр					
12	Уурхайн орчмын ногоон байгууламжийн нөхөн тарилтыг зохион байгуулах.	Ил уурхай	Уурхай, засмал зам дагуу, цэций хороолол орчимд 23 байршилд хавар, намарын тарилтаар 10,000 мод тарьж ургуулсан байна.	30,000.0	5,000 ширхэг мод тарьсан байх
13	Уулын туруутан амьтдад зориулсан биотехникийн арга хэмжээ хэрэгжүүлэх	Хангинах уул	Биотехникийн арга хэмжээг Цогтцэций сумын 3Д-ын 2024/01/11-ний өдрийн 1-24 албан тоотын дагуу Цогтцэций сумын зүүн талд байрлах Хөх овоо, Тугийн цохиод нийт 4 удаагийн арга хэмжээг ВМП, Цахилгаан станц, Эрч майнинг ХХК-тай хамтран зохион байгуулж 100 боодол өвс, 10 хайрцаг ашигт долооцыг байршуулсан	1,000.0	40 ширхэг өвс байрлуулсан байх
НИЙТ ЗАРДАЛ, мян.төг					31,000.0*

Үйлдвэрлэлийн зардлаар хийгдсэн ажлын өртөг багтаагүй дүн

4.1.1. Уурхайн замын усалгаа

Ухаа худаг уурхайд зам талбайн тоосжилт дарах зориулалттай 10 автомашинаар тогтмол усалгаа хийж байна. 2024 онд усалгаанд зориулан TONLY TLS 735 загварын 50тны усалгааны машиныг шинээр худалдан авалт хийж усалгаанд ашиглаж байна. Ухаа худаг уурхайд зам талбайн тоосжилт дарах зориулалтаар 442,435 тн усаар усалгаа хийсэн байна.

Зураг 4.1.1.1 Уурхайн технологийн замын усалгаа хийж буй байдал

4.1.2. Уурхайн замын материал

Уурхайн үйл ажиллагаанаас үүсдэг тоосжилтын нэг томоохон эх үүсвэр нь уурхай доторх тээвэрлэлтийн зам бөгөөд үүнд замын материал гол нөлөө үзүүлдэг. Тайлант хугацаанд уурхайн технологийн тээврийн замын засвар үйлчилгээнд өмнөх жилүүдэд тоосжилт бага үүсгэдэг нь батлагдсан замын 26,955 м³ материалыг ашиглан технологийн тээврийн замыг зассан. Мөн олборлолтын явцад гарсан замын материалыг замын засвар үйлчилгээнд тогтмол ашиглах зорилгоор нөөц бүрдүүлэн хадгалж байна.

Зураг 4.1.2.1 Уурхайн замын материал ба дэвссэн байдал

4.1.3. Тоосжилт бууруулах арга хэмжээ зохион байгуулах

Ухаа худаг уурхайд зам талбайн тоосжилт дарах зориулалттай 10 автомашинаар тогтмол усалгаа хийж байна. 2024 онд усалгаанд зориулан TONLY TLS 735 загварын 50 тн усалгааны машиныг шинээр худалдан авалт хийж усалгаанд ашиглаж байна.

Зураг 4.1.3.1 2024 онд шинээр авсан усны машин

Хүйтний улиралд тоосжилтыг дарахаар мананцаржуулагч машиныг 11 сарын 15-наас 12-р сарын 15-г хүртэл 1 сарын хугацаатай ажиллуулахаар гэрээлсэн байна. Мананцаржуулагч машин 32м3 багтаамжтай, урд хойноо цацагчтай, хойд талдаа 35м зайд шүрших өндөр даралтын буутай, 100м цацах дизель евро-2 хүчин чадал бүхий мананцаржуулагч системтэй, хөдөлгүүрийн яндангийн системээр ёмкостын доод дотор хэсгийг трубагаар халаах системтэй, ёмкостын гадна хэсгийг 50мм зузаан шилэн хөвөнгөөр дулаалсан, мөн доод насос болон бусад хоолойнууд дулаалгын системтэй, ёмкость болон мананцаржуулагчийн хооронд цахилгаан ороомог халаагчтай.

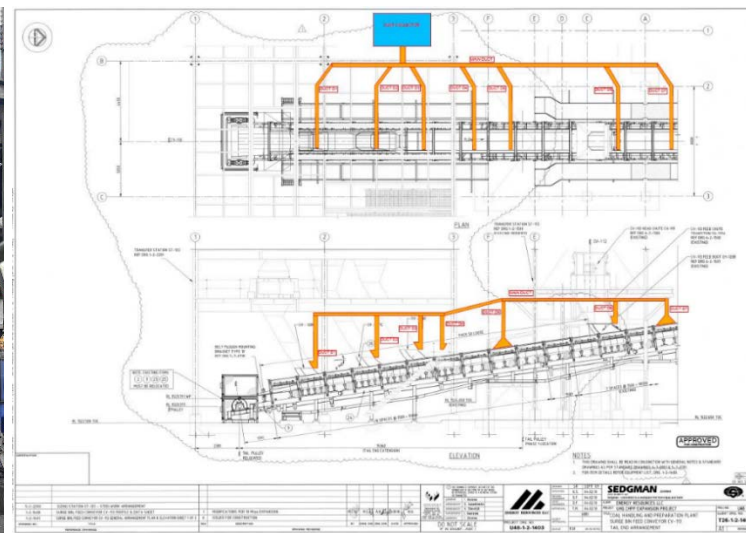

Зураг 4.1.3.2 Мананжуулагч машин

Баяжуулахын үйлдвэрийн дундын агуулахаас үүсэх тоосжилтыг бууруулахаар тоос цуглуулах төхөөрөмжийг шинээр суурьлуулсан байна.

Тоос цуглуулагч төхөөрөмжийн техникийн үзүүлэлт:

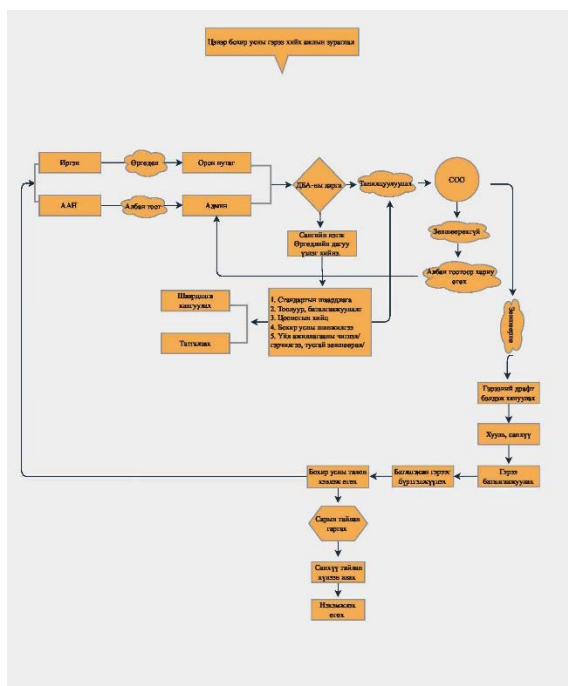
1. Тоос цуглуулагч төхөөрөмж нь цагт 22,000 куб.м агаар соруулах, шүүж цэвэрлэх хүчин чадалтай;
2. 1 куб.м хий хураагуур, чийг тунаагууртай;
3. Сорох сэнсний чадал: 18.5 кВт;
4. Компрессорын хүчин чадал 1,500 л / мин, 7.5 кВт;
5. 162 ширхэг тоосны уут, шүүлтүүртэй (шүүлтүүрийн өндөр 2.6 м, шүүлтүүрийн диаметр 130 мм);

Зураг 4.1.3.3 Тоос соруулах төхөөрөмж болон схем зураг

4.1.4 Цэвэрлэх байгууламжийг горимын дагуу ажиллуулах

Ахуйн хаягдал ус цэвэрлэх байгууламжийг горимын дагуу ажиллаж 2024 оны 10 сарын байдлаар 30-ны байдлаар 123,790 м³ бохир усыг цэвэршүүлсэн. Хаягдал усыг стандарт шаардлагад нийцүүлэх сайжруулалт, засвар үйлчилгээг хийж байна. Цэвэрлэх байгууламжид зөврөөр бохир ус нийлүүлж байгаа аж ахуй нэгж байгууллага болон айл өрхүүдийн бохир усанд ерөнхий хими, микробиологийн шинжилгээг тогтмол хийлгүүлж бохир усыг хүлээн авч байна.

 МІНІСТЕРСТВО ВНУТРЕННИХ ДЕЛ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН		ХАТІЛІК ТҮРІНДЕ ТАСЛАМАТОРИН Хаталар кәсіретпелік (авторлардың) Төрағасының орынбасары: Қ. А. Қыдырқалиев		 МІА МНС РК
МОНСТРОЛОГТИҚ ҚҰРМАНЫ МОНСТРОЛОГТИҚ ҚҰРМАНЫ		МОНСТРОЛОГТИҚ ҚҰРМАНЫ МОНСТРОЛОГТИҚ ҚҰРМАНЫ		Т. 002 МНС РК 0129
Әзірлегендерінің ата-жарығы (Құрылған) ата-жарығы: Уәзір Қыдырқалиев, А.А.К.				
Шығарманың Авторының Аты-жөні: Төрағасы:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Уәзір Қыдырқалиев Төрағасы:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:
Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:	Төрағасының ата-жарығы:
Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі Әуес Аты-жөні:	Дәстүрлі <		

Зураг 4.1.4.1 Бохир ус нийлүүлэх процесс зураглал болон шинжилгээний үр дүн

4.1.5 Цэвэрлэх байгууламжаар усыг цэнгэгжүүлж унд ахуйн хэрэгцээнийн усаар хангах

Ундны ус цэнгэгжүүлэх байгууламж нь Галлерей кемп, Цэций хороолол, Уурхайчин хороолол болон Сумын цэвэр усны хэрэглээг ханган ажиллаж байна. 2024 оны 10 сарын 30-ны байдлаар 167,322 м³ ус цэнгэгжүүлэн ахуйн цэвэр усны хэрэглээнд нийлүүлсэн. Үүнд:

- Цэнгэгжүүлсэн усны 60м³ нөөцийн савыг GRP материалаар хийгдсэн нөөцийн саваар шинээр сольсон.
- Концентрацтай усны шугамын цахилгаан хаалтыг шинээр сольсон.
- 6м3-н төхөөрөмжийн урвуу осмосын мембранд угаалга хийсэн.
- Боловсруулагдах усны насос шинээр сольсон
- Концентрацтай усны насос шинээр сольсон
- Боловсруулагдах ус болон 6м3, 26м3-г шугамд механик тоолуурууд суурилуулсан.
- Автоматжуулалтыг системд гэмтэл гарч PLC сольж засварласан.
- УУЦБ-н дотор заалыг камержуулсан.

Зураг 4.1.5.1 Ундны ус цэнгэгжүүлэх байгууламж

4.1.6 Ус ашиглах дүгнэлт, зөвшөөрлийг холбогдох байгууллагаар гаргуулж гэрээ байгуулах

Усны тухай хуулийн холбогдох заалтын дагуу холбогдох баримт бичгийг бүрдүүлэн хүргүүлж “Усны газар”-аас 2024 оны 04 дугаар сарын 22-ны өдрийн 06/112 тоот Ус ашиглуулах дүгнэлтийг гаргуулж авсан. Мөн Галба Өөш Долоодын Говийн сав газрын захиргааны даргын 2023 оны А/06 тушаалаар ус ашиглах зөвшөөрлийг гаргуулсан бөгөөд сав газрын захиргаатай 2024 оны 04-р сарын 30-ны өдөр 2024/07 тоот ус ашиглах гэрээг байгуулан ажиллаж байна.

Зураг 4.1.6.1 Ус ашиглуулах дүгнэлт гэрээ

4.1.7. Хаягдал усны гэрээ байгуулж биелэлтийг ханган, төлбөрийг цаг тухайд нь барагдуулах

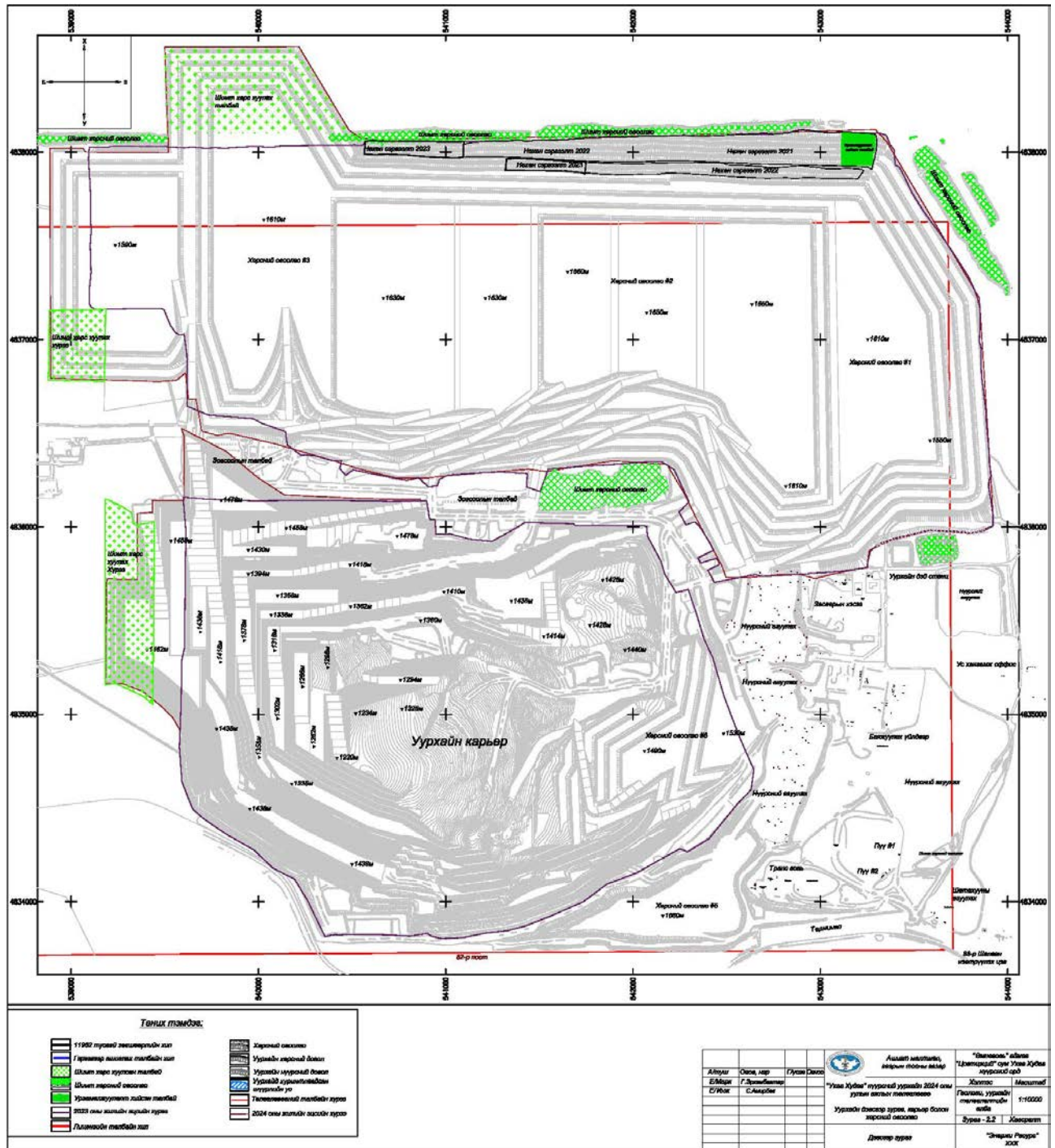
Манай компани “Ус бохирдуулсны төлбөрийн тухай” хуулийн дагуу Ухаа худаг ус хангамж ХХК дээр 217.342 мян.м3, Энержи Ресурс ХХК дээр 254.943 мян.м3 бохир усыг хүрээлэн буй орчинд болон төвлөрсөн бохир усны шугаманд “Хүрээлэн байгаа орчин, Усны чанар, хаягдал, ерөнхий шаардлага MNS4943:2015”, “Хүрээлэн байгаа орчин чанар, Ариутгах татуургын сүлжээнд нийлүүлэх хаягдал ус, ерөнхий шаардлага MNS6561:2015” стандартаар тогтоосон норматив шаардлагад нийцүүлэн хаях зайлуулах зөвшөөрлийг нэг жилийн хугацаатайгаар авч гэрээг байгуулан төлбөрийг гэрээний заалтын дагуу тухай бүрт төлж байна.

Зураг 4.1.7.1. Хаягдал усны зөвшөөрөл

4.1.8 Үржил шимт хөрсийг стандартын дагуу хуулж, хадгалах ба уг үйл ажиллагаанд хяналт тавих.

Уурхайн ухмал болон хаягдал чулуулгийн овоолгын тэлэх талбайн тэлэлтийн үйл ажиллагааны нөлөөгөөр эвдрэлд орох газрын шимт хөрсийг “Газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс, хуулалт, хадгалалт MNS 5916:2008” стандартын дагуу хуулж хадгалдаг. Шимт хөрсний овоолго тус бүрийг дугаарлаж овоолго хийсэн огноо, хөрсний эзлэхүүн зэрэг мэдээллүүдийг оруулан бүртгэлжүүлж байна. Тайлант хугацаанд хаягдал чулуулгийн талбайн тэлэлттэй холбогдуулан 107,856 м³ хөрсийг хуулж овоолго үүсгэсэн байна.

Зураг 4.1.8.1. Шимт хөрсний хуулалт хийх төлөвлөлтийн зураг

4.1.9 Уулын ажлын төлөвлөгөөнд тусгагдсан хэмжээнд олборлолт хийх

Ухаа худаг уурхайн 2024 оны уулын ажлын төлөвлөлтөөр нийт 15.25 сая тонн нүүрс олборлохоор батлуулсан ба 2024 оны 10-р сарын 29-ны байдлаар 13,700,802 тонн нүүрс олборлосон байна.

4.1.10 MV-011952 тусгай зөвшөөрлийн талбайд болон талбайгаас тусгай зөвшөөрөлгүйгээр түгээмэл тархацтай ашигт малтмал, ус, ургамал ашиглахгүй байх

Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын засаг даргын А/488 захирамжийн дагуу Ханбогд Хайрхан багийн нутаг дэвсгэрт газар эзэмшигч иргэн, ААНБ нь эзэмшил газрын хооронд болон төв зам хүртэлх замыг засварлан хайрган хучилттай болгох шаардлагын дагуу Энержи Ресурс ХХК-ний Цагаан хад НАБТ-д талбайд захиалагчийн дагуу стандарт, шаардлагын хүрээнд дайрга нийлүүлэхээр ажиллаж байна.

ХАМГААГАХ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСАГ ДАРГЫН ХАМГААГАХ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ

ХАМГААГАХ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ

ХАМГААГАХ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ

Зураг 4.1.10 Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлох түр зөвшөөрөл

4.1.11 Хөрс бохирдолгүй жорлон шинээр ашиглах

Олборлолтын гэрээт "ВМП" ХХК-ийн засварын талбайд байсан нүхэн бие засах газрыг хэрэглээнээс гаргаж 2024 оны 05-р сард боловсон бие засах газрыг байгуулан ашиглаж байна. Мөн хөрсний бохирдлоос сэргийлэх зорилготой бохирыг соруулах боломжтой эко 00-ийг засварын талбайд байгуулан ажилласан.

Зураг 4.1.11 Шинээр хийсэн ариун цэврийн байгууламж

4.1.12 Уурхайн орчмын ногоон байгууламжийн нөхөн тарилтыг зохион байгуулах.

Уурхай, засмал зам дагуу, цэций хороолол орчимд 23 байршилд хавар, намарын тарилтаар 10,000 мод тарьж ургуулсан байна.

Зураг 4.1.12.1 Мод тарьж буй байдал

4.1.13 Уулын туруутан амьтдад зориулсан биотехникийн арга хэмжээ хэрэгжүүлэх

Биотехникийн арга хэмжээг Цогтцэций сумын засаг даргын 2024 оны 1-р сарын 11-ний өдрийн 1-24 тоот албан тоотын дагуу Цогтцэций сумын зүүн талд байрлах зохион байгуулсан Хөх овоо, Тугийн цохио 2 байршилд нийт 4 удаагийн арга хэмжээг гэрээт компани болох ВМП, Цахилгаан станц, Эрч майнинг ХХК-тай хамтран зохион байгуулж 100 боодол өвс, 10 хайрцаг ашигт долооцыг байршуулсан. Мөн тугийн цохио орчим нутагладаг малчин өрхөөс өгсөн зөвлөмжийн дагуу нэмэлтээр өвс болон ашигт долооцыг 2 цэгт байршуулсан.

Зураг 4.1.13.1 Биотехникийн арга хэмжээ зохион байгуулсан байдал

4.2. Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

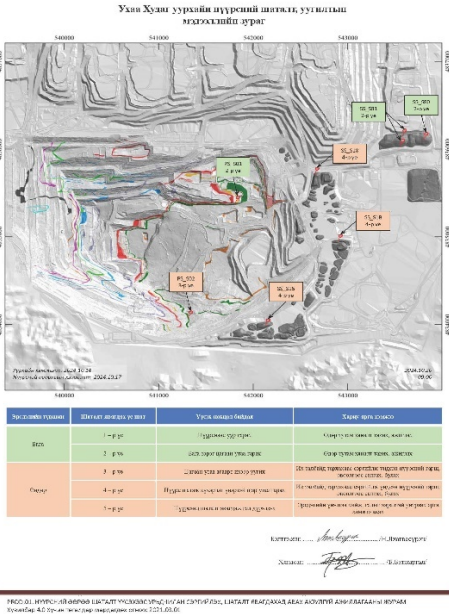
№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Ажлын гүйцэтгэл	Нийт зардал мян.төг	Биелэлтийн шалгуур
Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр					
1	Нүүрсний шаталт уугилтыг тухай бүр бууруулж агаарын бохирдлоос сэргийлэх	Нүүрсний овоолгууд	2024 оны 10-р сарын байдлаар нүүрсний овоолгын халалттай хэсгийг усаар хөргөж, тусгаарлаж авснаар 13644.7 тн нүүрс шатаж агаар бохирдохоос урьдчилан сэргийлсэн байна.	Үйлдвэрийн зардлаас	-
2	Хаягдлын далангийн хуурай хаягдлыг хөрсөөр хучиж тоос дэгдэлтийг багасгах	Нүүрс баяжуулах үйлдвэр	НБҮ-ийн хаягдлын далангийн хуурай хаягдлыг МСС ХХК болон Говь Ресурс Девелопмент ХХК хөрсөөр хучсан ба 22.7 га талбайг хучиж тоосжилт үүсэх сөрөг нөлөөллийг багасгасан.	Үйлдвэрийн зардлаас	5 га
Газар доорх усны нөөцийг хэмнэлттэй ашиглах, хамгаалах					
3	Хаягдлыг усгүйжүүлэх үйлдвэрийн үйл ажиллагааг горимын дагуу явуулж НБҮ-ийн технологийн усыг эргэлттэйгээр ашиглаж усны нөөцийг хэмнэх	Нүүрс баяжуулах үйлдвэр	2024 оны 10 сарын 08-ны өдрийн байдлаар хаягдлыг усгүйжүүлэх үйлдвэр нь 6 ширхэг усгүйжүүлэх төхөөрөмжийг ажиллуулж 747,954 м³ усыг үйлдвэрт эргүүлэн татсан байна.	Үйлдвэрийн зардлаас	-
4	Усыг зөвхөн дүгнэлтэнд заасан хэмжээнд ашиглах	Ухаа худаг ус хангамж	2024.04.22 өдөр Галба-Өөш-Долоодын говийн сав газрын захиргаатай байгуулсан ус ашиглах гэрээгээр 4,050,620 м³/жил усыг баяжуулах үйлдвэрт ашиглахаас 2,053,567 м³ усыг ашигласан байна.	Үйлдвэрийн зардлаас	2
Хөрс, ургамал үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр					

5	Тос тосолгооны материал хадгалах талбайг бетондох	НБҮ	НБҮ-ийн тос тосолгооны материал хадгалах ил талбайд 20х20 м-ийн хэмжээтэй, 20 см зузаан, тос цуглуулах зумиутэй, 3 талдаа 40 см-ийн өндөр хашлагтай төмөрбетон талбай цутгаж 2024 оны 4 сард ашиглалтад оруулсан.	4,800.0	96 м2
6	Мод тарьсан талбай, ногоон байгуулжийн усалгаа арчилгаа хийх	Сумаас уурхай явах хатуу хучилттай зам дагуух ногоон байгууламж	Зам дагуух мод тарьсан талбай, ногоон байгууламжийн усалгаа, арчилгааг тогтмол хийж 10-р сарын 11-20-нд цэнэг усалгааг хийж өвөлжилтөд бэлтгэсэн.	12,000.0	3,000 мод
НИЙТ ЗАРДАЛ, мян.төг				16,800.0	

*Үйлдвэрлэлийн зардлаар хийгдсэн ажлын өртөг багтаагүй дүн

4.2.1 Нүүрсний шаталт уугилтыг тухай бүр бууруулж агаарын бохирдлоос сэргийлэх

Ухаа худаг уурхайн нүүрсний өөрөө шатах үзэгдлийг хянах, шаталтаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор “Нүүрсний өөрөө шатах үзэгдлийг хянах, сэргийлэх” дотоод журмыг боловсруулан мөрдөж байна. Нүүрсний шаталтаас үүсэх агаарын бохирдлоос урьдчилсан сэргийлж нүүрсний овоолгын халалтын температурыг өдөр бүр хэмжиж, хэмжилтийн тайланг гаргаж холбогдох хүмүүст тайлагнаж байна. 2024 оны 10-р сарын 29-ны өдрийн байдлаар нүүрсний овоолгын халалттай хэсгийг усаар хөргөж, тусгаарлаж авснаар 13644.7 тн нүүрс шатаж агаар бохирдохоос урьдчилан сэргийлсэн байна.

Зураг 4.2.1.1. Өдөр тутмын тайлан

Зураг 4.2.1.2. Нүүрсний шаталт

Зураг 4.2.1.3. Шаталт тусгаарлаж байгаа нь

4.2.2 Хаягдлын далангийн хуурай хаягдлыг хөрсөөр хучиж тоос дэгдэлтийг багасгах

НБҮ-ийн хаягдал ус хадгалах, эргэн ашиглах зориулалтаар ашиглаж байсан эргэлтийн усан санг шимт хөрсөөр хучих хучилтын ажлыг хаягдал дахин боловсруулах зориулалтаар ашиглаж буй МСС ХХК болон Говь Ресурс Девелопмент ХХК-иуд хариуцан хийсэн. Тус ажлын хүрээнд 2024 онд 22.7 га талбайг шимт хөрсөөр хучсан ба нийт 64га талбайгаас 40га-г хучсан байна.

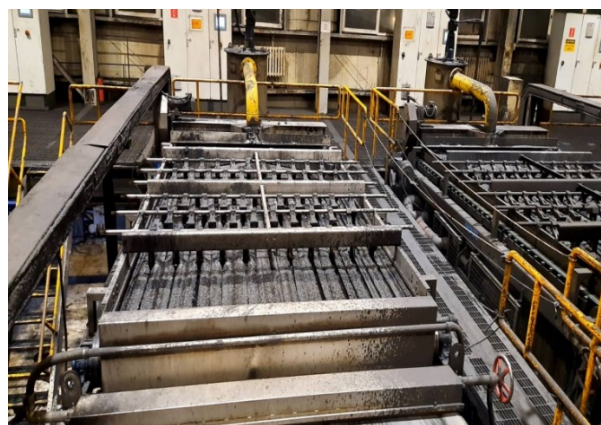
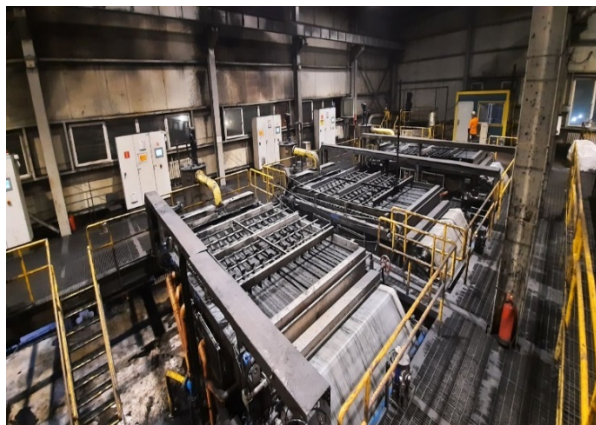

Зураг 4.2.2.1. Тоосны хэмжилтийн график болон суурилуулсан төхөөрөмж

4.2.3 Хаягдлыг усгүйжүүлэх үйлдвэрийн үйл ажиллагааг горимын дагуу явуулж НБҮ-ийн технологийн усыг эргэлтгэтгээр ашиглаж усны нөөцийг хэмнэх

Хаягдлын усгүйжүүлэх үйлдвэрийн тасралтгүй хэвийн үйл ажиллагааг хангахын тулд засвар үйлчилгээг тогтмол хийж гүйцэтгэж байна.

2024 оны сарын 08-ны өдрийн байдлаар хаягдлыг усгүйжүүлэх үйлдвэр нь 6 ширхэг усгүйжүүлэх төхөөрөмжийг ажиллуулж 747,954 м3 усыг үйлдвэрт эргүүлэн татсан байна.

Зураг 4.2.3.1 Хаягдлыг усгүйжүүлэх үйлдвэр

2024 оны 10 сарын 09-ны өдрөөс эхлэн НБҮ-ийн хаягдлыг усгүйжүүлэх ажлын өргөтгөлийг ажил хийгдэж эхэлсэн.

4.2.4. Усыг зөвхөн дүгнэлтэнд заасан хэмжээнд ашиглах

Ухаахудаг уурхайн нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн хэрэглээнд ашиглах усны дүгнэлтийг 2024.04.22-ны өдөр Усны газраас авч, Галба-Өөш-Долоодын говийн сав газрын захиргаатай ус ашиглах гэрээг байгуулсан бөгөөд гэрээнийд зааснаар 4,050,620 м3/жил ашиглахаас 10-р сарын 29-ны байдлаар үйлдвэрт ашигласан усны хэмжээ 2,053,567 м3 байна.

МОНГОЛ УСНЫ ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ
УСНЫ ГАЗАР
Чөлөөт хувиар, 3 дугаар хороо,
Бөмбөр дүүрэг, Улаанбаатар хот, 16000
Утасны: (976-51) 28 65 74, (976-51) 28 58 36,
Цахилгаан: office@water.gov.mn,
Цахилгаан: www.water.gov.mn

2024.04.22 № 01/492
ТЭНЭЙ -ны № -г
"УХАА ХУДАГ УС ХАНГАМЖ" ХХК-д

Өмнөговь аймгийн Цогцэций сумын нутагт орших
"Ухаа худаг ус хангамж" төсөлд 2024 онд ус ашиглуулах
дүгнэлтийг гарган хавсралтаар хүргүүлж байна.
Мөн 2024 оны 02 дугаар сарын 07-ний өдрийн 01/152
тоот албан бичгээр хүргүүлсэн 01 дугаартай ус
ашиглуулах дүгнэлт хүчингүй болохыг үүгээр мэдэгдэж
байна.
Хувийг: Галба-Өөш, Долоодын говийн сав газрын
захиргаа
Хавсралт: 1. хуудастай.

Ирээдүй хойч үедээ усны нөөцөө үлдээхийн төлөө
усаа хамгаалъя, хуримтлуулъя, хамтран ажиллая.

ДАРГЫН АЛБАН ҮҮРГИЙН
ТҮР ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ. БАТБАЯР

162438800

БАТЛАВ: ГАЛБА-ӨӨШ-ДОЛООДЫН ГОВИЙН САВ
ГАЗРЫН ЗАХИРГААНЫ ГАРГА
БАТЛАВ: "УХАА ХУДАГ УС ХАНГАМЖ" ХХК-
ИЙН ГҮЙЦЭТГЭГЧИЙН ГАРГАЛ
БАТЛАВ: "УХАА ХУДАГ УС ХАНГАМЖ" ХХК-
ИЙН ГҮЙЦЭТГЭГЧИЙН ГАРГАЛ

УС АШИГЛАХ ГЭРЭЭ
2024 оны 09 сарын 09-д Дугаар 2024/02
114405-04-014 Сайншанд хот

Нэг: Ерөнхий зүйл

Усны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.4, 28.6, 28.7, 29 дүгээр зүйлийн
29.1-д заасны дагуу Усны газрын 2024 оны 04 дугаар сарын 07-ны өдрийн 01
дугаар ус ашиглуулах дүгнэлт, Галба-Өөш-Долоодын говийн сав газрын
захиргааны даргын 2023 оны 03 дугаар сарын 16-ны өдрийн А/07 дугаар тушаалыг
тус тус үндэслэн:

Нэг талаас: Ус ашиглуулагч /дүгнэлт "Захираа" гэх-ийг төлөөлж Галба-
Өөш-Долоодын говийн сав газрын захиргааны Усны барилга байгууламж, үйлдвэр,
хөдөө аж ахуйн ус ашиглалтын асуудал хариуцсан мэргэжилтэн Э.Жанчидорж,
нөгөө талаас: Ус ашиглагч /дүгнэлт "Ус ашиглагч" гэх-ийг төлөөлж Өмнөговь аймаг
Цогцэций суманд байрлах "Ухаа худаг ус хангамж" ХХК /улсын бүртгэлийн дугаар
1111030343, регистрийн дугаар 38140851-ийн Дэл бүтцийн албаны дарга
Д.Сүхбаатар нар ус ашиглах талаар тохиролцон энэхүү Ус ашиглах гэрээ /дүгнэлт
"Гэрээ" гэх-г 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 2024 оны 12 дугаар сарын
31-ний өдөр хүртэл хугацаагаар байгуулав.

Хоёр: Гэрээний гол нөхцөл

2.1. Ус ашиглах зориулалт:
2.1.1. Хүн амын унд (сумын төвийн усан хангамж)
2.1.2. Эрчим хүчний үйлдвэрлэл
2.1.3. Биологийн нөхөн сэргээлт, ногоон байгууламжийн усалгаа
2.1.4. Газар тариалан
2.1.5. Зам талбайн усалгаа, бузад (НАБТ, үйлдвэрлэлийн бүс, оффис г.м)
2.1.6. Ашиг олос зориулалтаар
2.2. Ашиглах усны хэмжээ:
2.2.1. Хүн амын унд ахуйн хэрэгцээнд ашиглах ус – 120,000.0 м³/жил
2.2.2. Эрчим хүчний үйлдвэрлэлд ашиглах ус – 93,600.0 м³/жил
2.2.3. Биологийн нөхөн сэргээлт, ногоон байгууламжийн усалгаанд ашиглах
ус – 170,000.0 м³/жил
2.2.4. Газар тариаланд ашиглах ус – 25,000.0 м³/жил

Зураг 4.2.4.1 Усны зөвшөөрөл болон гэрээ

4.2.5. Тос, тосолгооны материал хадгалах талбайг бетондох

НБҮ-ийн тос тосолгооны материал хадгалах ил талбайн хэмжээ хангалтгүй, байгаль орчинд сөрөг нөлөө үзүүлж болохуйц эрсдэлтэй талбай тул тос, тосолгооны бүтээгдэхүүн шүүж авах, цуглуулах зумп бүхий төмөрбетон талбай хийх шаардлага үүссэн. Тухайн шаардлагын хүрээнд 2024 оны 4-р сард “Хулд мөнх инженеринг” ХХК-тэй хамтран 20х20 м хэмжээтэй 20 см зузаан, 40 см өндөртэй хашлагтай төмөрбетон талбайг ашиглалтад оруулсан.

Зураг 4.2.5.1. Бетон талбайн хийхийн өмнө

Зураг 4.2.5.2. Бетон талбай хийсний дараа

4.2.6. Мод тарьсан талбай, ногоон байгууламжийн усалгаа арчилгаа хийх

Баяжуулах үйлдвэрийн гадна ногоон байгууламж болон засмал зам дагуу 3,000 модтой ногоон байгууламж бүхий талбайн усалгааг хуваарийн дагуу хийж гүйцэтгэсэн ба намрын цэнэг усалгааг 10 сарын 11-20-ны хооронд хийж өвөлжилтийн бэлтгэл ажлыг хангаж ажиллав.

Зураг 4.2.5.1 Зам дагуух НБҮ-ийн модтой талбай

4.3. Цахилгаан станцын сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Ажлын гүйцэтгэл	Нийт зардал мян.төг	Биелэлтийн шалгуур
Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр					
1	Цахилгаан станцын уурын зуухны нарийн үнс тээвэрлэхэд үүсэх тоосжилт бууруулах	Цахилгаан станц	Үнс зөөдөг машины битүүмжлэлийг сайжруулах арга хэмжээ авч тээвэрлэлтийн үед тоосжилт үүсэхээс сэргийлж ажилласан. Мөн үнс барих төхөөрөмжөөс гарч байгаа нарийн үнсийг чийглэж багсармал байдалд оруулж тээвэрлэх зориулалттай Pugmill төхөөрөмжийн судалгааны ажлыг хийж төсвийг шийдвэрлүүлсэн.	Үйлдвэрлэлийн зардалд багтсан	1 ширхэг
2	Цахилгаан станцын Зуух №3-н үнс барих төхөөрөмж болох цахилгаан статик шүүлтүүрийн зөвхөн 1-р секцийн үнс буух хэсэгт холин багсарч зайлуулах төхөөрөмжийг суурлиулж туршиж үр дүнг тооцоолох	Цахилгаан станц	Үнс багсрах төхөөрөмж худалдан авахаар төсөл сонгон шалгаруулалтын шатанд явагдаж байна.	Үйлдвэрлэлийн зардалд багтсан	5тн
Усны нөөцөд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр					
3	Цахилгаан станцын технологийн хаягдал усыг ногоон байгууламж ба зам талбайн усалгаанд дахин ашиглах	Цахилгаан станцын ус бэлтгэлийн хэсэг	2024 онд 5-9 сар хүртэл 7 хоногт 3 удаа услахад нийт 180тн ус, 5-9 сар хүртэл нийт 3600тн ус зарцуулсан. 10 сард 7 хоногт 2 удаа усалгаа хийхэд-120тн зарцуулдаг. 10 сард нийт 480тн ус зарцуулна. Зам усалгаа; 7 хоногт 2 удаа-20тн 4сараас-10 хүртэл нийт-560тн ус зарцуулсан.	Үйлдвэрлэлийн зардалд багтсан	30тн/ хоног

4.	Булгийн эх болон уст цэгүүдийг цэвэрлэх арга хэмжээ зохион байгуулах	Хээрийн булаг,	Цахилгаан станц нь 8 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр төслийн талбайгаас зүүн урагш 30км байрлах Хээрийн булаг уст цэгийн цэвэрлэгээг 9 сард зохион байгуулав. Уст цэгийн цэвэрлэгээгээр 3 куб.метр хатуу хог хаягдлын цэвэрлэж, хог хаягдлыг уурхайн нэгдсэн хог хаягдлын цэгт тээвэрлэн хүргэж хаясан.	6,000	1
Ургамал, амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр					
5.	Барилга байгууламжийн гадаад талбайн ногоон байгууламжид усалгаа арчилгааг хийх	Станцын гадаад талбай	Ухаа Худгийн цахилгаан станцын хашаан дотор болон гадна 560 орчим, дэд станцын хашааны гадна талд 440 ширхэг улиас сухай, жигд гэх мэт мод болон модлог бут, сөөг тарьж ургуулан, ногоон байгууламжийг сайжруулсан бөгөөд автомат усалгааны систем суурилуулж, мод арчилгааг тогтмол хийн ажиллаж байна.	4,000	1000 мод усалгаа арчилгаа
6	Шувуудын хорогдол гарч буй эсэхэд ажиглалт судалгаа явуулах,	Цахилгаа-ны шугам сүлжээний дагуу	Наймдайн ,Наймантын хөндийд байрлах 13 худгийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын дагуух шувуудын хорогдлын ажиглалт хийх ажлыг 10-р сарын 19-20-ны өдөр хийж гүйцэтгэсэн. Ажиглалтын явцад нийт 5 хэрээ болон 2 сар хорогдсон байсан.	2,000.0	20 км шугам
НИЙТ ЗАРДАЛ, мян.төг				12,000.0*	

*Үйлдвэрлэлийн зардлаар хийгдсэн ажлын өртөг багтаагүй дүн

4.3.1 Цахилгаан станцын уурын зуухны нарийн үнс тээвэрлэхэд үүсэх тоосжилт бууруулах

Цахилгаан станцын зуухны шаталтаас үүссэн утаанд агуулагдаж байгаа үнсийг цахилгаан статик шүүлтүүрээр ялган авдаг ба ялгаж авсан үнсийг уурхайн отволийн зориулалтын цэгт асгадаг. Үнсийг тээвэрлэх явцад үүсэх тоосжилтыг бууруулахын тулд үнс тээвэрлэдэг ачааны машины тэвшинд битүүмжлэл хийх, үнсийг тээвэрлэх явцад үнсний асгаралтыг бууруулах арга хэмжээг авч ажилласан.

Зураг 4.3.1. Үнсний тээвэрлэлтээс үүсэх тоосжилтыг бууруулах зорилгоор хийгдсэн үнсний нягтруулгын мэдээлэл

4.3.2 Цахилгаан станцын Зуух №3-н үнс барих төхөөрөмж болох цахилгаан статик шүүлтүүрийн зөвхөн 1-р секцийн үнс буух хэсэгт холин багсарч зайлуулах төхөөрөмжийг суурлиулж туршиж үр дүнг тооцоолох

Үнс багсрах төхөөрөмж худалдан авахаар сонгон төсөл сонгон шалгаруулалтын шатанд явагдаж байна.

4.3.3 Цахилгаан станцын технологийн хаягдал усыг ногоон байгууламж ба зам талбайн усалгаанд дахин ашиглах

Монгол улсын “Усны чанар, хаягдал ус, ерөнхий шаардлага”-ын стандарт MNS 4943:2015-н дагуу Цахилгаан станцын технологийн усанд шинжилгээ хийж, шинжилгээний үр дүн зөвшөөрөгдөх хэмжээнд гарсан тохиолдолд төслийн талбайн хөнгөн тэрэгний замын усалгаанд болон цахилгаан станцын гадна талбайн ногоон байгууламж усалгаанд технологийн хаягдал усыг дахин ашигладаг

2024 онд 5-9 сар хүртэл 7 хоногт 3 удаа услахад нийт 180тн ус, 5-9 сар хүртэл нийт 3600тн ус зарцуулсан. 10 сард 7 хоногт 2 удаа усалгаа хийхэд-120тн зарцуулдаг. 10 сард нийт 480тн ус зарцуулна. Зам усалгаа; 7 хоногт 2 удаа-20тн 4сараас-10 хүртэл нийт-560тн ус зарцуулсан.

Зураг 4.3.3 Цахилгаан станцын технологийн хаягдал усаар зам талбай, мод усалж буй байдал

4.3.4. Уст цэгийн ундарга сэргээх, тохижуулах

Цахилгаан станц нь 8 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр төслийн талбайгаас зүүн урагш 30км байрлах Хээрийн булаг уст цэгийн цэвэрлэгээг 9 сард зохион байгуулав. Уст цэгийн цэвэрлэгээгээр 3 куб.метр хатуу хог хаягдлын цэвэрлэж, хог хаягдлыг уурхайн нэгдсэн хог хаягдлын цэгт тээвэрлэн хүргэж хаясан.

Зураг 4.3.4. Уст цэгийн цэвэрлэгээ

4.3.4 Барилга байгууламжийн гадаад талбайн ногоон байгууламжид усалгаа арчилгааг хийж, мод сөөг нэмж тарих,

Ухаа Худгийн цахилгаан станцын хашаан дотор болон гадна 560 орчим, дэд станцын хашааны гадна талд 440 ширхэг улиас сухай, жигд гэх мэт мод болон модлог бут, сөөг тарьж ургуулан, ногоон байгууламжийг сайжруулсан бөгөөд автомат усалгааны систем суурилуулж, мод арчилгааг тогтмол хийн ажиллаж байна.

Зураг 4.3.4 Цахилгаан станцын ойр орчимд мод тарьж буй байдал

4.3.6. Шувуудын хорогдлын судалгаа

Наймдайн ,Наймантын хөндийд байрлах 13 худгийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын дагуух шувуудын хорогдлын ажиглалт хийх ажлыг 10-р сарын 19-20-ны өдөр хийж гүйцэтгэсэн. Ажиглалтын явцад нийт 5 хэрээ болон 2 сар хорогдсон байсан.

Мөн ажиглалтын явцад **10 болон 11 худгийн** хооронд байрлах ЦДАШ-н зарим шувуу үргээгч эвдэрч гэмтсэн, шаардлага хангахгүй эсвэл эвдэрч унасан байсан болно. Үүний улмаас 1 сар шувуу хорогдсон байсан болно. Доорх хавсаргасан зураг 1-ээс харна уу? Мөн хорогдсон шувуудын байршил болон шонгийн дугаарын мэдээллийг доорх хүснэгтэд харууллаа.

Хүснэгт 4.3.6. Цахилгаан дамжуулах агаарын шугамын дагуу хорогдсон шувуудын байршил

Байршил		Шугамын дагуу хорогдсон шувуудын төрөл зүйл	Шугамын дагуу хорогдсон шувуудын тоо ширхэр	Нийт
Найммантын хөндийн ЦДАШ	C61	Хэрээ	1	Хэрээ 5 Сар 2
	3-р худаг	Хэрээ	2	
	C90	Сар	1	
	C98	Хэрээ	1	
	6-р худаг	Хэрээ	1	
	A135	Сар	1	
Наймдайн хөндийн ЦДАШ	B1-20	Сар	1	Хэрээ 1 Сар 1
	10-р худаг	Хэрээ	1	

Ажиглалтын явцад **10 болон 11 худгийн** хооронд байрлах ЦДАШ-н зарим шувуу үргээгч эвдэрч гэмтсэн, шаардлага хангахгүй эсвэл эвдэрч унасан байсан болно. Үүний улмаас 1 сар шувуу хорогдсон байсан болно. Доорх хавсаргасан зураг 1-ээс харна уу? Мөн хорогдсон шувуудын байршил болон шонгийн дугаарын мэдээллийг доорх хүснэгтэд харууллаа.

Зураг 4.3.6.1. Шувуудын ажиглалт хийсэн маршрут

Зураг 4.6.3.2. 3-р худгийн ойролцоо үхсэн 2 хэрээ шувуу

4.4. Нүүрс ачиж буулгах талбайн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Ажлын гүйцэтгэл	Нийт зардал мян.төг	Тоо хэмжээ
Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр					
1	Дотоод замаас үүсэх тоосжилыг бууруулах зорилгоор хурдны хязгаарт хяналт тавих, цэвэрлэгээ хийх, шаардлагатай тохиолдолд усалгаа хийх	Ухаа худаг ба Цагаан хад НАБТ	Зам талбайг тоосжилт бага үүсгэдэг материалаар хучиж, усалгааг тогтмол хийж, НАБТ дотор тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг 5км/ц байхыг мөрдүүлж ажилласан.	Үйлдвэрлэлийн зардалд багтсан	1-12 сард тухай бүр
2	Шаардлагатай замуудыг хайрган хучилттай болгох	Цагаан хад НАБТ	Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын засаг даргын захирамжын дагуу Цагаан хад НАБТ-д “Их Говийн Өглөө” ХХК-тай гэрээ байгуулсан ба зам талбайг дайргаар хучих ажлыг 10 сарын 31-н өдөр хийлгэхээр ажиллаж байна.	Үйлдвэрлэлийн зардалд багтсан	1-12 сард тухай бүрт
3	Салхины хаалтны бүрэн бүтэн байдлыг хангах замаар тоосны тархалтыг хязгаарлах	Цагаан хад НАБТ	Цагаан хад НАБТ-н гаалийн Б талбайд 500 метр урт, 6 метр өндөртэй төмөр хашаа хийсэн.	Үйлдвэрлэлийн зардалд багтсан	9-р сард
Усны нөөцөд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр					
4	Унд ахуйн усны зөөврийн ба түр нөөцлөх савнуудад угаалга цэвэрлэгээ, ариутгал халдваргүйтгэл хийх	Ундны усны дамжлагын цэгүүд	Цагаан хадны ажилчдын кемпийн ундны усны нөөцийн 6 м3 багтаамжтай 3ш савны угаалга ариутгал халдваргүйтгэлийн улирал тутам хийж гүйцэтгэсэн.	400.0	Ариутгал халдваргүйтгэл хийгдсэн байх
Хөрсөн үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр					
5	Шингэн хаягдлын цэгийг нөхөн сэргээх ажлыг зохион байгуулах	Цагаан хад	Шингэн хаягдлын цэгийг тодорхой хугацаанд үргэлжлүүлэн ашиглах хэрэгцээ гарсан тул нөхөн сэргээх ажлыг хойшлуулсан.	Үйлдвэрлэлийн зардалд багтсан	3-12 сар

6	Цэвэрлэх байгууламжийг горимын дагуу ажиллуулж саарал усыг дахин ашиглах	Цагаан хад	Цагаан хад НАБТ-нь цэвэрлэх байгууламжын үйл ажиллагаа горимын дагуу ажиллуулж байна.	Үйлдвэрлэлийн зардалд багтсан	3-12 сар
Ургамал, амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр					
7.	Мод сөөг шинээр тарьж ургуулах, усалгаа арчилгаа хийх	Цагаан хад НАБТ	Цагаан хадны Засварын төв орчимд ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх буюу мод тарьж ургуулах ажлын хүрээнд 2024 оны 5 сард хаврын тарилтаар 300 ширхэг жигд мод тарьсан.	1,600.0	200 ш мод тарьсан байх
8.	Зэрлэг амьтад хамгаалах биотехникийн арга хэмжээ зохион байгуулах,	Цагаан хад орчим байгуулсан уст цэг	НАБТ-нь сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөөний хүрээнд биотехникийн арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн. Тус ажлын хүрээнд Цагаад хадны уст цэгийн ойролцоо 10 боодол өвс байрлуулсан ба Ханбогд сумын ЗДТГ-т биотехникийн ажилд зориулж 50 боодол өвс хүргүүлсэн.	1,000	1-12-р сард
НИЙТ ЗАРДАЛ, мян.төг				3,000.0	

*Үйлдвэрлэлийн зардлаар хийгдсэн ажлын өртөг багтаагүй дүн

4.4.1 Дотоод замаас үүсэх тоосжилтыг бууруулах зорилгоор хурдны хязгаарт хяналт тавих, цэвэрлэгээ хийх, шаардлагатай тохиолдолд усалгаа хийх

Нүүрс ачиж буулгах талбайн дотоод тоосжилтыг бууруулах зорилгоор нарийн ширхэгтэй нүүрсээр машины дугуйны нөлөөгөөр тоосжилт үүсгэхээс сэргийлж тогтмол хусаж цэвэрлэх, хашаан доторх автомашины хурдны хязгаарыг 5км/цаг байхыг мөрдүүлэх, шаардлагатай тохиолдолд зам талбайд усалгаа хийх зэрэг арга хэмжээ авч хэрэгжүүлсэн.

Зураг 4.4.1. НАБТ-н зам, талбайн тоосжилтыг бууруулах усалгаа
болон хурдны хязгаарын тэмдэг

4.4.2 Шаардлагатай замуудыг хайрган хучилттай болгох

Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын засаг даргын А/488 захирамжийн дагуу Ханбогд Хайрхан багийн нутаг дэвсгэрт газар эзэмшигч иргэн, ААНБ нь эзэмшил газрын хооронд болон төв зам хүртэлх замаа засварлан хайрган хучилттай замтай болохыг шаардсаны дагуу “Их Говийн Өглөө” ХХК-тай гэрээ байгуулж талбайд захиалагчийн тавьсан шаардлага, дүрэм, журам, нормд заасан стандартын дагуу дайрга нийлүүлсэн. Цагаан хадны НАБТ нийт 35.6 га талбайд дэвсэлт хийхээр АОДЕ ХХК гэрээлж дэвсэлтийн ажлыг эхлүүлээд байна.

4.4.3 Салхины хаалтны бүрэн бүтэн байдлыг хангах замаар тоосны тархалтыг хязгаарлах

Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын хайрхан баг цагаан хад суурьшлын бүс Энержи Ресурс ХХК-э нүүр ачиж буулгах талбайн гаалийн хяналтын “Б” талбайд 6 метр өндөр тулгууртай, 500 метр урт салхинаас хамгаалах төмөр хашаа барих ажлыг “Тэнүүн Өлзий” ХХК-иар гүйцэтгүүлсэн.

Зураг 4.4.3.1. Салхины хаалт, хашааны суурь

Зураг 4.4.3.2. Салхины хаалт, хашааны тулгуур

4.4.3.3. Цагаан хадны НАБТ-н салхины 500 метр төмөр хашаа

4.4.4 Унд ахуйн усны зөөврийн ба түр нөөцлөх савнуудад угаалга цэвэрлэгээ, ариутгал халдваргүйтгэл хий

Цагаан хадны ажилчдын кемпийн ундны усны нөөцийн 6 м³ багтаамжтай 3 ширхэг савны угаалга ариутгал халдваргүйтгэлийн улирал тутам хийж гүйцэтгэсэн. Унд ны усны нөөцийн савны угаалга, ариутгал халдваргүйтгэх ажлыг Хүслийн Хийморь ХХК-тай хамтран эрүүл ахуйн журамд заасны дагуу сар бүр хийж гүйцэтгэж байна.

2024 оны 09 дүгээр сарын 20-22-ны өдөр

Усны нөөцийн саванд цэвэрлэгээ, халдваргүйтгэл хийсэн тухай акт:

"ХҮСЛЭНХИЙМОРЬ" ХХК нь "ЭНЕРЖИ РЕСУРС" ХХК-тай хийсэн гэрээний дагуу 2024 оны 09 дүгээр сарын 20-22-ны өдөр менежер Э.Наранчимэг, ариутгагч А.Цоолол, М.Очир, П.Тэмүржин нар хамтран Өмнөговь аймаг, Цогтцэций сум, Таван толгой орлод байрлах "Энержи ресурс" ХХК-ны ундны ус цэнгэгжүүлэх байгууламсын 60тн 30тн 10тн усны нөөцийн сав, нэгдсэн оффисийн 6тн усны нөөцийн сав, ухаа худалгын ус түгээх 18тн-н нөөцийн сав, 2024 оны 09 дүгээр сарын 21-ны өдөр Өмнөговь аймаг, Хайбогд сум, Цагаан хад сууриалын бүсэд байрлах "ЭНЕРЖИ РЕСУРС" ХХК-ны унд ахуйн усны 12тн, 6тн нийт 142тн унд ахуй ус халгалах түгээх нөөцийн саванд механик цэвэрлэгээ, халдваргүйтгэлийн үйлчилгээг хийж гүйцэтгэлээ.

Тус ажлыг албан тушаалтай-г Байгаль орчин адал жуулчлалын сайд, Хүнс хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн сайд, Эрүүл мэндийн сайдын 2024 оны 02 дугаар сарын 26-ны өдрийн №А/-96, А/-104, А/-81 тоот тушаалын 4 дүгээр хавсралтад тусгагдсан "Жавелион" бодисын 0.03% бодисын зуусмал бэлтгэж мананцаржуулах хэлбэрээр ариутгал халдваргүйтгэлийг хийсэн

Ажлын гүйцэтгэсэн:

Менежер: Э.Наранчимэг
Ариутгагч: А.Цоолол

Албан тушаал: Санхүүжилтийн хэлтэс, илгээгч
Нэр: Г.Бямбацогт
Гарын үсэг: Г.Бямбацогт

2024 оны 09 дүгээр сарын 21-ны өдөр усны нөөцийн саванд цэвэрлэгээ халдваргүйтгэл хийсэн зураг нь тайлан:

1.Цагаан хад кемпийн унд ахуйн хэрэглээний 6тн-н усны нөөцийн саванд цэвэрлэгээ, халдваргүйтгэл хийсэн зураг

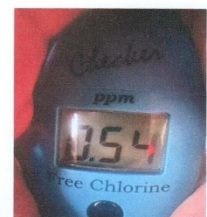
Зураг 1. Цэвэрлэгээ хийж буй байдал

Зураг 2. Цэвэрлэсний дараа

Зураг 3. Халдваргүйтгэл

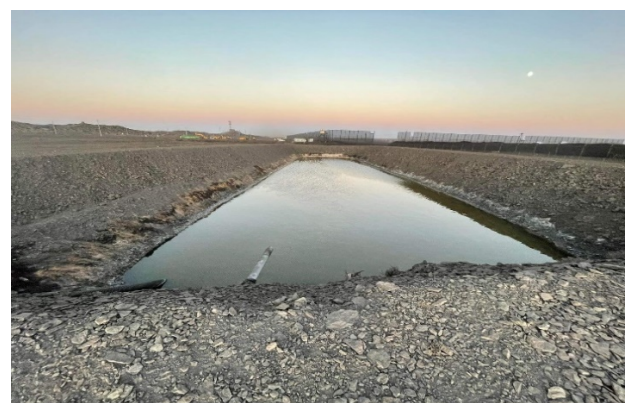

Зураг 4. Үлдэгдэл хлор хэмжээт

Зураг 4.4.3.1 Унд ахуйн нөөц саванд хийсэн угаалга болон ариутгалын тайлан

4.4.5 Цэвэрлэх байгууламжийг горимын дагуу ажиллуулж саарал усыг дахин ашиглах

Цагаан хадны ажилчдын хотхоны ахуйн хэрэглээнээс гарсан бохир усыг цэвэрлэх зориулалттай хоногт 100 м³/ хүчин чадал бүхий цэвэрлэх байгууламжийн үйл ажиллагааг горимын дагуу ажиллуулж байгаа.

Зураг 4.4.5 Ахуйн хаягдал ус цэвэрлэх байгууламж болон хаягдал ус хуримтлуулах сан

4.4.7 Мод сөөг шинээр тарьж ургуулах, усалгаа арчилгаа хийх

Цагаан хадны Засварын төв орчимд ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх буюу мод тарьж ургуулах ажлын хүрээнд 2024 оны 6 сарын хаврын тарилтаар 300 ширхэг жигд мод тарьсан.

Зураг 4.4.6. Цагаан хад НАБТ засвар орчимд мод тарьж байгаа нь

4.4.8. Зэрлэг амьтад хамгаалах биотехникийн арга хэмжээ

Нүүрс ачиж буулгах талбайн сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөөний хүрээнд биотехникийн арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн. Тус ажлын хүрээнд засмал замаас зүүн тал руу 5 км, баруун тал руу 16 км-т 30 боодол өвс байрлуулсан ба Ханбогд сумын ЗДТГ-т биотехникийн ажилд зориулж 70 боодол өвс хүргүүлсэн.

Зураг 4.4.7.2. Цагаан хад орчимд зэрлэг амьтад зориулж өвс байруулж буй байдал

5. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Ажлын Гүйцэтгэл	Нийт зардал мян.төг	Биелэлтийн шалгуур
1	Хаягдлын овоолгыг налуулж, хэлбэршүүлэх	Уурхайн хаягдлын овоолго	Уурхайн хаягдлын овоолгын талбайг налуулж, хэлбэршүүлэх ажлыг 10 га талбайд хийж гүйцэтгэсэн.	Үйлдвэр - лэлийн зардлаас	10 га талбай
2	Нөөц болон дайрганы хайгуулын цооногийн нөхөн сэргээлт	Уурхайн хаягдлын овоолго	Уурайх ашиглалтын хайгуулын цооногуудын нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдэж дууссан ба орон нутгийн комисст хүлээлгэн өгөхөөр бэлтгэн ажиллаж байна.	Үйл ажиллагааны төсөв	53 ширхэг
3	Хаягдлын овоолгын хэлбэршүүлсэн талбайг шимт хөрсөөр хучих	Уурхайн хаягдлын овоолго	2024 оны төлөвлөгөөнд тусгагдсан 10га талбайг мэргэжлийн байгууллагын зөвлөмжийн дагуу шимт хөрсөөр хучин цаашид биологийн нөхөн сэргээлт хийхэд бэлэн болгов.	Уулын ажлын зардлаас зарцуулах	10 га талбай
4	Шимт хөрсөөр хучсан талбайг ургамалжуулах, усалгаа арчилгаа хийх	Уурхайн хаягдлын овоолго	Уурхайн хаягдлын овоолго дээр 1 га талбайг шимт хөрсөөр хучин, нутгийн ургамал болон мод сөөг тарималжуулж усалгааны системтэй бүрэн холбож биологийн нөхөн сэргээлтийг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэв.	90,000.0	1 га талбай
5	Мод үржүүлгийн газраас гарах тарьц суулгацын тоо хэмжээг нэмэгдүүлэх	Мод Үржүүлгийн газар	Нөхөн сэргээлт, орчны тохижилтод зориулж 30,000 мод сөөг үржүүлэв.	15,000.0	30,000 ширхэг
6	Тэрбум мод хөдөлгөөний хүрээнд мод тарих	Төв аймгийн Богд уулын хүрхрээгийн аманд Ойжуулалт хийх	Төв аймгийн Богд ууланд орших Хүрхрээгийн аманд 20,000 ширхэг мод тарив.	Тэр бум мод хөтөлбөр хэрэгжүүлэх зардлаас зарцуулах	20,000 ширхэг
7		Өмнөговь аймаг Баяндалай суманд Ойжуулалт хийх	Энержи Ресурс ХХК-нь Өмнөговь аймгийн Баяндалай суманд байрлах Цагааны голд 10 мянган заг тарихаар тухайн ажлыг эхлүүлсэн ба 11 сард	Тэр бум мод хөтөлбөр хэрэгжүүлэх зардлаас зарцуулах	10,000 ширхэг

			дуусгахаар ажиллаж байна.	төлөвлөн		
	НИЙТ ЗАРДАЛ, мян.төг				105.000.0	

5.1. Хаягдлын овоолгын талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийх

“Ухаа худаг” уурхайн техник эдийн засгийн үндэслэлд тусгагдсан гадаад овоолгын техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх, нөхөн сэргээлтийн ажлыг Монгол улсын холбогдох стандартын шаардлагад нийцүүлэн, зохих аргачлалын дагуу **10 га** талбайд хийж гүйцэтгэсэн. Нөхөн сэргээлтийн ажлыг хаягдлын овоолгын зүүн хойд хэсэгт, холбогдох аргачлалын дагуу, стандартын шаардлагад нийцүүлэн хийсэн бөгөөд налуугийн хажуугийн өнцөг нь дунжаар 18 градус ба 4 м өргөнтэй дэвсгээр тусгаарлагдсан тус бүр нь 30 м хүртэл урттай 5 шатлал бүхий талбай юм.

Зураг 5.1.1. Хаягдлын овоолгыг хэлбэршүүлсэн байдал

5.2. Нөөц болон дайрганы хайгуулын цооногийн нөхөн сэргээлт

Энержи Ресурс ХХК-ний уурхайн ашиглалтын хайгуулын 108 ширхэг цооногийн өрөмдлөгийг хийж гүйцэтгэсэн бөгөөд өрөмдсөн цооногуудад дүүргэлт хийж, газрын гадаргыг техник болон гар аргаар тэгшилж холбогдох стандартын шаардлага нийцүүлэн нөхөн сэргээлтийн ажлыг гүйцэтгэсэн бөгөөд нэмэлтээр байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчын хүсэлтийн дагуу цооногуудын тоногдолсон хоолойг намсгасан, цооногт таг хийн битүүмжилж, дугааралсан. Өмнөговь аймгийн Цогтцэций сумын засаг даргын тамгийн газарт хүлээлгэн өгөх хүсэлт хүргүүлсэн.

Зураг 5.2.1. Уурхайн хайгуулын цооног нөхөн сэргээлт хийхийн өмнө ба дараа

5.3. Хаягдлын овоолгын талбайг шимт хөрсөөр хучих

Уурхайн хаягдлын овоолгын налууулж, хэлбэршүүлсэн талбайг шимт хөрсөөр хучих биологийн нөхөн сэргээлтийн эхний үе шатны ажлыг **10 га** талбайд туслан гүйцэтгэгч компанитай хамтран шимт хөрсөөр хучих ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Хучилт хийсэн шимт хөрсний зузааныг уурхайн ТЭЗҮ-д заасны дагуу 0.3 метрээс багагүй хэмжээтэй байхаар хучилтын ажлыг явуулсан.

Зураг 5.3.1. Хаягдлын овоолгын хэлбэршүүлсэн талбай дээр шимт хөрсийн хучилт хийж буй байдал

5.4. Шимт хөрсөөр хучсан талбайг ургамалжуулах усалгаа арчилгаа хийх

Нэгдсэн оффисын хойно байрлах хаягдлын овоолгын 2 га талбайг хэлбэржүүлэн стандартын дагуу налуулаг үүсгэн шимт хөрсөөр хучсан ба 2024 онд 1 га талбайд БОМТ-нд тусгагдсаны дагуу мэргэжлийн байгууллагатай хамтран биологийн нөхөн сэргээлтийг хийж гүйцэтгүүлсэн. Биологийн нөхөн сэргээлтийн явцад мод сөөг болон нутгийн ургамлуудыг тарималжуулж, 75 тонн бүхий 3 хэсэгт усны нөөцийн савыг байршуулан усалгаа арчилгааг тогтмол хийж байна. Үерийн усны урсац нь хөрсний эвдрэл, элэгдэл үүсэх эрсдэлтэй тул ус зайлуулах хоолойг ашиглан суваг, шуудуу хийсэн.

Зураг 5.4.1. Шимт хөрсөөр хучилт хийж буй байдал, биологийн 1-р шатны нөхөн сэргээлт

Зураг 5.4.2. Биологийн нөхөн сэргээлт хийсж буй талбайд суваг, шуудуу хийж буй байдал

Зураг 5.4.3. Биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбай харагдаж буй байдал

5.5. Мод үржүүлгийн газраас гарах тарьц суулгацын тоо хэмжээг нэмэгдүүлэх

“Энержи Ресурс ХХК” нь нөхөн сэргээлт, орчны тохижилтод зориулж мод, сөөг үржүүлж бойжуулах зорилгоор мод үржүүлгийн газарт нийт 30,000 орчим мод тарихаар төлөвлөгөөнд тусгасан. Тус төлөвлөгөөний хүрээнд мөчирөн тарилтаар сухай мод 20,800 ш, улиас 9,000 ш, бургас 600 ш тарьсан бол үрээр навчит мод болох жигд 4,000 ш, хайлаас 8,000 ш, бүйлс 3,000 ш, бариулт бүйлс 600 ш, гүйлс 360 ш, агч 300 ш, шар хуайс 400 ш, говийн унаган модлог ургамал болох заг 2000 ш, тоорой 2,000 ш, хотир 300 ш, хармаг 500 ш, харгана 500 ширхгийг хүлэмж болон дэвсэг хэлбэрээр нийт 48,760 ширхэг мод амжилттай бойжуулсан.

Хүснэгт 5.5. Мод үржүүлгийн газарт тарьсан үр болон мөчрийн суулгацын тоо

№	Модны төрөл	Тарилт	Тарилт хийгдсэн тоо
1	Жигд	Үр	4000
2	Сухай	Мөчирөөр	20800
3	Улиас	Мөчирөөр	9000
4	Хайлаас	Үр	8000
5	Бүйлс	Үр	3000
6	Харгана	Үр	500
7	Хармаг	Үр	500
8	Заг	Үр	200
9	Бариулт бүйлс	Үр	600
10	Гүйлс	Үр	360
11	Хотир	Үр	300
12	Шар хуайс	Үр	400
13	Агч	Үр	300
14	Тоорой	Үр	200
15	Бургас	Мөчир	600
НИЙТ			46,760

Зураг 5.5.1. Үр болон мөчрөөр дэвсэг болон бортогонд тарилт хийж байгаа нь

Зураг 5.5.2. Үр болон мөчрөөр тарьсан суулгац ургасан байдал

5.6. Тэрбум мод хөдөлгөөний хүрээнд “Төв аймгийн Богд Хан уулын хүрхрээгийн аманд Ойжуулалт хийх”

Монгол улсын ерөнхийлөгчийн санаачилсан “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд БОАЖЯ-наас “Энержи Ресурс”ХХК-д санал болгосон газар буюу Богд Хан уулын Хүрхрээгийн аманд 12,9 га талбайд шилмүүст модны нарс, шинэс 20.000 ширхэг модлог ургамлын тарьц суулгацаар ойжуулалтын ажлыг гүйцэтгэж, тарьснаас хойш 3-н жилийн хугацаанд арчлан хамгаалж ургуулах юм. Хүрхрээгийн аманд хийсэн хаврын мод тарилтын үеэр тарьсан модны ургалтын байдалтай танилцахаар ЗГХА Ойн газар, Богдхан уулын ДЦГХЗахиргааны мэргэжилтэн төлөөллийн хамт ажилласан. Тус ажлын хэсгийн өгсөн үүрэг даалгавар, зөвлөмжийг намрын тарилтаар сайжруулж зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангаж ажилласан.

Зураг 5.6.1 Хүрхрээгийн аманд хийсэн хаврын мод тарилттай ажлын хэсэг танилцаж байгаа нь

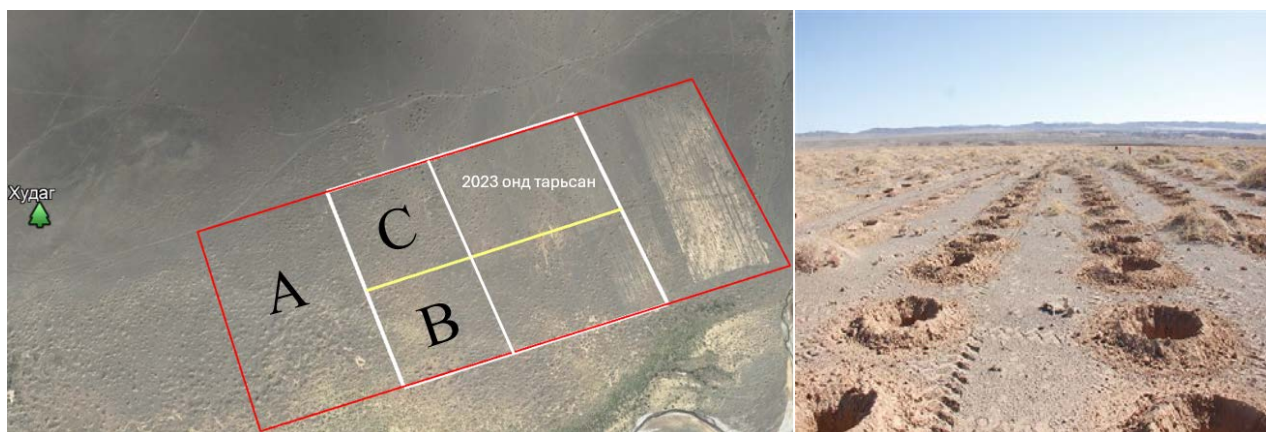
Зураг 5.6.2 Хүрхрээгийн аманд хаврын тарилт хийж буй байдал

Зураг 5.6.3 Хүрхрээгийн аманд намрын тарилт хийж буй явц

5.7. Өмнөговь аймаг Баяндалай суманд Ойжуулалт хийх

Энержи Ресурс ХХК нь Тэрбум мод хөдөлгөөний хүрээнд Өмнөговь аймгийн Баяндалай суманд байрлах Цагааны гол хэмээх газарт ойжуулалт хийхээр 10,000 ширхэг заг тарих ажлыг эхлүүлээд байна.

Зураг 5.7.1. Баяндалай суманд тарилт хийх талбай болон нүх ухсан үеийн зураг

Зураг 5.7.2. Тарилт хийж байгаа болон усалгаа хийгдэж байгаа үеийн зураг

6. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Ажлын гүйцэтгэл	Нийт зардал мян.төг	Биелэлтийн шалгуур
1	Уулын туруутан амьтадыг хамгаалах	Говь гурван сайханы БЦГ-н Баяндалай сумын хэсэг	Биотехникийн арга хэмжээ хэрэгжүүлэхэд Говь гурван сайхны байгалийн цогцолборт газрын хамгаалалтын захиргаатай хамтран ажиллаж, 2024 оны 02 дугаар сарын 26-ны өдөр 200 боодол өвс, 8 хайрцаг ашигт долооцыг Говь Гурван Сайханы Байгалийн Цогцолборт газрын хамгаалалтын захиргаанд хүргүүлсэн.	2,000.0	200 боодол өвс
2	Зэрлэг амьтдын амьдрах орчныг сайжруулах	Баяндалай сумын нутагт	Баяндалай сумын Баян цагааны нуруу орчимд гар аргаар алт олборлох үед эвдэрсэн 7.94 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийг холбогдох стандартын дагуу хийж гүйцэтгэсэн.	50,000.0	4 га
НИЙТ ЗАРДАЛ, мян.төг				52,000.0	

6.1. Уулын туруутан амьтадыг хамгаалах

Уулын зэрлэг туруутан амьтдын амьдрах орчин, идэш тэжээлийг сайжруулах зорилготой биотехникийн арга хэмжээг манай компани жил бүр зохион байгуулдаг бөгөөд 2024 оны хувьд БОАЖЯ-наас ирүүлсэн чиглэлийн дагуу 2024 оны 02 дугаар сарын 26-ны өдөр 200 боодол өвс, 8 хайрцаг ашигт долооцыг Говь Гурван Сайханы Байгалийн Цогцолборт газрын хамгаалалтын захиргаанд хүргүүлсэн.

Зураг 6.1.1. Говь гурван сайханы байгалийн цогцолборт газрын захиргаанд өвс хүлээлгэн өгч буй байдал

2024 оны 3 дугаар сарын 09, 10-ны өдрүүдэд төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу Дундсайхан уулын 4 байршилд тус өвс, долооцыг Говь Гурван Сайханы Байгалийн Цогцолборт газрын хамгаалалтын захиргааны албаны хүмүүстэй хамтран байрлуулж биотехникийн ажлыг зохион байгуулсан.

Зураг 6.1.2 Өвс, ашигт долооцыг уулын туруутан амьтдын зорилтот байршил газруудад байрлуулсан байдал

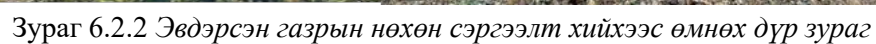
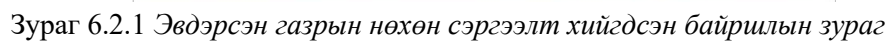
6.2. Зэрлэг амьтдын амьдрах орчинг сайжруулах

Засгийн газрын 2020-2024 оны мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан Монгол орны хэмжээнд уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрч эзэнгүй орхигдсон талбайг нөхөн сэргээх зорилтын хүрээнд “Энержи Ресурс ХХК” нь Өмнөговь аймгийн Баяндалай сумын Баян цагааны нуруу орчимд гар аргаар алт олборлох үед эвдэрсэн 7.94 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийг холбогдох стандартын дагуу хийж гүйцэтгэсэн. Уг ажлыг уул уурхайн компаниуд биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөөний хүрээнд хийж гүйцэтгэж байгаа бөгөөд Энержи Ресурс ХХК нь 2018 оноос эхлэн Говь гурван сайхны байгалийн цогцолборт газар болон Наймдайн хөндийд дүйцүүлэн хамгааллын ажлыг хэрэгжүүлж ирсэн болно.

Техникийн нөхөн сэргээлтэнд дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэж байна. Үүнд:

- Хуурай сайрын эргийг бэхжүүлэн түрж налуулах
- Гуу жалга, судгуудыг нээж үерийн усыг чөлөөтэй урсах нөхцөлийг бүрдүүлэх
- Шимт хөрс дэвсэж зонхилох салхины хөндлөн чиглэлд самнаж, жижиг ховил үүсгэх

Монгол улсад мөрдөгдөж байгаа стандартын дагуу техникийн нөхөн сэргээлт хийснээр хүн, мал амьтан унаж бэртэх, осол эрсдэлийг бууруулж, амьдрах орчин сайжрах ба нөхөн сэргээлтийн ажлыг 2024.09.01-08 ний хооронд Doosan 55 маркийн гинжит экске, 2 оператор, гар тэгшилгээнд 4 хүн 4 хоног ажилласан. Нөхөн сэргээлтийн ажлыг 2024 оны 10-р сарын 17-ны өдөр Говь гурван сайхны байгалийн цогцолборт газрын хамгаалалтын захиргаа, Өмнөговь аймгийн БОАЖГ болон Төхөм багийн засаг дарга, малчдын нөхөрлөлийн бүлгийн төлөөллүүдийг оролцуулан акт үйлдэж хүлээлгэн өгсөн.

Зураг 6.2.3 Нөхөн сэргээлт хийхээс өмнөх дүр зураг

Зураг 6.2.4 Нөхөн сэргээлт хийсний дараах байдал

7. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Энержи Ресурс ХХК нь нийгмийн хариуцлагынхаа хүрээнд орон нутгийн малчдад өвөл хаврыг өнтэй давахад нь туслах зорилгоор жил бүр өвс, тэжээлийн тусламжийг 2009 оноос хойш жил бүр үзүүлсээр ирсэн.

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Ажлын гүйцэтгэл	Нийт зардал мян.төг	Тоо хэмжээ
1	Нөлөөллийн бүсийн айл өрхөд өвс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх	Ухаа худаг төсөл	Цогтцэций сумын 4 багийн 400 малчин өрх, “Ухаа худаг” уурхайн нөлөөллийн бүсийн 25 малчин өрхөд нийт 4,250 боодол өвс 1,275 уут тэжээлийн дэмжлэг үзүүлсэн байна. Өмнөговь аймгийн Цогт-Овоо сумын аюулгүй фондод 1,000 боодол өвс Баян-Овоо сум, Манлай сум, Номгон сумдад тус бүр 500 боодол өвс хүлээлгэн өгсөн, “Малчдад туслах - Сайн хөрш” аяны хүрээнд 2,450 боодол өвс, 370 уут тэжээл хандивласан	Орон нутгийн төсөл хөтөлбөрийн зардлаас	9200 боодол өвс 1645 уут тэжээл

Тайлант жилд нийт 10,000 ширхэг боодол өвсийг Дорнод аймгийн Булган сумаас 1800 уут хивэг тэжээл “Өег гурил” ХХК-иас худалдан авч “Ухаа худаг”-ийн нөөцийн цэгт төвлөрүүлж, нөөцлөх хураах, хадгалах, малчдад хүлээлгэн өгөх ажлуудыг тус тус зохион байгуулж дууслаа. Өмнөговь аймгийн Цогт-Овоо сумын аюулгүй фондод 1000 боодол өвс, Баян-Овоо сум, Манлай сум, Номгон сумдад тус бүр 500 боодол өвсийг хүлээлгэн өгсөн төдийгүй Цогтцэций сумын 4 багийн 400 малчин өрх, “Ухаа худаг” уурхайн нөлөөллийн бүсийн 25 малчин өрх болон “Малчдад туслах - Сайн хөрш” аяны хүрээнд 2450 боодол өвс, 370 уут тэжээл хандивласан. Энэ жилийн байгаль цаг уурын онцгой хүндрэлийг даван туулахад Зүүн бүсийн сумдын малчдадаа дэмжлэг үзүүлэхээр Орон нутгийн хөгжлийн хэсгээс санаачилж компанийн нийт ажиллагсад болон гэрээт гүйцэтгэгч компаниудыг хамруулан “Малчдад туслах - Сайн хөрш” аяныг зохион байгуулах уриалга гарган хандивын аяныг зохион байгуулсан.

Зураг 7.1. Малчдад өвс, тэжээл өгч буй байдал

8. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Манай компани нь 2009 оноос хойш холбогдох хууль ба компанийн нийгмийн хариуцлагын ажлын хүрээнд түүх соёлын биет ба биет бус өвийг хамгаалах чиглэлээр дараах гол ажлуудыг хийж хэрэгжүүлсэн. Үүнд :

- Холбогдох хуулийн дагуу төслийн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө археологи палентлогийн хайгуул судалгааг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж, авран хамгаалах үйл ажиллагааг зохион байгуулсан.
- 2013 онд Говь шанхын уртын дууг заах сургагч багшийн сургалт явуулж, зохиогчийн эрхийн патентыг Цогтцэцийн сумын Соёлын төвийн нэр дээр авах ажлыг зохион байгуулсан.
- 2014 онд Ганжуур Данжуур судрыг Төвд хэлнээс хөрвүүлэн хэвлүүлэх ажлыг “Цогт цагийн хүрдэн” ТББ –тай хамтран гүйцэтгэж, Улсын төв номын санд хүлээлгэн өгсөн.
- Цогтцэцийн жонон морин хуурын татлагын сургалтыг 2 жилийн хугацаанд зохион байгуулж, сургалтанд хамрагдсан хүүхдүүдээс бүрдсэн морин хуурын хамтлаг байгуулж, хамтлагийг улсын бүртгэлд бүртгүүлж, гэрчилгээг хүлээлгэн өгсөн.
- Цогтцэций суманд байрлах Монгол улсын баатар Т.Борын нэрэмжит музейн нэг танхимыг тохижуулсан.
- Цогтцэций сумын хэмжээнд соёлын биет болон биет бус өв тээгчдийн судалгааг хийж, нэгдсэн бүртгэлийг тус суманд хүлээлгэн өгсөн.

2024 оны хувьд түүх соёлын өвийг хамгаалах чиглэлээр үргэлжлэн хийгдэх ажил төлөвлөгдөөгүй бөгөөд цаашид түүх соёлын өвийг хамгаалах чиглэлээр тухай бүр шаардлагатай арга хэмжээг санаачлан зохион байгуулна.

9. ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Ажлын гүйцэтгэл	Нийт зардал мян.төг	Биелэлтийн шалгуур
9.1	Химийн бодисын агуулахад хадгалж байгаа бодисуудыг асгаралт, гоожилтоос урьдчилан сэргийлэх үзлэг, шалгалтыг тогтмол хийх	Химийн бодисын агуулах	Ухаа худаг салбарын химийн бодисын ашиглалт, хадгалалт, аюулгүй байдал хариуцагчийг томилон “ХБУЗ” журмын дагуу химийн бодис ашиглагддаг байршлуудад мөн эрүүл ахуй аюулгүй ажиллагааны зөрчлийг илрүүлэх зорилготой 70 шалгуур бүхий ажлын байрны үзлэгийн шалгах хуудсыг боловсруулан сар бүр хяналт тавин ажиллаж байна.	4,800,0	Сар бүр
9.2	ХБА-ын гадна талбай бетондох, хатуу хучилттай болгох	Химийн бодисын агуулах	ХБА-ын багтаамжид тааруулан химийн бодис захиалж гадна талбайд хадгалах шаардлагагүй болсон ба бодисуудыг химийн бодисын агуулах дотор хатуу хучилттай талбайд хадгалж байна.	6,000.0	11-р сард
9.3	Химийн бодисын агуулахын галын системийг солих	Химийн бодисын агуулах	2024 оны 7-р сард химийн бодисын агуулахын галын системийн бэлэн ажиллагаа болон аюулгүй байдлыг хангах ажлын хүрээнд мэргэжлийн байгууллага нарийвчилсан үзлэг шалгалтыг хийсний үндсэн дээр дараах шаардагдах засвар үйлчилгээг хийж гүйцэтгэв.	3,000.0	Жилд 1 удаа
9.4	Химийн хорт болон аюултай бодисын ослын үед ажиллах төлөвлөгөөний дагуух практик сургалт	Химийн бодисын агуулах	2024 оны 11 сард зохион байгуулахаар төлөвлөж байгаа ба тус сургалтад нийт 33 хүн хамрагдахаар төлөвлөгдөөд байна.	Үйл ажиллагааны зардлаас	10-р сард
9.5	Химийн бодисын савыг эрх бүхий байгууллагад хүргүүлж устгуулах	Уурхайн хэмжээнд	Тайлант онд нийт 26.1 кг хуванцар химийн бодисын сав Цэцүүх ХХК-д гэрээний дагуу хүргүүлсэн байна.	Үйл ажиллагааны зардлаас	Сар бүр
9.6	Химийн бодистой харьцаж ажилладаг ажиллагсдыг сургалтанд хамруулах	УХГ төв лаборатори	Усны шинжилгээний лабораториос гарсан бага хэмжээний бодисын хаягдлыг саармагжуулж, концентрацийг багасган аюулгүй болгон, pH-ийг тэмдэглэж, бүртгэл хөтөлж баримтжуулан, бохирын хоолойд нийлүүлж устгадаг.	Үйл ажиллагааны зардлаас	Жилийн турш тухай бүрд

			Микробиологийн лабораториос гардаг тэжээлт орчны хаягдлыг сумын бохир ус цэвэршүүлэх байгууламжид хүлээлгэн өгч устгуулдаг.		
9.7	Галын эрсдэлээс сэргийлэх практик болон онолын сургалтыг нийт ажилтнуудад орох	Ухаа худаг төсөл	Үндсэн болон гэрээт компанийн нийт давхацсан тоогоор 1300 гаруй ажилтнуудад гал түймрийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх, газар хөдлөлт, үер, хүчтэй шороон болон цасан шуурганы үед өөрийгөө болон бусдыг авран хамгаалах танхимын болон практик дадлага сургуулийг явуулж ажилласан.	Үйл ажиллагааны зардлаас	1
9.8	Галын аюулгүй байдлын бүлгэмийн үйл ажиллагааг хэвийн явуулах, галын хорны үзлэг шалгалтыг тогтмол хийх	Ухаа худаг төсөл	Үйл ажиллагааны чиглэлийн дагуу аврах бүлгийн аврагчидтай хамтран ГАУС-ын үзлэг шалгалтыг сар бүр тогтмол хийж, 2024 оны 10 дугаар сарын байдлаар Ухаа худаг, Цагаан хад болон цахилгаан станцыг хамруулсан 21 объектод үзлэг, шалгалт хийж 800 үл тохирол илрүүлж 726 үл тохирлыг арилгасан байна.	Үйл ажиллагааны зардлаас	Сар бүр
9.9	Цаг агаарын урьдчилан сэргийлэх мэдээг нийт ажилчдад мэдээлэх	Ухаа худаг төсөл	Компанийн хэмжээнд цаг агаарын 7 хоногийн урьдчилсан мэдээг мэдээллийн самбаруудаар болон и-мэйл хаягаар өдөр бүр мэдээлэлдэг. Энэ онд хур тунадас их орсонтой холбоотойгоор цаг агаарын сэрэмжлүүлэг мэдээллийг компанийн и-мэйл хаяг, мэдээллийн самбарууд, олон нийтийн сүлжээгээр 10 гаруй удаагийн давтамжтай мэдээлсэн байна.	Үйл ажиллагааны зардлаас	Жилийн турш тухай бүрд
НИЙТ ЗАРДАЛ, мян.төг				13,800.0	

9.2. ХБА-ын гадна талбай бетондох, хатуу хучилттай болгох

Химийн бодисын агуулахын гадна талбайд НБҮ-ийн процесст ашиглагддаг химийн хуурай бодис гадна талбайд хадгалагддаг байсан ба тайлант онд тус талбайг хатуу хучилттай бетон талбай болгох ажил төлөвлөгдсөн боловч тус химийн бодисыг химийн бодисын агуулахын багтаамжид тааруулж захиалга хийгдэг байхаар зохицуулалт хийгдэх болсонтой холбоотой тус ажил хойшлогдсон.

9.2.1. Химийн бодис дараа

9.2.2. Химийн бодис өмнө

9.3. Химийн бодисын агуулахын галын системийг солих

2024 оны 7-р сард химийн бодисын агуулахын галын системийн бэлэн ажиллагаа болон аюулгүй байдлыг хангах ажлын хүрээнд мэргэжлийн байгууллага нарийвчилсан үзлэг шалгалтыг хийсний үндсэн дээр дараах шаардагдах засвар үйлчилгээг хийж гүйцэтгэв. Үүнд:

- Гэрлэн болон дуут дохиоллыг хэвийн ажиллагаанд оруулах
- Дөл мэдрэгчийг идэвхгүй байсныг ажиллагаанд оруулах
- Галын дохиоллын самбарын нөөц тэжээлийг сольж хэвийн ажиллагаанд оруулав,
- Галын дохиоллын удирдлагын самбар дээр холбогдсон бүх кабелуудыг хаягжуулсан,
- Насосын асах болон унтрах үеийн даралтуудыг нормын дагуу тохируулсан,
- Хөөсөн системийг идэвхжүүлэн хэвийн ажиллагаанд оруулсан,
- Эвдэрч хагарсан бороожуулагчдыгаа сольж шугамыг шалгаж хэвийн ажиллагааг туршиж үзэж хэвийн ажиллагааг хангасан.

Зураг.9.3. “Таван орд” ХХК-н мэргэжлийн ажилчид шаардагдах засвар үйлчилгээг хийж гүйцэтгэсэн байгаа нь

9.4. Химийн хорт болон аюултай бодисын ослын үед ажиллах төлөвлөгөөний дагуух практик сургалт

Өмнөговь аймгийн онцгой байдлын газарт Энержи Ресурс ХХК-ны онцгой байдлын нэгжээс химийн хорт болон аюултай бодисын ослын үед ажиллах практик сургалт зохион байгуулах хүсэлт явуулсан ба тухайн хүсэлтийн дагуу тус газартай 2024 оны 11 сард зохион байгуулахаар төлөвлөж байна. Тус сургалтад нийт 33 хүн хамрагдахаар төлөвлөгдөөд байна.

4. ХИМИЙН ХОРТ БОЛОН АЮУЛТАЙ БОДИСЫН ОСЛЫН ҮЕИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

4.1. Газар хөдлөлтийн гамшигын аюул тулгарсан үед:

4.2. Уур усны гамшигын аюул тулгарсан үед:

4.3. Гал түймрийн гамшигын аюул тулгарсан үед:

4.1-4.3 аюул тулгарсан үед ухаа худаг уурхайн гамшигын үеийн төлөвлөгөөг дагаж мөрдөн ажиллана.

4.4. Химийн хорт аюултай бодисын их хэмжээний асгаралтын үед:

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Баг таамаг	Минут			Цаг																Хонгор				Хариуцах албан тушаалтан
			15	30	45	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	2	3	4						
1	Дуудлага хүлээн авагчид тогтоотой албаны даргад яаралтай мэдэгдэх	Ц+15	01	00																					Б.Уранбилэг Ж.Болдбаатар М.Ганчимэг У.Эрэнбаатар О.Баярагзал Б.Даваалзбэрэл Д.Мөнхшагай Б.Ариунаа Ш.Наманзорж	
2	Ажлаас алс тавих аюултай тухай мэдээлэл хүргэх /ажлын цагаар/	Ц+30																							Б.Уранбилэг Ж.Болдбаатар М.Ганчимэг У.Эрэнбаатар О.Баярагзал Б.Даваалзбэрэл Д.Мөнхшагай Б.Ариунаа Ш.Наманзорж	
3	Шалгалтаар мэргэжлийн бүрэлдхүүнд архив мэдээлэл хүргэх /ажлын болон ажлын бус цагаар/	Ц+1 цаг	01	00																					Б.Уранбилэг Ж.Болдбаатар М.Ганчимэг У.Эрэнбаатар О.Баярагзал	

Зураг 9.4.1. Химийн хорт болон аюултай бодисын ослын үеийн төлөвлөгөө

Зураг 9.4.2. Химийн бодис тээвэрлэх зөвшөөрөл, галын аюулгүй байдлын дүгнэлт

9.5. Химийн бодисын савыг эрх бүхий байгууллагад хүргүүлж устгуулах

Химийн бодисын сав баглаа боодол устгуулах нэмэлт гэрээг “Цэцүүх трейд” ХХК-тай байгуулж ажилладаг ба тайлант хугацаанд дотоод хяналтын лабораторийн үйл ажиллагаанаас 21.6кг химийн бодисын хуванцар сав баглаа боодлыг хамгийн сүүлд 2024 оны 10-р сарын 28-ны өдөр гэрээт компанид хүргүүлэх, устгуулах ажлыг зохион байгуулсан. байна.

Зураг 9.5.1. Химийн хорт болон аюултай бодисын сав, баглаа боодол

Байгаль орчин, асгал журмуудын гэгдэл
2018 оны 02 сарын 02-ны өдрийн 3/31 дугаар
тушаалын 1 дүгээр хавсгалт

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ ХАЯГДЛЫН ДАГАЛДАХ БИЧИГ
№ 0000772

Дагалдах бичгийн дугаар:
Аюултай хог хаягдал үүсгэгч байгууллагын нэр: *Энержи ресурс*

1. Үүсгэгчийн талаарх мэдээлэл:
Аюултай хог хаягдал үүсгэгчийн бүртгэлийн дугаар:
Аюултай хог хаягдал үүсгэгч байгууллагын нэр: *Энержи ресурс*

2. Аюултай хог хаягдалын үзүүлэлт өгсөн:
Огноо нэр: *Албан тушаалтан* Гарын үсэг: *Огноо:* 2024.10.28 сар 28-д

3. Тээвэрлэгчийн талаарх мэдээлэл:
1/ Тээврийн хэрэгсэлийн үлсэл дугаар: Тээвэрлэгчийн бүртгэлийн дугаар:

4. Аюултай хог хаягдалын талаарх мэдээлэл:

Аюултай хог хаягдалын нэр	Аюултай хог хаягдалын ангиллын зэрэглэл	Салгалгааны бүтэц	Синий дугаар	Хэмжээ	Нэгж /кг	Аюултай хог хаягдалын код
1. <i>Кинетик (80)</i>	x	<i>Бичиг</i>	НОРЕ	18	кг	150109
2.						
3.						
4.						

3. Тээвэрлэх үед анхаарах нэмэлт зааварчилгаа, мэтгэл:

5. Аюултай хог хаягдалыг хүлээн авсан гэгээрэл:

1. Огноо нэр: Гарын үсэг: 2024.10.28 сар 28-д өнөр

6. Утг зохилт:

7. Аюултай хог хаягдалыг хүлээн авгачийн талаарх мэдээлэл:
Аж ахуйн нэгж/ийн нэр: **ЦЭЦҮҮХ ТРЕЙД ХХК**
Цэцүүх трейд ХХК бүртгэлийн дугаар: Y-001123
Аюултай хог хаягдалыг хүлээн авсан.
Огноо нэр: Цэцүүх трейд ХХК Албан тушаал: *Огноо:* 2024.10.28 сар 28-д

Байгаль орчин, асгал журмуудын гэгдэл
2018 оны 02 сарын 02-ны өдрийн 3/31 дугаар
тушаалын 1 дүгээр хавсгалт

АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ ХАЯГДЛЫН ДАГАЛДАХ БИЧИГ
№ 0000772

Дагалдах бичгийн дугаар:
Аюултай хог хаягдал үүсгэгч байгууллагын нэр: *Энержи ресурс*

1. Үүсгэгчийн талаарх мэдээлэл:
Аюултай хог хаягдал үүсгэгчийн бүртгэлийн дугаар:
Аюултай хог хаягдал үүсгэгч байгууллагын нэр: *Энержи ресурс*

2. Аюултай хог хаягдалын үзүүлэлт өгсөн:
Огноо нэр: *Албан тушаалтан* Гарын үсэг: *Огноо:* 2024.10.28 сар 28-д

3. Тээвэрлэгчийн талаарх мэдээлэл:
1/ Тээврийн хэрэгсэлийн үлсэл дугаар: Тээвэрлэгчийн бүртгэлийн дугаар:

4. Аюултай хог хаягдалын талаарх мэдээлэл:

Аюултай хог хаягдалын нэр	Аюултай хог хаягдалын ангиллын зэрэглэл	Салгалгааны бүтэц	Синий дугаар	Хэмжээ	Нэгж /кг	Аюултай хог хаягдалын код
1. <i>Кинетик (80)</i>	x	<i>Бичиг</i>	НОРЕ	18	кг	150109
2.						
3.						
4.						

3. Тээвэрлэх үед анхаарах нэмэлт зааварчилгаа, мэтгэл:

5. Аюултай хог хаягдалыг хүлээн авсан гэгээрэл:

1. Огноо нэр: Гарын үсэг: 2024.10.28 сар 28-д өнөр

6. Утг зохилт:

7. Аюултай хог хаягдалыг хүлээн авгачийн талаарх мэдээлэл:
Аж ахуйн нэгж/ийн нэр: **ЦЭЦҮҮХ ТРЕЙД ХХК**
Цэцүүх трейд ХХК бүртгэлийн дугаар: Y-001123
Аюултай хог хаягдалыг хүлээн авсан.
Огноо нэр: Цэцүүх трейд ХХК Албан тушаал: *Огноо:* 2024.10.28 сар 28-д

Зураг 9.5.2. Химийн бодисын сав боодлыг мэргэжлийн байгууллагад хүргүүлсэн баримт

9.6. Химийн бодистой харьцаж ажилдаг ажиллагсдыг сургалтанд хамруулах

Химийн бодисын аюулгүй ажиллагааны сургалтыг Грийн Химистри ХХК-тай хамтран 2023 оны 12 сард зохион байгуулав. Энэхүү сургалтыг химийн бодистой холбоотой Монгол улсын хууль дүрэм журам, үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд ашиглагддаг химийн бодисоос үүдэлтэй эрсдэл, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, хог хаягдлын бодлого, авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээний талаарх хөтөлбөрийн хүрээнд зохион байгуулав. Энэ удаагийн сургалтад химийн бодистой харьцаж ажилладаг лабораторийн хэсгийн нийт 11 ажилтан хамрагдсан байна.

Ажилтны сургалтын бүртгэл LMS.06.02.02

Огноо: 2023.12.02

Сургалтын байгуулагын нэр:	Грийн Химистри ХХК, МХХА ТББ
Сургагч багшийн нэр, утас, имэйл :	Грийн Химистри ХХК, МХХА ТББ-н сургагч
Сургалтын сэдэв:	Химийн бодисын аюулгүй байдал, хүрээлэн буй орчин
Сургалтын агуулга:	- Химийн хорт болон аюултай бодисын хууль эрхзүй - Хог хаягдлын бодлого, авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээний талаар - Газар тариалангийн үйлдвэрлэлд ашиглаж буй пестицид, химийн бордоо - Химийн хорт болон аюултай бодисын ангилал, тэмдэг, тэмдэглэгээ - Үйлдвэрлэлийн зориулалттай тэсрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгсэл, аммиакийн шүүний импорт, хэрэглээ - ХБ-н тухай хууль, дүрэм журам, хэрэгжилт, хяналт шалгалтын дүн, зөрчил дутагдлыг арилгах арга замууд - Химийн хорт бодис түүнээс үүсэх ослын эрсдэл

Д/д	Сургалтанд хамрагдсан ажилтны овог, нэр	Ажилтны албан тушаал	Ажилтны гарын үсэг	Баталгаажуулсан албан тушаалтны гарын үсэг
1	Б.Алдарбаяр	Чанарын менежер		
2	Ц.Зоригболд	Техникийн менежер		
3	Ө.Гантулга	Ахлах химич		
4	А.Төгсжаргал	Ахлах химич		
5	Б.Бат-Эрдэнэ	Химич		

Зураг 9.3.1 Химийн бодисын сургалтын бүртгэл

9.7 Галын эрсдэлээс сэргийлэх практик болон онолын сургалтыг нийт ажилтнуудад орох

Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх онол, практик болон тактикийн сургуулилтыг Ухаа худаг уурхай, Цагаан хадны суурьшлын бүс, Баруун наран уурхайн үндсэн болон гэрээт компаний давхацсан тоогоор нийт 1300 гаруй ажилтнуудад гал түймрийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх, газар хөдлөлт, үер, хүчтэй шороон болон цасан шуурганы үед өөрийгөө болон бусдыг авран хамгаалах танхимын болон практик, тактикийн сургуулилтыг явуулсан.

Зураг 9.4.1 Сургалтанд хамрагдах үеийн зураг

9.8 Галын аюулгүй байдлын бүлгэмийн үйл ажиллагааг хэвийн явуулах, галын хорны үзлэг шалгалтыг тогтмол хийх.

Тайлант хугацаанд 2024 оны 1-р сарын сайн дурын галын бүлгэмийг шинэчлэн, галын бүлгэмийн үйл ажиллагааг явуулах чиглэлээр сургалт зохион байгуулсан. Үйл ажиллагааны чиглэлийн дагуу аврах бүлгийн аврагчидтай хамтран ГАУС-ын үзлэг шалгалтыг сар бүр тогтмол хийж, 2024 оны 10 сарын байдлаар Ухаа худаг, Цагаан хад болон цахилгаан станцыг хамруулсан 21 объектод үзлэг, шалгалт хийж 800 үл тохирол илрүүлж 774 үл тохирлыг арилгасан байна.

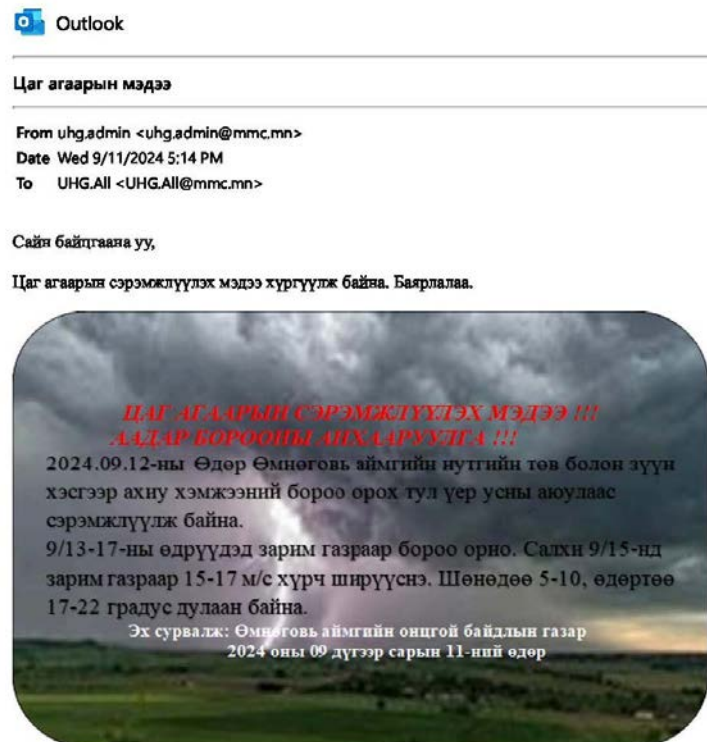

Зураг 9.8. Сургалтанд хамрагдах үеийн зураг

9.9 Цаг агаарын урьдчилан сэргийлэх мэдээг нийт ажилтнуудад тараах

2024 онд говийн бүс нутагт хур тунадас ердийн хэмжээнээс их орж зарим бүс нутагт хур тунадасны хэмжээ 50-100мм хүрсэн бөгөөд энэ нь олон жилийн дундажтай харьцуулахад нэлээд их хэмжээний үзүүлэлт юм. Тус бүс нутгийн хур тунадас ихэвчлэн зуны сүүлчээр орсон бөгөөд энэ нь ургамалжилт, бэлчээрт эерэг нөлөө үзүүлсэн боловч бороо их орсон нь үер, хөрсний эвдрэл зэрэг байгаль орчны эрсдэлүүдийг мөн үүсгэсэн.

Компанийн хэмжээнд цаг агаарын 7 хоногийн урьдчилсан мэдээг мэдээллийн самбаруудаар болон и-мэйл хаягаар өдөр бүр мэдээлэлдэг. Энэ онд хур тунадас их орсонтой холбоотойгоор цаг агаарын сэрэмжлүүлэг мэдээллийг компанийн и-мэйл хаяг, мэдээллийн самбарууд, олон нийтийн сүлжээгээр 10 гаруй удаагийн давтамжтай мэдээлсэн байна.

Зураг 9.92. Компанийн нийт ажилтнуудад и-мэйл хаягаар илгээсэн цаг агаарын сэрэмжлүүлэх мэдээ

10. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Ажлын гүйцэтгэл	Нийт зардал, мян.т өг	Тоо хэмжээ
1.	Хуванцрын хог хаягдлыг ангилан ялгах	Хог хаягдал түр хадгалах цэгүүд	2024 онд хуванцар хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр 381 м3 ангилан ялгасан ба Улаанбаатар хотод хаягдал хуванцар сав дахин боловсруулдаг “Эс И Эс Эл Смарт Солюшн” ХХК - тай гэрээ хийн нийт 267 м3 хаягдал хуванцар савыг, Цогтцэций суманд үйл ажиллагаа явуулдаг “Дүүрэн Цэций” ХХК-д 48 м3” хуванцрыг нийлүүлсэн.	4,000.0	400
2.	Зам талбайд хийсч тарсан хог хаягдлын цэвэрлэгээ зохион байгуулах, Бүх нийтийн цэвэрлэгээнд оролцох	Төслийн талбай Цагаан хад НАБТ Ажилчдын хотхон	Ухаа худаг төслийн талбайн зам, талбайд хийсэж тарсан хогны цэвэрлэгээг 22 удаа хийж нийт 44 м3 хогийг зайлуулсан байна. Түүнчлэн сумын засаг даргаас ирүүлсэн албан бичгийн дагуу Цогтцэций сумын 100 жилийн ойд зориулсан өргөн хүрээтэй их цэвэрлэгээнд 45 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр 4 өдрийн турш оролцож нийт 124 м3 хогийг цэвэрлэн зайлуулсан байна. Цагаан хадны НАБТ-д давхардсан тоогоор 214 ажилчин 40 удаагийн хог цэвэрлэгээгээр, давхардсан тоогоор 4342 га талбайгаас 179 м3 хогийн зайлуулсан байна.	800.0	4
3.	Дахин ашиглагдах мод, төмөр зэрэг хаягдлыг 2-догч түүхий эд авдаг аж ахуйн нэгж байгууллагад нийлүүлэх	Хог хаягдал түр хадгалах цэгүүд	Энэ онд нийт 27 м3 хаягдал модыг сайтаас татан авснаас 13 м3 модыг орон нутгийн иргэдийн ахуйн хэрэглээнд, мөн 48 тонн хаягдал төмрийг хогийн цэгт хадгалж байгаа ба 44.85 тонн төмрийг орон нутгийн хаягдал төмөр хүлээн авдаг “Хүрэл эрчим ” ХХК-д хүлээлгэн өгсөн байна. Дахиварын цех-д хадгалж байсан 2570 кг хаягдал төмрийг сумын төвд үйл ажиллагаа явуулдаг “Шанхын Эрдэнэ” ХХК-д өгсөн байна.	Үйл ажиллагааны зардлаас	1-12-р сард

4.	Хог хаягдлын устгалын ландфилл байгуулах	Хогийн цэг	Хог хаягдлыг булшлах байгууламжийг байгуулах ажлын хүрээнд 8га талбайг сумын засаг даргын захирамжаар батлуулах, инженер геологи, геотехникийн судалгааг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх, компанийн ландфиллын зураг төсөл, төсөв боловсруулах тухай ER24/06 дугаар ажлын даалгаврын дагуу мэргэжлийн байгууллага болох “Эн Си Си Эс” ХХК -аар эскиз зураг болон ажлын зургийг гүйцэтгүүлэх зэрэг ажлыг хийлгээд байна. Ерөнхий төлөвлөлтөөр 2025 онд талбай тэгшилгээний газар шорооны ажил, эхний ландфиллын үүр, ууршуулах цөөрөм, хашаа барих, гэрэлтүүлэг хийх, пүүний суурийг байрлуулах ажлуудыг хийхээр төлөвлөсөн ба барилга угсралтын ажлыг дуусгаж хог хүлээн авахад бэлэн байдлаар ашиглалтад оруулахаар төлөвлөж байна.	Үйл ажиллагааны зардлаас	1-12 сард
5	Гал тогооноос үүсдэг хог хаягдлын дахин ашиглалтыг нэмэгдүүлэх	Галлерэй кэмп, нэгдсэн оффисын гал тогоо	Хоол үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанаас үүсдэг хог хаягдлын дахин ашиглалтыг нэмэгдүүлэхийн тулд сүүний савыг мод үржүүлгийн бортого зориулалтаар ашиглаж туршиж үзсэн ба эхний туршилтаар 100ш харгана, 100ш жигд моднуудыг үрээр тарьсан нь 100 хувийн амжилттайгаар ургаж байна.	Үйл ажиллагааны зардлаас	20
6	Хог хаягдал түр хадгалах цэгт хуванцар хаягдал ангилан ялгах сав шинээр хийж байршуулах	Тээвэр логикийн хэлтэс	Тээвэр логикийн хэлтсийн НАБТ-н хэсэг болон Автын гражийн хог түр хадгалах цэгт хуванцар ангилан ялгах торон савыг шинээр хийж байрлуулав.	5,000.0	1
7.	Аюултай хог хаягдлыг шаардлага хангасан нөхцөлд хадгалж, нийлүүлэгчид буцаан хүргүүлэх	Уурхайн засварын төв, 1тн эзэлхүүнтэй ИВС сав	2024 оны 10 сарын 15-ны байдлаар нийт 983 ширхэг 1 тонны эзлэхүүнтэй ИВС сав нийлүүлэгч компаниудад буцаасан байна.	3,000.0	300

8.	Хаягдал тосыг цуглуулж дахин боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэх	Засварын төвүүд	Төслийн хэмжээнд энэ онд 782 тн хаягдал тос үүссэн ба засварын төвд суурилуулсан 50 тн багтаамжтай зориулалтын ёмкостонд цуглуулж, хаягдал тос дахин боловсруулдаг “Об ойл” ХХК, “Хай би ойл” ХХК, “Монпити ойл” ХК гэрээ байгуулж хамтарч ажиллаж байна.	3,000.0	300
9.	Аюултай хог хаягдал болох аккумуляторыг нийлүүлэгч болон эрх бүхий байгууллагад хүргүүлэх	Засварын төв	Хүнд даацын автомашинаас гардаг хаягдал аккумуляторыг эх үүсвэр дээр болон дахивар хогийн цэг дээр тусгай талбай дээр хуулийн шаардлагын дагуу түр хадгалдаг ба хүлээн авах дахин боловсруулах эрх бүхий тусгай зөвшөөрөлтэй “Үлэмж хүдэр” ХХК-тай 2024 онд гэрээ хийж хамтран ажиллаж байгаа ба тайлант онд нийт 560 ширхэг хаягдал аккумуляторыг тус компанид нийлүүлээд байна.	Үйл ажиллагааны зардлаас	200
10.	Хог хаягдлын чиглэлээр сургалт зохион байгуулах	Уурхайн ажилчид	Байгаль орчны хэсгээс шаардлагатай гэрээт компаниуд болон зарим алба хэсэгт хог хаягдлын ангилан ялгалт, ангилан ялгалт хийх шаардлага, компанийн хог хаягдлын менежмент болон дагаж мөрддөг дотоод журмын сургалтыг нийт 172 ажилтанд хийсэн ба сургалтын үеэр ажилчдаас ирүүлсэн санал хүсэлтийг хүлээн авч хог хаягдлын ажлын зохицуулалтад авч хэрэгжүүлж ажилласан.	Үйл ажиллагааны зардлаас	Улиралд 1 удаа
11.	Галын унтраагуурын хаягдлыг дахин ашиглах, мэргэжлийн байгууллагад хүлээлгэн өгөх ажлыг зохион байгуулах	Агуулах	Хаягдал галын хорыг эх үүсвэрүүдээс татан зориулалтын талбайд татан төвлөрүүлж хуулийн хугацаанд түр хадгалдаг ба 2024 онд тусгай зөвшөөрөл бүхий “Эрчим гал” ХХК-тай гэрээ хийж хамтран ажиллаж байна. Энэ онд нийт 2026 ширхэг хаягдал галын хорыг тус компанид нийлүүлээд байна. Түүнчлэн одоогийн байдлаар буюу 10-р сарын байдлаар 400 ширхэг	Үйл ажиллагааны зардлаас	Жилд 1 удаа

		галын хорыг цуглуулан түр хадгалж байна.		
НИЙТ ЗАРДАЛ, мян төг			15,800,0	

10.1. Хуванцар хог хаягдлыг ангилан ялгалт

2024 оны 10 дугаар сарын 15-ны байдлаар хуванцар хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь 381 м3 ангилан ялгасан ба дахиврын цех дээр хуванцар сав преслэгч машиныг суурилуулсан бөгөөд уг машинаар хуванцрыг шахаж овор хэмжээг багасгаж дахин боловсруулах болон орон нутгийн дахивар хүлээн авдаг байгууллагуудад хүлээлгэн өгөх ажлыг зохион байгуулж ажиллаа. Тайлант онд Улаанбаатар хотод хаягдал хуванцар сав дахин боловсруулдаг “Эс И Эс Эл Смарт Солюшн” ХХК-тай гэрээ хийн нийт 267 м3 хаягдал хуванцар савыг, Цогтцэций суманд үйл ажиллагаа явуулдаг “Дүүрэн Цэций” ХХК-д 48 м3” хуванцрыг нийлүүлээд байна. Одоогоор дахиврын цехд 66,5 м3 хуванцрыг эх үүсвэрээс татан зайлуулж зориулалтын талбайд түр хадгалж байна.

Зураг 10.1 Хуванцар савыг дахиврын цехд төвлөрүүлэн дахин ангилан ялгалтыг хийж, дахин боловсруулах үйлдвэрт хүргүүлэхээр тээвэрлэж байгаа байдал

10.2. Зам талбайд хийсч тарсан хог хаягдлын цэвэрлэгээ зохион байгуулах

Төслийн талбайн зам талбайд хийсэж тарсан хогны цэвэрлэгээг 2024 онд 22 удаа хийж нийт 44 м3 хогийг зайлуулсан байна. Түүнчлэн сумын засаг даргаас ирүүлсэн албан бичгийн дагуу Цогтцэций сумын 100 жилийн ойд зориулсан өргөн хүрээтэй их цэвэрлэгээнд 45 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр 4 өдрийн турш оролцож нийт 124 м3 хогийг цэвэрлэн зайлуулсан байна.

Зураг 10.2.1. Ухаа худагийн зам дагуу болон, сумын хээрийн хог цэвэрлэгээг хийж байгаа байдал

Зураг 10.2.2. Сумын урд хэсгийн хээрийн хог цэвэрлэгээ хийж байгаа байдал

Цагаан хадны НАБТ-д давхардсан тоогоор 214 ажилчин 40 удаагийн хог цэвэрлэгээгээр давхардсан тоогоор 342га талбайгаас 179.2м3 хогийн зайлуулсан байна.

Зураг 10.2.3. Цагаан хадны НАБТ талбайд хог цэвэрлэгээг хийж байгаа байдал

10.3 Дахин ашиглагдах хаягдлыг хоёрдогч түүхий эд авдаг аж ахуйн нэгж байгууллагад нийлүүлэх.

Энэ онд нийт 27 м³ хаягдал модыг сайтаас татан авснаас 13 м³ модыг орон нутгийн иргэдэд ахуйн хэрэглээнд, мөн 48 тонн хаягдал төмрийг хогийн цэгт хадгалж байгаа ба 44.850 тонн төмрийг орон нутгийн хаягдал төмөр хүлээн авдаг “Хүрэл эрчим” ХХК-д хүлээлгэн өгсөн байна. Дахиврын цех-д хадгалж байсан 2570 кг хаягдал төмрийг сумын төвд үйл ажиллагаа явуулдаг “Шанхын Эрдэнэ” ХХК-д өгсөн байна.

Зураг 10.3.1. Хаягдал төмөр ачиж байгаа байдал

Зураг 10.3.2. Хаягдал модыг ачиж байгаа байдал

10.4 Хог хаягдлын устгалын ландфилл байгуулах

Ухаа худаг нүүрсний уурхайн бүсэд байгуулах хог хаягдлыг булшлах байгууламж нь 10 жил ашиглагдах 90.0x50.0м-ийн хэмжээтэй 9м-н өндөртэй 30.000м³ -ийн багтаамжтай 4 үүртэй, 65.0x35.0x1м хэмжээтэй 2030м³ багтаамжтай ууршуулах цөөрөмтэй, 120м² шороо нөөцлөх талбайтай, 280м² талбайг цаг агаарын нөлөөнд өртдөг аюултай хог байрлуулах контайнер байрлуулахаар, бусад аюултай хог хаягдлыг цуглуулах зориулалтаар 4900м² талбайг, нөөцөд 6400м² талбайг, 6100м² талбайг хаягдал дугуйг цуглуулахад мөн нөөцөд 7900м² талбайг ногооны хаягдал болон хүнсний хаягдлаар бордоо хийх зориулалтаар 920м², дахивар хаягдлыг түр хадгалах болон дахиврын цех 260м² хэмжээтэй талбайг тус тус төлөвлөсөн байна. Түүнчлэн хий зайлуулах системтэй, газар доорх усны хяналт- шинжилгээний цооног 4-с доошгүй байх, хог хаягдал хийсэж тарахаас хамгаалсан 2.5м-ээс багагүй өндөр хашаатай байхаар төлөвлөөд байна.

Хог хаягдлыг булшлах байгууламжийг байгуулах ажлын хүрээнд 8га талбайг сумын засаг даргын захирамжаар батлуулах, инженер геологи, геотехникийн судалгааг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх, компанийн ландфиллын зураг төсөл, төсөв боловсруулах тухай ER24/06 дугаар ажлын

Ерөнхий төлөвлөлтөөр 2025 онд талбай тэгшилгээний газар шорооны ажил, эхний ландфиллын үүр, ууршуулах цөөрөм, хашаа барих, гэрэлтүүлэг хийх, пүүний суурийг байрлуулах ажлуудыг хийхээр төлөвлөсөн ба барилга угсралтын ажлыг дуусгаж хог хүлээн авахад бэлэн байдлаар ашиглалтанд оруулахаар төлөвлөж байна.

Зураг 10.4.1. Ландфиллын ерөнхий төлөвлөлт, харагдах байдал

10.5 Гал тогооноос үүсдэг хог хаягдлын дахин ашиглалтыг нэмэгдүүлэх

Хоол үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанаас үүсдэг хог хаягдлын дахин ашиглалтыг нэмэгдүүлэхийн тулд сүүний хаягдал савыг мод үржүүлгийн бортого зориулалтаар ашиглаж туршиж үзсэн ба эхний туршилтаар 100ш харгана, 100ш жигд моднуудыг үрээр тарьсан нь 100 хувийн амжилттайгаар ургаж байна. Иймийн тулд энэхүү туршилтын ажлыг цаашид мод үржүүлэгт өргөн хүрээтэйгээр хэрэгжүүлэх боломжтой гэж үзсэн байна.

Зураг 10.5.1. Хаягдал сүүний саванд модыг үрээр тарьсан байгаа байдал

Мөн гал тогооноос үүсдэг хоолны хог хаягдлыг бууруулах ажлын хүрээнд “Би хоолоо хаяхгүй” сэдэвт аяныг 14 хоногийн турш зохион байгуулсан ба аяны явцад хоолны хаягдлыг бууруулах чиглэлээр ажилчдаас санал асуулгын хуудсаар судалгаа авсан ба нийт 347 хүн судалгаанд хамрагдсан. Түүнчлэн аяны үеэр танин мэдэхүй, сурталчилгааны хуудас болон анонс хэвлэн хоолны заалнуудад байрлуулж, дэлгэцээр холбогдох чиглэлийн танилцуулга бэлтгэн цацах, ажилчдад хоол идэх үеэр хоолны хаягдлыг бууруулахад шаардлагатай болон сонирхолтой мэдээллийг өгч ажилласан.

Зураг 10.5.2. Хоолны хаягдал бууруулах аяны үеийн фото зургуудаас

10.6 Хуванцар хаягдал ангилан ялгах сав шинээр хийж байршуулах

Хуванцар савыг гаднаас харагдах боломжтой торон саванд ангилан ялгах, түр хадгалах нь үр дүнтэй байгаа бөгөөд ажлын байруудад болон түр хадгалах цэгүүдэд хуванцрыг ангилан ялгах зориулалтаар торон сав байрлуулсан ба тайлант онд нэмж тээвэр логиستيкийн хэлтсийн НАБТ-н хэсэг болон Автын гражийн хог түр хадгалах цэгт хуванцар ангилан ялгах торон савыг шинээр хийж байрлуулав.

Зураг 10.6.1. Хуванцар хог хаягдал түр хадгалах савыг байршуулсан байдал

10.7 Аюултай хог хаягдлыг шаардлага хангасан нөхцөлд хадгалж, нийлүүлэгчид буцаан хүргүүлэх

Хүнд машин механизмын засварын төв болон нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд ашигладаг 1 тонны савлагаатай тосыг “Майнс Ап” ХХК болон Кэмэкс ХХК-наас худалдан авалтыг хийдэг бөгөөд гэрээнд тусгасны дагуу ашигласан тосны саваа тус компаниудад буцаан нийлүүлдэг.

2024 оны 10 сарын 15- ны байдлаар 983 ширхэг аюултай хог хаягдал болох 1 тонны тосны савыг нийлүүлэгч компаниудад буцаан ачуулсан байна.

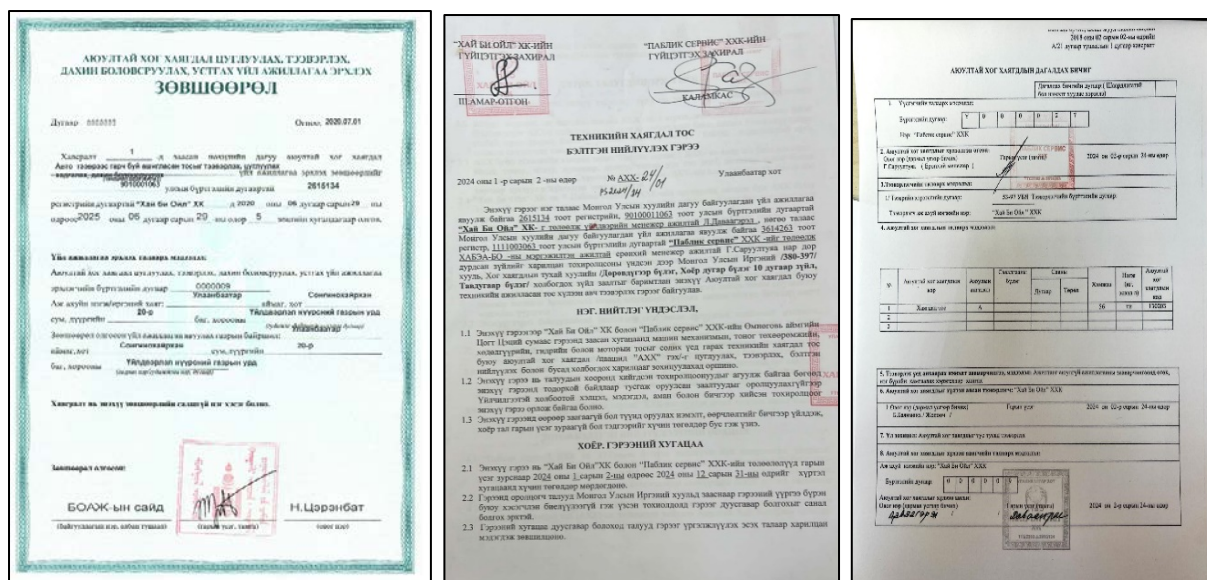
АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛЫН ДАГАЛДАХ БИЧИГ							
Датгалын бичгийг дугаар: /Аюултай хог хаягдалын үйлдвэрлэл, худалдаа, буцаан авалт/							
1. Үүсгэгчийн талаар мэдээлэл: Аюултай хог хаягдал үүсгэгчийн бүртгэлийн дугаар: УТ00240 Аюултай хог хаягдал үүсгэгчийн байгуулалтын нэр: "Энержи Ресурс" ХХК							
2. Аюултай хог хаягдалын үйлдвэрлэл, худалдаа, буцаан авалт: Огноо нэр: АНБ-н туслахтай: Гэрээ үсэг: Огноо: Ил.Огноо: ИВУ-н хөгжлийн төлөвлөгөө: 2024 он 02 сар 16 өдөр							
3. Тогтвортой хог хаягдалын үйлдвэрлэл, худалдаа, буцаан авалт: 1) Тогтвортой хог хаягдалын үйлдвэрлэл, худалдаа, буцаан авалт: 4018УНУ, 4500 УАР, 6018 УНУ Тогтвортой хог хаягдалын үйлдвэрлэл, худалдаа, буцаан авалт: Нийлүүлэгчийн бүтэц							
4. Аюултай хог хаягдалын үйлдвэрлэл, худалдаа, буцаан авалт:							
Аюултай хог хаягдалын нэр	Аюултай хог хаягдалын нэр	Савлаганы бүтэц	Савлаганы дугаар	Төрөл	Хэмжээ	Нэгж	Аюултай хог хаягдалын нэр
1. ИС-н тосны сав	X	15 01			144	ширхэг	15 01 009
5. Аюултай хог хаягдалын үйлдвэрлэл, худалдаа, буцаан авалт:							
1. Огноо нэр: Дамын Нур-нур: Гэрээ үсэг: 2024 он 03 сар 14 өдөр Энержи Ресурс ХХК: Гэрээ үсэг: 2024 он 02 сар 16 өдөр Сүхбаатарын байр: Гэрээ үсэг: 2024 он 02 сар 16 өдөр							

Зураг 10.7.1 Нүүрс баяжуулах үйлдвэрээс үүссэн тонны савыг нийлүүлэгчид буцаахаар ачсан байгаа байдал ба дагалдах бичиг

10.8 Хаягдал тосыг цуглуулж дахин боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэх

Төслийн хэмжээнд энэ онд 782тн хаягдал тос үүссэн ба засварын төвд суурилуулсан 50 тн багтаамжтай зориулалтын ёмкостонд цуглуулж, хаягдал тос дахин боловсруулдаг “Об ойл” ХХК, “Хай би ойл ” ХХК, “Монпити ойл” ХХК -иудтай гэрээ байгуулж хаягдал тосоо нийлүүлэн хамтарч ажиллаж байна.

73

Зураг 10.8.2. Хаягдал тос тээврийн машин

10.9 Аюултай хог хаягдал болох аккумуляторыг нийлүүлэгч болон эрх бүхий байгууллагад хүргүүлэх

Хүнд даацын автомашиннаас гардаг хаягдал аккумуляторыг эх үүсвэр дээр болон дахивар хогийн цэг дээр тусгай талбай дээр хуулийн шаардлагын дагуу хадгалдаг ба хүлээн авах дахин боловсруулах эрх бүхий тусгай зөвшөөрөлтэй “Үлэмж хүдэр” ХХК-тай 2024 онд гэрээ хийж хамтран ажиллаж байгаа ба тайлант онд нийт 560 ширхэг хаягдал аккумуляторыг тус компанид нийлүүлээд байна.

Зураг 10.9.1. Хаягдал аккумуляторыг түр хадгалж байгаа байдал ба эрх бүхий байгууллагад шилжүүлсэн дагалдах хуудас

10.10 Хог хаягдлын чиглэлээр сургалт зохион байгуулах

Хог хаягдлын менежментийг амжилттай хэрэгжүүлэх нэг үндэс нь компанийн ажилчдад холбогдох шаардлагатай мэдлэг мэдээллийг өгч хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж хэвшүүлэх явдал юм. Тиймээс тайлант онд хог хаягдлын чиглэлийн сургалтыг байгаль орчны хэсгээс болон хариуцсан алба хэсгүүд өгч ажиллаа.

Байгаль орчны хэсгээс шаардлагатай гэрээт компаниуд болон зарим алба хэсэгт хог хаягдлын ангилан ялгалт, ангилан ялгалт хийх шаардлага, компанийн хог хаягдлын менежмент болон дагаж мөрддөг дотоод журмын сургалтыг 172 ажилчдад хийсэн ба сургалтын үеэр ажилчдаас ирүүлсэн санал хүсэлтийг хүлээн авч хог хаягдлын ажлын зохицуулалтад авч хэрэгжүүлсэн.

IMS-ER-08.00.03 Салбарын удирдлын бүртгэл / Toolbox Meeting Minutes

Хүтгэн, Аймаг, Хот: Department, Section, Sub-Section: **USS catering**

Огноо, өдөр, цаг: Date and Time: **2024.08.12**

Салбарын удирдлын үүрэг: Supervisor's Role: **Хог хаягдлын менежмент, Уламжралын менежмент**

Toolbox meeting Number/Attending: **2024.08.12**

Хэлэлцэх асуудал: Agenda Item: **Хог хаягдлын менежмент, Уламжралын менежмент**

А/А	Нэр: Name	Гарын үсэг: Signature	А/А	Нэр: Name	Гарын үсэг: Signature
1	Орлог		16	Орлог	
2	Орлог		17	Орлог	
3	Орлог		18	Орлог	
4	Орлог		19	Орлог	
5	Орлог		20	Орлог	
6	Орлог		21	Орлог	
7	Орлог		22	Орлог	
8	Орлог		23	Орлог	
9	Орлог		24	Орлог	
10	Орлог		25	Орлог	
11	Орлог		26	Орлог	

Нэмэлт асуудал: Additional Comments: **Хог хаягдлын менежмент, Уламжралын менежмент**

IMS-ER-08.00.03 Огноо, өдөр, цаг: Date and Time: **2024.08.12**

Хүтгэн/Хүтгэн: 3.0 Хүтгэн/Хүтгэн: 3.0 Хүтгэн/Хүтгэн: 3.0 Хүтгэн/Хүтгэн: 3.0 Хүтгэн/Хүтгэн: 3.0

Зураг. 10.10.1 Гэрээт компани болох USS ХХК-н ажилчдад хог хаягдлын сургалт орж байгаа нь

IMS-ER-08.00.03 Салбарын удирдлын бүртгэл / Toolbox Meeting Minutes

Хүтгэн, Аймаг, Хот: Department, Section, Sub-Section: **USS catering**

Огноо, өдөр, цаг: Date and Time: **2024.08.12**

Салбарын удирдлын үүрэг: Supervisor's Role: **Хог хаягдлын менежмент, Уламжралын менежмент**

Toolbox meeting Number/Attending: **2024.08.12**

Хэлэлцэх асуудал: Agenda Item: **Хог хаягдлын менежмент, Уламжралын менежмент**

А/А	Нэр: Name	Гарын үсэг: Signature	А/А	Нэр: Name	Гарын үсэг: Signature
1	Орлог		16	Орлог	
2	Орлог		17	Орлог	
3	Орлог		18	Орлог	
4	Орлог		19	Орлог	
5	Орлог		20	Орлог	
6	Орлог		21	Орлог	
7	Орлог		22	Орлог	
8	Орлог		23	Орлог	
9	Орлог		24	Орлог	
10	Орлог		25	Орлог	
11	Орлог		26	Орлог	

Нэмэлт асуудал: Additional Comments: **Хог хаягдлын менежмент, Уламжралын менежмент**

IMS-ER-08.00.03 Огноо, өдөр, цаг: Date and Time: **2024.08.12**

Хүтгэн/Хүтгэн: 3.0 Хүтгэн/Хүтгэн: 3.0 Хүтгэн/Хүтгэн: 3.0 Хүтгэн/Хүтгэн: 3.0 Хүтгэн/Хүтгэн: 3.0

Зураг 10.10.2 Гэрээт компани болох М-Армор ХХК-н ажилчдад хог хаягдлын сургалт орж байгаа нь

10.11 Галын унтраагуурын хаягдлыг дахин ашиглах, мэргэжлийн байгууллагад хүлээлгэн өгөх ажлыг зохион байгуулах

Хаягдал галын хорыг эх үүсвэрүүдээс татан зориулалтын талбайд татан төвлөрүүлж хуулийн хугацаанд түр хадгалдаг ба 2024 онд тусгай зөвшөөрөл бүхий “Эрчим гал” ХХК-тай гэрээ хийж хамтран ажиллаж байна. Энэ онд нийт 2026 ширхэг хаягдал галын хорыг тус компанид нийлүүлээд байна. Түүнчлэн одоогийн байдлаар буюу 10-р сарын 20-ны өдрийн байдлаар 400 ширхэг галын хорыг цуглуулан түр хадгалж байна.

Зураг 10.11. Хаягдал галын хорыг шилжүүлсэн тухай баримтжуулсан бичиг болон галын хорыг тээвэрлэлтэнд бэлтгэж байгаа байдал

11. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Ажлын гүйцэтгэл	Нийт зардал мян.төг	Биелэлтийн шалгуур
1	Байгаль орчны хууль, журмын хэрэгжилтийг хангах зорилгоор дотоод хяналтыг хэрэгжүүлэх	Ухаа худаг төсөл, Гэрээт компаниуд	2024 оны 1-10 сарын байдлаар хийсэн ажлын байрны үзлэгээр нийт 321 байгаль орчны үл тохирол илэрсэн ба гүйцэтгэл нь 94% залруулагдсан байна.	Үйл ажиллагаа ны зардлаас	Нийт ажлын байрнууд дээр хуваарийн дагуу үзлэг хяналт хийж, үл тохирол илэрвэл залруулах
2	Ус ашигласны төлбөрийг ноогдуулалтын дагуу төлж барагдуулах ажилд хяналт тавих	Ухаа худаг төсөл	Ус ашиглуулах дүгнэлтийн дагуу УХГ уурхайн үйл ажиллагаанд зарцуулсан усны төлбөрийг хуулийн дагуу улирал тутамд төлж байна.	-	-
3	Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээнд нэмэлт тодотгол хийлгэх	Ухаа худаг төсөл	Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээнд нэмэлт тодотгол хийлгэх ажлыг Эх монголын байгаль ХХК-иар хийлгэж байна.	Үйл ажиллагаа ны зардлаас	-
4	Байгаль хамгаалах тэмдэглэлт өдрүүдэд сургалт, мэдээллийн ажил зохион байгуулах	Ухаа худаг төсөл	Байгаль хамгаалах өдөр тэмдэглэх ажлын хүрээнд тайлант онд Дэлхийн усны өдөр, Эх Дэлхийн цэвэрлэгээний өдөр, Дэлхийн байгаль хамгаалах өдөр болон уур амьсгалын өдрийг тэмдэглэн өнгөрүүлсэн байна.	5,000.0	Дэлхийн усны өдөр, Дэлхийн байгаль хамгаалах өдөр, Олон улсын уур амьсгалын өдөр
5	Нийт ажилтнуудад байгаль орчныг хамгаалах чиглэлээр сургалт зохион байгуулах	Ухаа худаг төсөл	Ухаа худаг уурхайд ажиллахаар шинээр ирсэн болон одоо ажиллаж байгаа үндсэн, гэрээт компанийн ажиллагсад компанийн аюулгүй ажиллагаа, байгаль орчин, галын аюулгүй байдал, анхны тусламжийн чиглэлээр нэг хүнд 11 цагийн сургалт зохион байгуулсан. 2024 онд давхардсан тоогоор 3872 хүнд 41473 хүн/цагийн сургалт зохион байгуулсан байна.	2,000.0	Байгалийн нөөцийн хэмнэлт, БО-ны хууль эрхзүйн мэдлэгийг сайжруулах, Хог хаягдал г.м

6	Байгаль орчны ажилтнуудыг чадавхижуулах сургалт болон сайн туршлага судлах үйл ажиллагааг зохион байгуулах, хурал, семинар, зөвлөгөөн, хэлэлцүүлэгт оролцох	БО хэсэг	Эрдэнэт хотод байрлах Ойн генетик нөөцийн “Эрдэнэт” төвийн “Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний” хүрээнд хэрэгжүүлж буй Хангал голын ойжуулалт, хаягдлын аж ахуй, хөрсний төвийн үйл ажиллагаа, үрийн лаборатори болон Сэлэнгэ аймгийн Ерөө суманд байрлах “Болд Төмөр Ерөө Гол” ххк-ын нарсан ойжуулалт, нөхөн сэргээлтийн талбай хангайн бүсэд хэрхэн модыг арчилж хамгаалах арга технологи харилцан туршлага солилцохоор 2024.09.23-24-ны өдрүүдэд БО-ны 6 хүний бүрэлдэхүүнтэй томилолтоор ажиллав.	3,000.0	ISO Стандарт болон ногоон байгууламжийн чиглэлээр, Салбарын чиглэлийн аливаа үйл ажиллагаанд оролцох
7	Үйл ажиллагаанаас үүсэх хүлэмжийн хийн ялгаруулалтыг тооцоолох	Ухаа худаг төсөл	Энержи Ресурс ХХК-нь 2023 онд ялгаруулсан хүлэмжийн хийн хэмжээг GHG protocol гаргасан аргачлалын дагуу Score 1, 2 болон 3-ыг тооцож Сингапурын SGS олон улсын баталгаажуулалтын үйлчилгээ үзүүлдэг компаниар 2024 оны 3 сарын 20 баталгаажуулж, сертификат авсан.	Үйл ажиллаган ы зардлаас	-
8	Тоосний хэмжилтийн суурийн станц ашиглаж эхлэх	Ухаа худаг төсөл	МонСертф олон улсын итгэмжлэгч байгууллагын аудитын баг нь Ухаа худаг уурхайд 2023 оны 2 дугаар сард магадлах аудит хийсэн. Аудитын багийн дүгнэлтээр менежментийн тогтолцооны шаардлага хангасан.	Үйл ажиллагаа ны зардлаас	-
9	НБҮ-н хуучин хаягдлын далангийн нөлөөллийг тодорхойлох судалгааны ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	НБҮ-ийн хуучин хаягдлын далан	НБҮ-ийн хуучин хаягдлын далангийн нөлөөллийг тодорхойлох судалгааны ажлыг “Glogex Consulting” LLC-аар хийлгэсэн.	10,000.0	БО шалгуур үзүүлэлтийг дүгнэдэг болсон

10	Агаарын тухай хуулийн шаардлагын дагуу суурин эх үүсвэрүүд дээр мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлт гаргуулж, зөвшөөрөл авах	Ухаа худаг төсөл	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын А/600 тоот тушаалаар батлагдсан “Агаар бохирдуулах бодисын хаягдлын тооллого хийх аргачлал”-ын дагуу тооцож дүгнэлт гаргуулсан	2,000.0	Суурин эх үүсвэрүүд дээр мэргэжлийн байгууллагаас дүгнэлт гаргуулж, зөвшөөрөл авсан байх
НИЙТ ЗАРДАЛ, мян.төг				22,000.0	

11.1. Байгаль орчны дотоод хяналт

Байгаль орчин, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуй нийцлийн албанаас гаргасан ажлын байрны үзлэг хийх дотоод журамын дагуу бүх алба нэгжүүдэд сар бүр хуваарь гарган нэгдсэн үзлэгийг хийдэг. 2024 оны 10 дугаар сарын 16-ны байдлаар нийт 321 байгаль орчны үл тохирол илэрсэн ба гүйцэтгэл нь 94% залруулагдсан. Үзлэгээр илэрсэн нийт үл тохирлын 80% -г хог хаягдал, үлдсэн 20%-г төс тосолгооны материалыг буруу хадгалалт, асгаралт, хөрсний эвдрэлтэй холбоотой үл тохирлууд эзлэсэн байна.

Date/Огноо: 2024.09.09		Inspection place/Шалгалт хийсэн газар: Дэл бүтэйн албаны нэгж, нүүдэл хэвнэ	
Inspected/Шалгалт хийсэн: Хүснэгт 11.1.1.1		Inspected/Шалгалт хийсэн: Хүснэгт 11.1.1.1	
NON-STANDARD CONDITIONS / PERFORMANCE / СТАНДАРТ БУС ТӨЛӨВЛӨЛ, ҮЙДЭЛ		NON-STANDARD CONDITIONS / PERFORMANCE / СТАНДАРТ БУС ТӨЛӨВЛӨЛ, ҮЙДЭЛ	
Item/Хэрэгсэл	Non-compliance/Хугацаа	Reason/Үүсвэр	Action Required/Арга хэрэгсэл
1	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
2	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
3	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
4	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
5	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
6	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
7	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
8	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
9	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
10	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
11	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
12	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
13	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
14	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
15	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
16	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
17	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
18	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
19	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
20	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
21	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
22	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
23	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
24	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
25	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
26	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
27	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
28	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
29	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
30	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
31	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
32	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
33	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
34	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
35	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
36	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
37	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
38	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
39	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
40	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
41	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
42	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
43	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
44	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
45	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
46	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
47	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
48	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
49	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
50	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
51	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
52	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
53	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
54	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
55	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
56	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
57	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
58	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
59	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
60	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
61	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
62	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
63	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
64	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
65	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
66	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
67	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
68	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
69	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
70	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
71	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
72	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
73	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
74	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
75	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
76	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
77	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
78	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
79	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
80	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
81	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
82	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
83	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
84	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
85	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
86	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
87	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
88	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
89	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
90	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
91	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
92	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
93	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
94	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
95	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
96	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
97	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
98	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
99	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа
100	Хугацаа	Хугацаа	Хугацаа

Зураг 11.1.1 Ажлын байрны үзлэгийн тайлангууд

11.2. Ус ашигласаны төлбөр

“Энержи ресурс” ХХК-ийн “Ухаа худаг” уурхайн цогцолбор байгууламж төслийн үйл ажиллагаанд ашиглах ахуйн болон үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах усны дүгнэлт зөвшөөрлийг хуулийн дагуу авч, ус ашигласны төлбөрийг усны ашиглах дүгнэлтийн дагуу сар тутамд төлж байна.

Зураг 11.2.1 Усны төлбөр төлсөн баримтууд

11.3 Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээнд нэмэлт тодотгол хийлгэх

Хуулийн шаардлагын хүрээнд байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээнд нэмэлт тодотгол “ЕАСС” ХХК-иар хийлгэж дууссан ба БОУАӨЯ-д батлуулахаар хүргүүлсэн байгаа. Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээг 9-р сарын 24-ний өдөр Цагаан-Овоо багийн ИНХ-д хэлэлцүүлсэн.

Зураг 11.3.1 ИНХ-ын хэлэлцүүлэг

11.4. Байгаль хамгаалах тэмдэглэлт өдрүүд

Байгаль хамгаалах өдөр тэмдэг ажлын хүрээнд тайлан онд Дэлхийн усны өдөр, Бүх нийтийн мод тариалт Олон улсын уур амьсгалын өдрүүдийг тэмдэглэн өнгөрүүлсэн байна.

11.4.1. Бүх нийтийн мод тариалтын өдөр:

Эх орон байгаль дэлхийгээ хайрладаг уламжлалт монгол зан заншлаа дээдэлж, хүн бүр байгалиа нөхөн сэргээх, хамгаалахад гар бие оролцох нөхцлийг бүрдүүлэх, ойн сан, ногоон байгууламжийг

нэмэгдүүлэх чиглэлээр хэрэгжүүлж байгаа олон талт ажлуудыг эрчимжүүлж, улмаар үндэсний хөдөлгөөн болгон өрнүүлэх зорилгоор Монгол улсын Ерөнхийлөгчийн зарлигаар үндэсний мод тарих өдрийг жил бүр зохион байгуулдаг уламжлалтай болсон. Энэхүү мод тарих үндэсний өдрөөр Сумын ЗДТГ-аас хувиарласан талбай буюу Хаан банкнаас 1-р сургууль хүртэлх зам дагуу 20 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр 350 ш хайлаас мод тарихаас гадна хог ургамлыг түүж цэвэрлэж хүлээлгэн өгсөн. Мөн үйлдвэр уурхайн эзэмшил газар болон зам дагуу, ажилчдын хотхон орчимд буюу 3-н байршилд компанийн ажилчдын хамт 1000 ш мод тарьж мод тарилтын өдрийг тэмдэглэн өнгөрүүлэв.

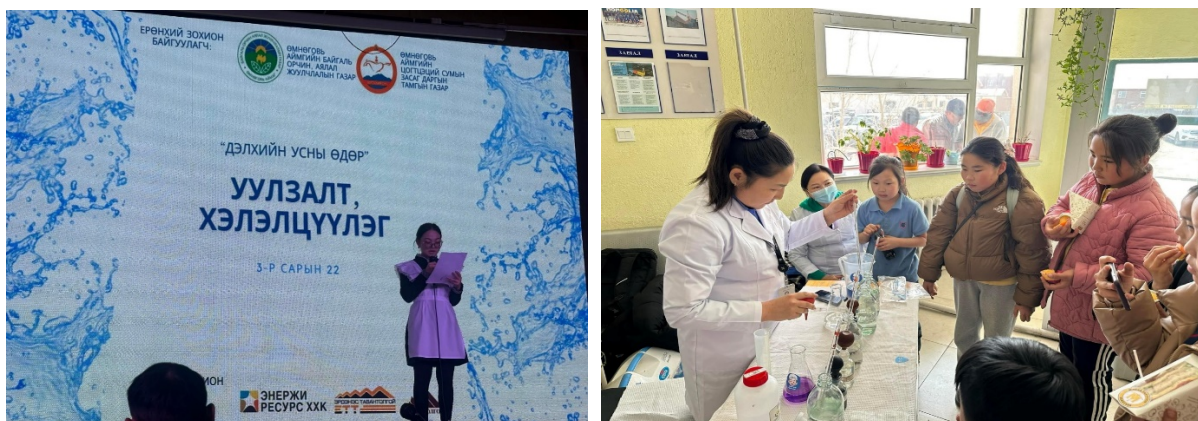

Зураг 11.4.1 Мод тарилтын үеийн зураг

11.4.2. Дэлхийн усны өдөр

НҮБ-ын Ерөнхий Ассамблейгээс жил бүрийн гуравдугаар сарын 22-ны өдрийг Дэлхийн усны өдөр болгон тэмдэглэдэг бөгөөд энэ жилийн хувьд “Ус ба Энх тайван” уриан дор тэмдэглэн өнгөрүүллээ. Энэхүү өдрийг бид Өмнөговь аймгийн БОАЖГ, Цогтцэций сумын ЗДТГ, Таван Толгойн бүлэг ордод үйл ажиллагаа явуулдаг “Эрдэнэс Таван Толгой” ХХК, “Таван Толгой” ХХК болон эдгээр компанийн болон өөрийн компанийн гэрээт компаниудтай хамтран зохион байгуулав.

Дэлхий усны өдрийг угтан Цогтцэций сумын ЕБС-н сурагчдийн дунд гар зураг, эссэ бичлэгийн уралдаан зохион байгуулав. Энэхүү эссээ бичлэгийн уралдаанд 60 гаруй сурагчид, гар зургийн уралдаанд 90 гаруй оролцсон бөгөөд эхний гурван байрт шалгарсан хүүхдүүдийг шагнаж урамшуулав. Мөн энэ өдөр уул уурхайн үйл ажиллагаанд усыг хэрхэн хэмнэлттэй ашиглаж байгаа болон говийн усны өнөөгийн нөхцөл байдлын талаар хийгдсэн судалгааны талаар танилцуулахаар Цогтцэций сцмын соёлын төвд иргэдтэй хэлэлцүүлэг зохион байгуулав.

Зураг 11.4.2 Эссений уралдаанд тэргүүлсэн сурагч эссегээ уншиж танилцуулав.

11.4.3. Олон улсын уур амьсгалын өдөр:

Олон улсын уур амьсгалын өдрийг тохиолдуулан “Green Office” аяны хүрээнд нийт оффис, засварын төв болон амрах байранд ашиглагдаж буй гэрлийн унтраалга, цахилгааны залгууруудад эрчим хүч хэмнэх уриалга, сануулга бүхий тэмдэглэгээг байршуулан ажилласан. Энэ нь ажилчдад ашиггүй эрчим хүчний хэрэглээг багасгаж уур амьсгалын өөрчлөлт хурдацтай явагдаж буй одоо үед хойч үедээ боломж үлдээхийг сурталчилан таниулах зорилго бүхий ажил юм.

Зураг 11.4.3. Тэмдэглэгээ байршуулсан байдал

Мөн оффисын өрөөнүүдийг цэцэгжүүлэх ажлын хүрээнд одоо байгаа цэцэгсээс салаалан үрслүүлж тасалгааны цэцгийн тоо хэмжээг нэмэн ажилласан. Одоогийн байдлаар оффисын хэмжээнд мөнхрөө, зуун наст, зүрхний цэцэг, ойм, хятад сарнай, шеффлер зэрэг 8 төрлийн цэцэг ургаж байна.

Зураг 11.4.4. Тарьсан болон үрслүүлж шинээр суулгасан цэцэг

Зураг 11.4.5 Үрслүүлсэн цэцэг хөрсөнд суулгаж буй байдал

11.5 Нийт ажилтнуудад байгаль орчныг хамгаалах чиглэлээр сургалт зохион байгуулах

Ухаа худаг уурхайд ажиллахаар шинээр ирсэн болон одоо ажиллаж байгаа үндсэн, гэрээт компанийн ажиллагсдад компанийн аюулгүй ажиллагаа, байгаль орчин, галын аюулгүй байдал, анхны тусламжийн чиглэлээр нэг хүнд 11 цагийн сургалт зохион байгуулсан. 2024 онд давхардсан тоогоор 3872 хүнд 41473 хүн/цагийн сургалт зохион байгуулсан байна.

Зураг 11.5.1 Сургалтанд хамрагдаж байгаа байдал

11.6 Байгаль орчны ажилтнуудыг чадавхижуулах сургалт болон сайн туршлага судлах үйл ажиллагааг зохион байгуулах

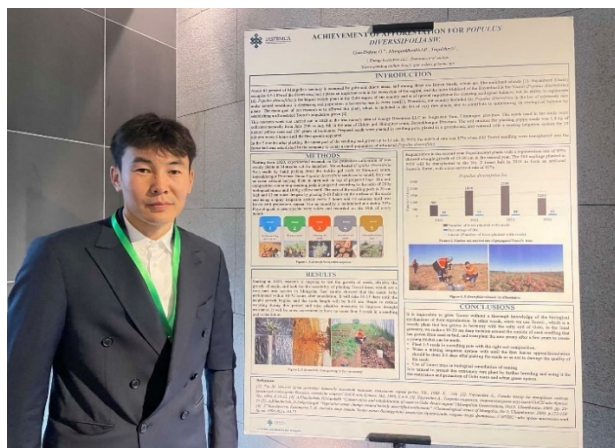
Эрдэнэт хотод байрлах Ойн генетик нөөцийн “Эрдэнэт” төвийн “Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний” хүрээнд хэрэгжүүлж буй Хангал голын ойжуулалт, хаягдлын аж ахуй, хөрсний төвийн үйл ажиллагаа, үрийн лаборатори болон Сэлэнгэ аймгийн Ерөө суманд байрлах “Болд Төмөр Ерөө Гол” ххк-ын нарсан ойжуулалт, нөхөн сэргээлтийн талбай, хангайн бүсэд хэрхэн модыг арчилж хамгаалах арга технологи харилцан туршлага солилцохоор 2024.09.23-24-ны өдрүүдэд БО-ны 6 хүний бүрэлдэхүүнтэй томилолтоор ажиллав.

Ойн генетик нөөцийн “Эрдэнэт” төв нь Монгол орны нийт нутгаар тархан ургаж буй мод, ургамал, түүний үрийг төрөл зүйл болон бүлгээр нь ангилан олон нийтэд ил тод байдлаар нээлттэй үзүүлэх танхим, мод, ургамлын генетикийн мэдээллийг судлах, хөрсний бүтэц агрохимийн шинж чанарыг судлах томоохон хэмжээний суурь лаборатори, их хэмжээгээр үр, мөчир урт болон богино хугацаагаар нөөцлөх боломжтой томоохон хэмжээний агуулах байгуулсан нь цаашид Монгол орны ой, тал хээр болон говийн бүсэд ургаж буй мод, ургамалтай танилцах, авран хамгаалах, хайрлах, тарьж ургуулах санал санаачилгыг нэмэгдүүлэх томоохон ач холбогдолтой байсан. Хангай газарт тохиромжтой шинэс, нарс гэх мэт тухайн бүсэд тохиромжтой шилмүүст моддоор ойжуулалтын ажлыг гүйцэтгэж байсан ба шан татах буюу шуудуулах байдлаар тарьсан нь тухайн модны эхэн үед салхи, хөрсний чийгийн ууршилтаас хамгаалах давуу талтай байна.

Зураг 11.6.1 Турилага судлах аялал

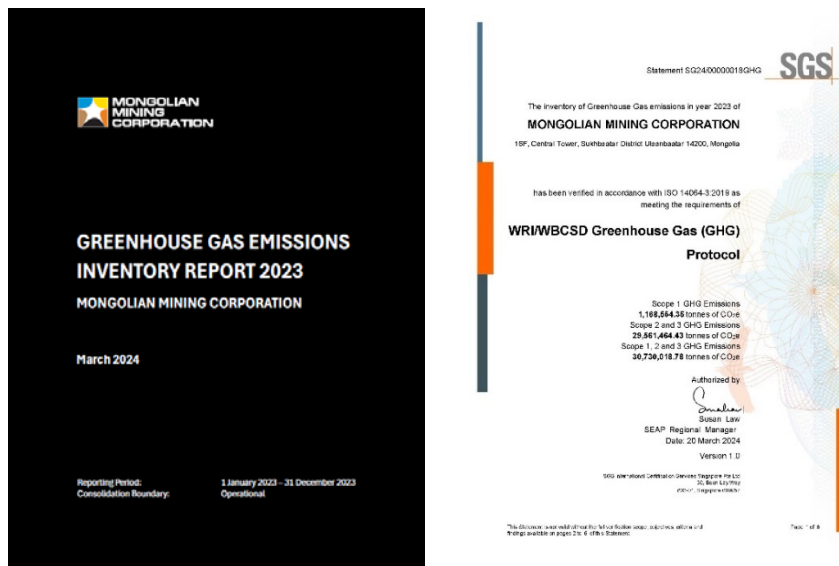
Монгол улсад Ойн салбар үүсэж хөгжсөний 100 жил ойг тохиолдуулан “Innovative approaches for sustainable forest and rangeland management in Central Asia” сэдэвт олон улсын хуралд ойн чиглэлээр хийсэн хийсэн туршилт, ололт амжилтын талаар ханан илтгэлээр оролцож судалгааны үр дүнг олон нийтэд танилцуулан оролцсон.

Зураг 11.6.2 Олон улсын эрдэм шинжилгээний хурал

11.7 Үйл ажиллагаанаас үүсэх хүлэмжийн хийн ялгаруулалтыг тооцоолох

Энержи Ресурс ХХК-нь 2016 онд CDP (Carbon Disclosure Project)-ын уур амьсгалын өөрчлөлтийн тайланд хүлэмжийн хийн ялгаруулалтын тооцооллыг хийж эхэлсэн. 2023 онд олон улсын хүлэмжийн хийн баталгаажуулалт олгодог, зөвлөх үйлчилгээ үзүүлдэг байгууллагаас сургалт авч тооцооллын аргачлалд суралцаж, компанийн хэмжээнд 2023 онд нийт ялгарсан нийт хүлэмжийн хийн хэмжээг тооцоолж Сингапурын SGS олон улсын баталгаажуулалтын үйлчилгээ үзүүлдэг компаниар 2024 оны 3 сарын 20 баталгаажуулж, сертификат авсан.

Зураг 11.7.1. Хүлэмжийн хийн баталгаажуулалтын сертификат

5. DATA QUALITY ASSESSMENT

Evaluating data quality indicators involves a qualitative approach that assigns rating descriptions to each indicator for direct emissions data, activity data, and emission factors. This method incorporates elements of subjectivity in the assessment process.

5.1 Data reliability scoring methodology

Score	Very good	Good	Fair	Poor
Reliability	Verified data based on measurements	Verified data partly based on assumptions or non-verified data based on measurements	Non-verified data partly based on assumptions, or a qualified estimate	Non-qualified estimate

5.2 Scorecard

SCOPE	Categories	Reliability	Description
SCOPE 1	Mobile combustion	Good	Verified data based on fuel provided to the mobile equipment by the fuel station of the Company.
	Stationary combustion	Good	Verified data based on fuel and coal provided to the stationary equipment.
	Fugitive - Refrigerant	Good	Verified data based on purchase of refrigerant from suppliers.
	Fugitive - Explosives	Very Good	Verified data based on explosives usage.
SCOPE 2	Purchased electricity	Good	Verified data based on electricity purchased from the Central Grid.
SCOPE 3	C1: Purchased goods and service	Good	Financially audited data – calculated on a spent based method.
	C3: Fuel and energy related	Fair	Financially verified data based on assumptions of fuel delivered.
	C4: Upstream Transportation	Very Good	Verified data based on coal weight measurement and distance travelled.
	C5: Waste generated in operations	Fair	Qualified estimate of total waste generated.
	C6: Business travel	Poor	Based on assumptions and estimates of travel distance.
	C7: Employee commute	Good	Verified data partly based on travel assumptions.
	C9: Downstream Transportation	Very Good	Verified data based on coal weight measurement and distance travelled.
	C11: Use of sold product	Very Good	Verified data based on total sales amount, backed by coal weight measurement.
	C12: End of life treatment of sold product	Good	Non-verified data based on measurements – coal weight measurement is verified, however, full usage is based on partial assumption from end-users.

Зураг 11.7.2. Хүлэмжийн хийн тооцоололд ашигласан тоон мэдээлэл, датаны чанарыг үнэлсэн хуудас

11.8 Тоосний хэмжилтийн суурин станц ашиглаж эхлэх

Тоосны хэмжилтийн суурин Oizom dustroid pro багажийг сонгон суурилуулахаар төлөвлөн багаж худалдан авах шатандаа явж байна. Багажийг 12 сарын 1-нөөс өмнө худалдан авч суурилуулан хэмжилтийн эхлүүлсэн байх болно.

OIZOM DUSTROID PRO нь 4 төрлийн тоосонцор бохирдуулагч бодис, хүрээлэн буй орчны параметруудийг нэгэн зэрэг хэмжих чадалтай

- Тоосонцор (PM1, PM2.5, PM10, PM100 (TSP)), Temperature, Humidity
- Дуу чимээ болон цаг уурын үзүүлэлтүүд
- Датаг очиж авах шаардлагагүй имэйл болон мессеж (SMS) дамжуулан мэдээллийг хүлээн авах.

Зураг 11.8. Тоосны хэмжилтийн суурин багаж

11.9 НБҮ-н хуучин хаягдлын далангийн нөлөөллийг тодорхойлох судалгааны ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх

НБҮ-ийн хуучин хаягдлын далангийн байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээг “Glogex Consulting” LLC хийлгэсэн ба судалгааны үр дүнд 276.5 метр гүнтэй 21 цооногоос хэмжилт дээжлэлт хийх үед бохир ус болон хөрсний бохирдол илрээгүй ба хаягдлын далан орчмын хөрсний нэвчилт судалгааг хийсэн байна.

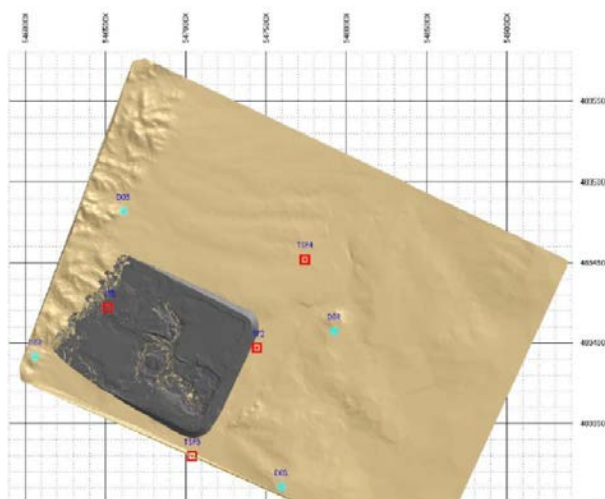

Зураг 11.9.1. Хаягдлын далангийн одоогийн байдал

Хүснэгт 11.9.1. Хаягдлын далан орчмын хөрсний нэвчилтийн чадварын хувь

№	Хөрсний нэр	Нэвчих чадварын хувь м/өдөр
1	Хайргатай шаварлаг элс, Элсэрхэг шаварлаг хайрга	0.02
2	Элсэрхэг шавар	<0.001
3	Доройтсон шаварлаг эрс/ доройтсон элс	0.6
4	Өгөршсөн хагас чулуулга хөрс	62

Хүрээлэн буй орчны мониторингийн хүрээнд Энержи Ресурс ХХК-нь гүний усны түвшин, хүрээлэн буй орчинд тархсан нарийн ширхэглэгт тоосонцрын хэмжилтийг тогтмол хийж гүйцэтгэдэг ба тус хэмжилтийн үр дүнгээр хаягдлын далангийн ойр орчмын агаарын чанар, гүний усан дахь нөлөөллийг тооцох боломжтой болсон.

Зураг 11.9.2. Гүний усны түвшин болон агаарын чанарын хэмжилт хийгдэг мониторингийн цэгүүд

11.10 Агаарын тухай хуулийн шаардлагын дагуу суурин эх үүсвэрүүд дээр мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлт гаргуулж зөвшөөрөл авах

Ухаа худаг 18МВт-ын цахилгаан станцын зуух болон үйлдвэрлэлийн бүсийн халаалтын зуухнуудаас ялгарсан агаар бохирдуулах бодисын хаягдлын тоо хэмжээг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын А/600 тоот тушаалаар батлагдсан “Агаар бохирдуулах бодисын хаягдлын тооллого хийх аргачлал”-ын дагуу тооцож дүгнэлт гаргуулсан.

2

Цэг уур, орчны шинжилгээний газрын
2024 оны 02 дугаар сарын 27-ны өдөр
01/133 дугаар албан бичгийн хавсралт

“ЭНЕРЖИ РЕСУРС” ХХК-НИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН БҮСИЙН ХАЛААЛТЫН ЗУУХНУДААС 2023 ОНД ЯЛГАРСАН
АГААР БОХИРДУУЛАХ БОДИСЫН ХЭМЖЭЭ

2024.02.27

Зууны байгууллагын нэр	Зууны марк	Хаягдлын коэффициент (ХК)						Түвшний хэрэглээ тн/жж	Хаягдлын хэмжээ, 2023 он					
		SO ₂	NO _x	TSP	PM10	PM2.5	CO		SO ₂	NO _x	TSP	PM10	PM2.5	CO
		кг/тн												
Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн зууны газар														
DZL-4.2		12.01	3.35	5.58	5.3	4.74	20.52	2680	32186.8	8978	14954.4	14204	12703.2	54693.6
Цахилгаан станцын зууны газар														
DZL-2.8, DZL-1.4		12.01	3.35	5.58	5.3	4.74	20.52	1883	22614.83	6368.05	10507.14	9979.9	8625.42	38639.16
DZL-1.4		12.01	3.35	5.58	5.3	4.74	20.52	882	9632.02	2886.7	4475.16	4250.6	3891.48	16457.04
Газард ашигласан зууны газар														
ТР-250К НР-10Ж		7.81	1.22	10.45	9.93	8.89	24.23	238	1858.78	290.36	2487.1	2363.34	2115.82	5769.74
Нийт									5663	66292.43	18263.11	32423.8	30797.84	115856.54

ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХЭЛТЭС

2

Цэг уур, орчны шинжилгээний газрын
2024 оны 02 дугаар сарын 27-ны өдөр
01/134 дугаар албан бичгийн хавсралт

“ЭНЕРЖИ РЕСУРС” ХХК-НИЙ УХАА ХУДАГ 18 МВТ-ЫН ЦАХИЛГААН СТАНЦЫН ЗУУХНААС 2023 ОНД ЯЛГАРСАН
АГААР БОХИРДУУЛАХ БОДИСЫН ХЭМЖЭЭ

2024.02.27

Аж аруйн нэгж, байгууллагын нэр	Зууны марк	Хаягдлын коэффициент (ХК)						Түвшний хэрэглээ тн/жж	Хаягдлын хэмжээ, 2023 он					
		SO ₂	NO _x	TSP	PM10	PM2.5	CO		SO ₂	NO _x	TSP	PM10	PM2.5	CO
		кг/тн												
“ЭНЕРЖИ РЕСУРС” ХХК														
HX/35-3.83/450		7.35	6.91	10.47	8.81	4.83	1.13	112766.86	828836.42	779219	1190669	767942.32	544663.93	127426.552
Нийт									112766.86	828836.42	779219	1190669	767942.32	127426.552

ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХЭЛТЭС

Зураг 11.10.1

12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН БИЕЛЭЛТ

12.1. Гадаргын ба газрын доорх усны хяналт шинжилгээ

№	Хяналт шинжилгээний төрөл	Хамрах хүрээ	Ажлын гүйцэтгэл	Нийт зардал мян.төг	Биелэлтийн шалгуур
12.1.1	Малчдын гар худгуудын усны түвшин болон эрдэсжилт, ЦДЧ, рН хэмжих	Наймантын хөндийд байрлах малчдын 13 гар худаг	Наймантын хөндийд байрлах малчдын 13 худагт 8 удаагийн хэмжилт хийж бүртгэл хөтөлсөн	3,300.0	Сар тутамд хэмжилт хийгдсэн байх
12.1.2		Наймдайн хөндийд байрлах 13 гар худаг	Наймдайн хөндийд байрлах 13 гар худагт 9 удаагийн хэмжилт хийж бүртгэл хөтөлсөн	2,000.0	Сар тутамд хэмжилт хийгдсэн байх
12.1.3	Ашиглалтын хяналтын цооногийн усны түвшин хэмжих	Наймантын хөндийд байрлах 12 ажиглалтын цооног	Хэмжилтийг сар бүр хийсэн	-	Сар тутамд хэмжилт хийгдсэн байх
12.1.4		Наймдайн хөндийд байрлах 12 ажиглалтын цооног	Хэмжилтийг сар бүр хийсэн	-	Сар тутамд хэмжилт хийгдсэн байх
12.1.5	Малчдын гар худгийн чанарын хяналт	Наймант болон наймдайн хөндийд байрлах 19 гар худаг	Ухаа худаг уурхайн усны шинжилгээний лабораторит 19 гар худгийн усанд химийн шинжилгээ хийлгэсэн	1,200.0	Усны ерөнхий химийн шинжилгээ хийлгэсэн байх
12.1.6	Хяналтын цооногуудын усны түвшин болон эрдэсжилт, рН	Эргэлтийн усан сан 4, уурхайн хяналтын 3 цооног	Эргэлтийн усан сангийн хяналтын 4 цооног ба уурхайн бүсийн 3 цооногт усны түвшний болон бусад үзүүлэлтүүдийн сар бүр хэмжилт хийсэн.	1,480.0	Сар тутамд хэмжилт хийсэн байх
12.1.7	Газар доорхи усны хяналтын цооногуудаас дээж авах, микро элементийн агуулгыг шинжлүүлэх	Төслийн талбайд байрлах 3 цооног, ЭУС орчмын 4 цооног	Мониторингийн 7 цооногоос усны дээж авч микро элементийн шинжилгээ хийлгэсэн.	1,700.0	Жилд 1 удаа шинжилгээ хийлгэсэн байх
НИЙТ ЗАРДАЛ, мян.төг				9,680.0	

12.1.1. Наймантын хөндийн малчдын худгуудын хэмжилт

Наймантын хөндийд байрлах малчдын 13 гар худагт 2024 оны 2-ээс 11-р сарын хооронд сард нэг удаа буюу нийт 113 удаагийн хээрийн хэмжилтийн ажлыг хийж гүйцэтгэсэн байна. Хээрийн хэмжилтээр усны түвшин зөөврийн багаж ашиглан хэмжилт хийж, бүртгэл хөтөлсөн.

Зураг 12.1.1.1. Малчдын гар худгуудад усны хэмжилт хийж буй байдал, Ухаа худаг

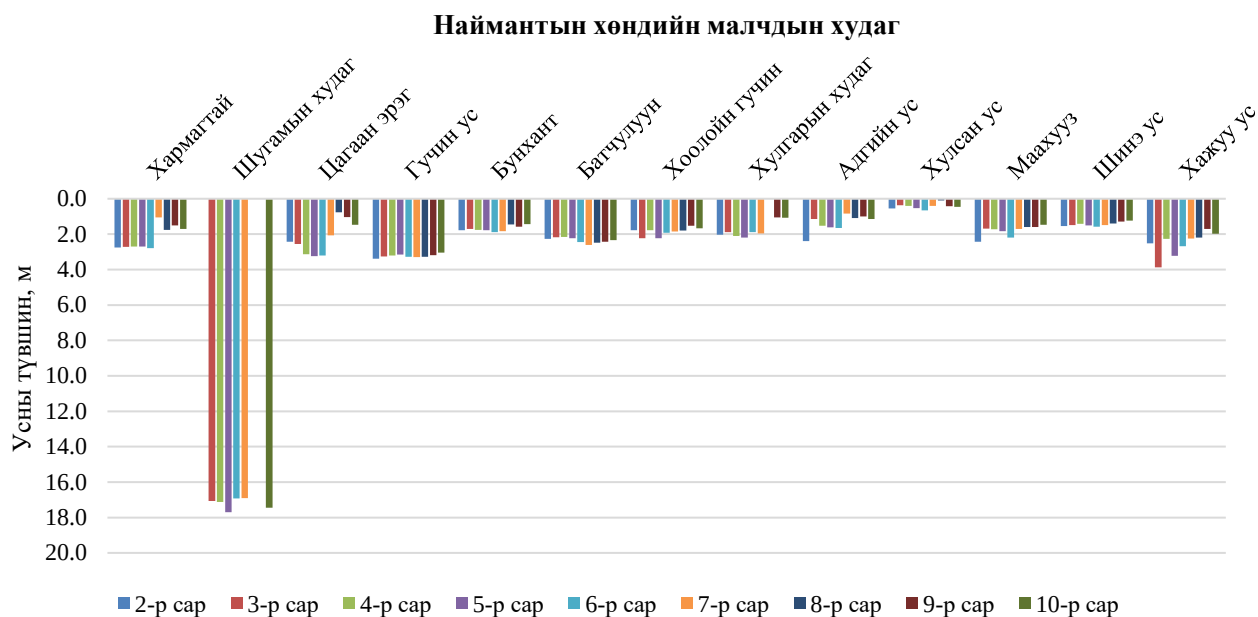

График 12.1.1.1. Наймантын хөндий орчмын малчдын худгуудын усны түвшин, 2024 он

Наймантын хөндийн малчдын гар худгуудын усны түвшний 2024 оны хэмжилтийн мэдээг дээрх графикт харуулсан байна. Малчдын худгуудын усны түвшний хэлбэлзэл нь тухайн худгийн ашиглалтын байдал, усалж байгаа малын тоо толгой болон тухайн жилийн хур тунадасны хэмжээ,

худгийн усны ундарга, ул хөрсний онцлог зэргээс шалтгаалдаг. Наймантын хөдийн малчдын нийт худгуудын түвшний хэмжилтийн үр дүнд улирлын ялгаа, хур тунадас болон тухайн хэмжилт хийгдсэн өдрийн мал усалсан байдлаас шалтгаалан усны түвшин хэлбэлзсэн үзүүлэлттэй байна.

Шугамын худаг, Гучин ус, Батчулуун, Хулсан ус худгуудын усны түвшин харьцангуй тогтвортой байсан бол Бунхант, Хоолойн гучин, Маахууз, Шинэ ус зэрэг худгууд 2-оос 6 сарын хооронд усны түвшин өндөр хэлбэлзэлтэй байж 10 сар хүртэл усны түвшин нэмэгдэх хандлагатай байж, 0.26-0.73 м-ээр нэмэгдсэн байна. Хармагтай, Хулгарын худгуудын хувьд 2-оос 6 сарын хооронд хэлбэлзэлгүй байсан ба 7 сараас их хэмжээний хур тунадас орон үер болж, усны түвшин 0.9-1.73 м-ээр мэдэгдэхүйц хэмжээгээр нэмэгдсэн. Цагаан эрэг, Адгийн ус, Хажуу ус худгуудын хувьд 2 сараас 6 сар хүртэл усны түвшин буурах хандлагатай байсан ба 7 сараас усны түвшин 0.71-1.15 м-ээр огцом нэмэгдэн 10-р хүртэл бага багаар ахин буурах хандлага ажиглагдаж байна.

12.1.2. Наймдайн хөндийн малчдын худгуудын хэмжилт

Наймдайн хөндийн орчмын малчдын худгуудад суурь мэдээллийн сан үүсгэх зорилгоор 2012 оноос хойш усны хэмжилтийг тогтмол хийж байна. Бид 2024 оны 1 сараас 11 сарын хооронд Наймдайн хөндийд байрлах малчдын 11 гар худагт нийт 75 удаагийн хээрийн хэмжилтийг хийсэн. Хээрийн хэмжилтээр усны түвшин зөөврийн багаж ашиглан хэмжилт хийж, бүртгэл хөтөлсөн.

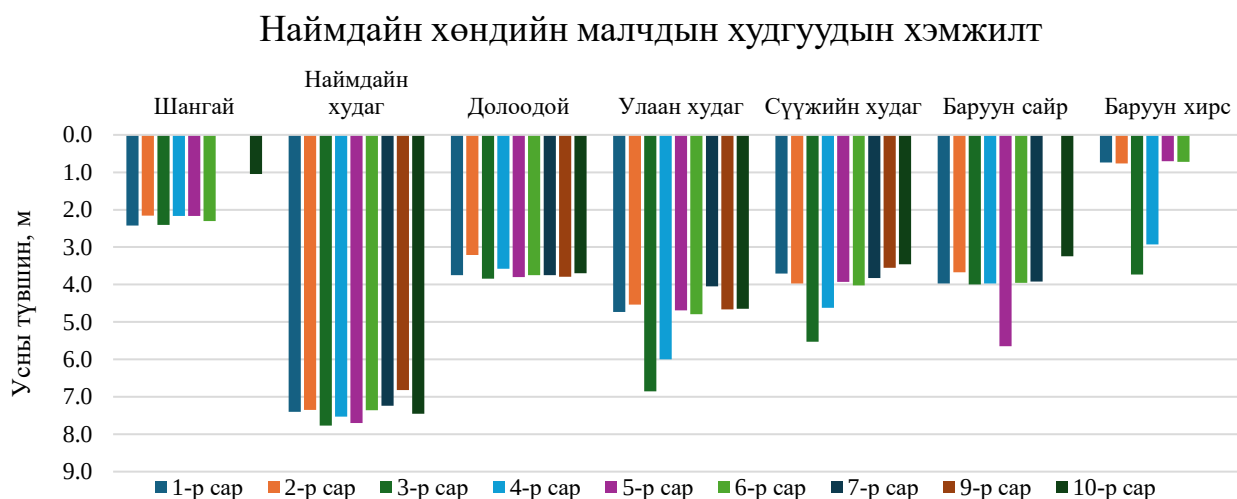

График 12.1.2.1. Наймдайн хөндий орчмын малчдын худгуудын усны түвшин, 2024 он

Малчдын худгуудын усны түвшний хэмжилтийн үр дүнгээр шинжлэхэд Наймдайн болон Долоодойн худгууд нь 2024 оны 9 удаагийн хэмжилтээр усны түвшин хэлбэлзэл багатай байсан байна. Улаан худаг, Сүүж, Баруун хирс худгуудын хувьд усны түвшин нь 2-р сараас 3-р сар хооронд мэдэгдэхүйц буюу 1.59-2.97 м-ээр буурсан ба 4-р сараас 6,7 сар хооронд усны түвшин огцом нэмэгдэн 10-р хүртэл тогтмол үр дүн ажиглагдаж байна. Харин Шангай худгийн усны түвшин нь 6-р сар хүртэл хэлбэлзэл багатай байсан 10-р сард огцом буюу 1.15 м-ээр буурсан байна. Баруун сайр худгийн хувьд 5-р сард усны түвшин мэдэгдэхүйц бууран 6,7-р сард хэвийн түвшин очин 10-р сар хүртэл усны түвшин бага зэргээр нэмэгдсэн байна. Хэмжилтээс харахад 3, 4 болон 5-р саруудад хөр цас хайлан усны түвшин мэдэгдэхүйц нэмэгдэж байгаа ба 7-оос 10-р сарын хооронд усны түвшин тогтмол нэмэгдэж байгаа нь энэ жил хур тунадас ихээр орсонтой холбоотой.

Зураг 12.1.2.1. Зүүн Хирс малчдын худгийн 4-р сарын усны түвшний хэмжилт хийх үеийн байдал

12.1.3. Ашиглалтын хяналтын цооногийн усны түвшин хэмжих

Ухаа худаг төслийн хэрэгцээний ус ашиглалтыг хянах зорилгоор Наймантын хөндийн 7 хяналтын цооногуудын усны түвшний хэмжилтийг 2024 оны 1-р сараас 11-р сарын хооронд нийт 8 удаагийн хэмжилтийг сард нэг удаа хийж тэмдэглэл хөтөлсөн ба усны түвшин огцом буурсан болон нэмэгдсэн үр дүн ажиглагдахгүй байна.

Хүснэгт 12.1.3.1. Наймантын хөндийн хяналтын цооногийн усны түвшний хэмжилтийн дүн

	1-р сар	2-р сар	3-р сар	4-р сар	6-р сар	7-р сар	8-р сар	10-р сар
DZ08EB01	76.73	76.91	77.17	76.91	72.33	77.08	74.33	77.32
DZ08EB02	48.62	48.35	46.12	48.48	49.11			
DZ08EB08	ГӨД Сав газрын автомат мэдрэгчтэй							
DZ08EB04	42.93	43.71	40.77	44.16	44.78	44.79	40.03	43.94
DZ08EB05	Бөглөрсөн							
DZ09EB06	66.97	67.05	67.3	67.08	67.18	67.18	67.28	67.72
DZ09EB09	ГӨД Сав газрын автомат мэдрэгчтэй							
DZ09EB10	13.05	13.1	13.15	13.49	13.92	14.1	14.19	
DZ09EB11	22.98	23.24	23.4	23.63	23.87	24.19	24.27	24.47
DZ09EB15	55.97	60.76	59.81	61.11	61.63	59.95	56.72	58.02

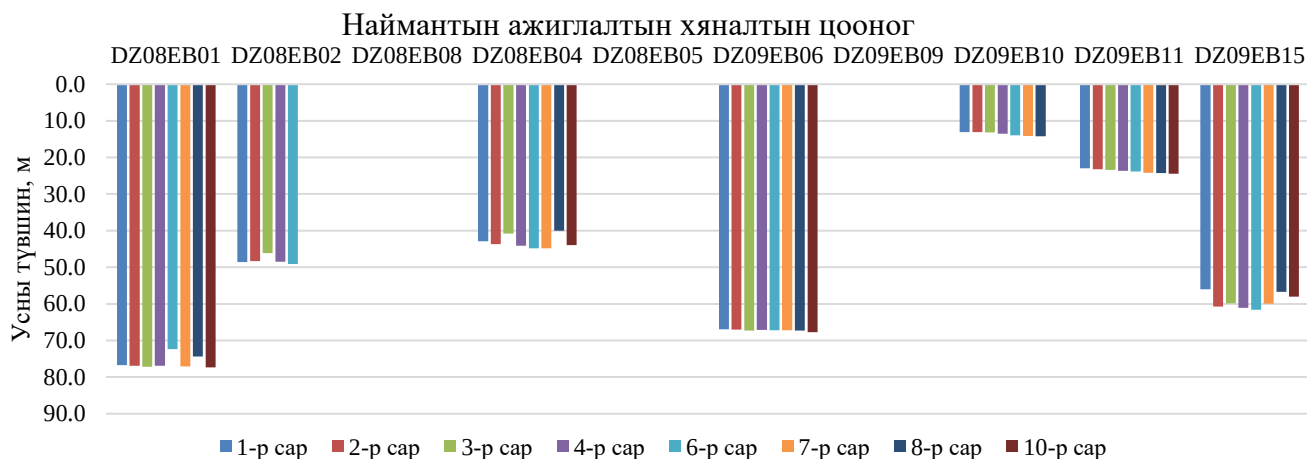

График 12.1.3.1. Наймантын хөндий орчмын хяналтын цооногуудын усны түвшиний хэмжилтийн дүн

DZ09EB06, DZ09EB10, DZ09EB11 цооногуудын усны түвшин жилийн туршид буурах хандалга ажиглагдаж байна. DZ08EB01, DZ08EB02, DZ08EB04 цооногуудын хувьд 3, 6 болон 8 сараас бусад сард усны түвшин хэлбэлзэлгүй байна. DZ09EB15 цооногийн хувьд 6-р сар хүртэл усны түвшин бууралттай байсан бол түүнээс хойш усны түвшин нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна.

12.1.4. Наймдайн хөндийн ашиглалтын хяналтын цооногийн хэмжилт

Наймдайн хөндийн 6 хяналтын цооногуудын усны түвшиний хэмжилтийг 2024 оны 1-р сараас 11-р сарын хооронд нийт 8 удаагийн хэмжилтийг сард нэг удаа хийж тэмдэглэл хөтөлсөн.

Хүснэгт 12.1.4.1. Наймдайн хөндийн ашиглалтын цооногийн усны түвшиний хэмжилтийн дүн, 2024 он

	1-р сар	2-р сар	3-р сар	4-р сар	6-р сар	7-р сар	8-р сар	10-р сар
NK10EB14	8.96	7.44	9.05	10.61	7.16	6.38	8.83	10.01
NK10DD09	Бөглөрсөн							
NK12OB02	37.65	37.73	37.62	37.65	37.67	37.73	37.77	37.8
NK12OB03	25.36	25.49	25.32	25.57	25.67	25.87	25.92	25.97
NK12OB05	9.71	11.3	11.37	11.51	9.75	12.1	10.31	9.86
NK12OB07	25.16	24.76	24.8	25.51	25.32	25.92	25.11	25.51
NK12PB08	Бөглөрсөн							
NK12PB06	12.27	12.33	12.55	12.33	12.34	12.35	12.35	12.34

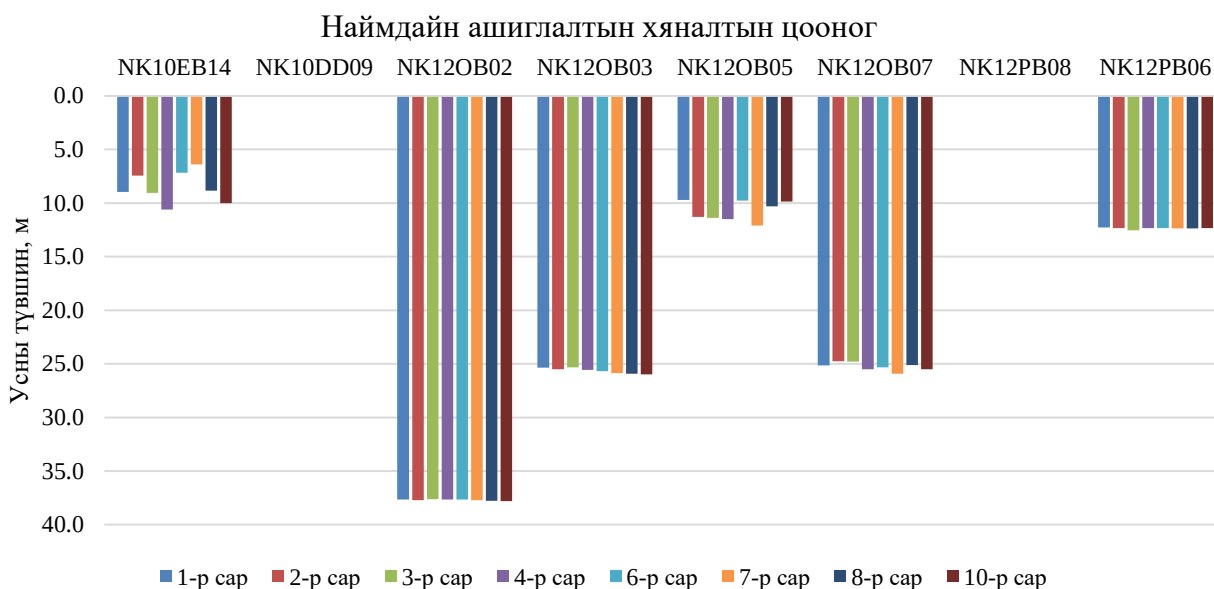

График 12.1.4.2 Наймдайн хөндий орчмын хяналтын цооногуудын усны түвшиний хэмжилтийн дүн

NK10EB14 цооногийн усны түвшин 1-р сараас 4-р хооронд 1.65 м-ээр буурч, 7-р сар хүртэл 4.23 м-ээр нэмэгдэж 10-р сар хүртэл тогтмол буурсан үзүүлэлттэй байна. NK12OB02, NK12OB07 болон NK12PB06 цооногуудын усны түвшин жилийн туршид хэлбэлзэл багатай үр дүн ажиглагдаж байна. NK12OB03 цооногийн усны түвшин жилийн туршид буурах хандлагатай байсан бол NK12OB03 цооног 1-ээс 4-р сар хооронд 1.8 м-ээр буурч, 6-р сард 1.75 м-ээр нэмэгдэн, 7 сард 2.35 м-ээр буурч, түүнээс хойш тогтмол нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна.

12.1.5. Малчдын гар худгуудын усны чанарын хяналт

Цогтцэций сумын Наймант, Наймдайн хөндийн малчдын худгуудын уснаас дээж авч Ухаа худаг уурхайн дотоодын итгэмжлэгдсэн лабораторид жилд нэг удаа өгч шинжлүүлдэг.

Зураг 12.1.5.1. Малчдын худгуудаас шинжилгээнд зориулан дээж авч буй байдал

Хүснэгт 12.1.5.1. Наймдайн малчдын гар худгуудын усны чанарын хяналт, 2024 он

№	Шинжил-гээний үзүүлэлтүүд	Стандарт	Зүүн сайр	Улаан худаг	Наймдайн худаг	Долоодо й	Сондуул	Сүүж	Шангай	Баруун сайр
1	Өнгө, градус	20	218.3	147.4	447.6	24.6	54.59	62.78	133.7	32.8
2	ЦДЧ ц/см	1.0	5.43	1.2	0.41	3.62	2.75	1.22	2.22	5.82
3	Усны орчин, рН	6.5-8.5	8.57	7.62	7.86	7.12	7.62	7.46	7.48	7.39
4	Ерөнхий хатуулаг, мг-экв/л	7	8.84	2.34	1.02	1.39	2.51	2.25	2.86	4.77
5	Аммоны ион (NN4), мг/л	1.5	0.50	0.63	0.57	0.58	0.51	0.06	0.10	0.77
6	Нитритийн ион (NO2), мг/л	1	0.032	0.632	0.080	0.134	0.012	0.016	≤0.007	0.114
7	Фторид (F), мг/л	0.7-1.5	>2.0	>2.0	>2.0	>2.0	>2.0	>2.0	>2.0	>2.0
8	Нийт төмөр (Fe), мг/л	0.3	0.26	0.31	0.70	≤0.05	0.10	0.13	0.09	0.07

Наймдайн хөндий орчмын 8 худгийн усны дээжид усны ерөнхий химийн 8 үзүүлэлтийг шинжлүүлсэн. Шинжилгээний дүнгээс харахад өнгөний хувьд бүх худгийн ус стандартаас 1-22 дахин хэтэрсэн үзүүлэлттэй байсан ба суурь шалтгаан нь хур тунадас их хэмжээгээр орон үерийн ус худгууд руу орсонтой холбоотой. Цахилгаан дамжуулах чанарын хувьд Наймдайн худгаас бусад худгуудад үзүүлэлт стандартаас 1.2-5.8 дахин хэтэрсэн үзүүлэлттэй байсан ба мөн адил хур тунадас ихээр

орсонтой холбоотой. Ерөнхий хатуулаг Зүүн сайр худагт стандартаас 1.84 мг-экв/л-ээр хэтэрсэн бусад худгуудад стандарт давсан үзүүлэлт ажиглагдаагүй байна. Нийт төмрийн хувьд Улаан худаг болон Наймдайн худагт стандартаас 0.01-0.40 мг/л-ээр хэтэрсэн үзүүлэлттэй байна. Бусад үзүүлэлтийн хувьд стандартаас давсан үзүүлэлт ажиглагдахгүй байна.

Лабораторийн шинжилгээний хариуг хавсралтаас харна уу.

Хүснэгт 12.1.5.2 Наймантын малчдын гар худгуудын усны чанарын хяналт, 2024 он

№	Шинжилгээний үзүүлэлтүүд	Стандартууд	Хажуу ус	Бунхант	Цагаан эрэг	Шинэ ус	Хоолой гучин	Гучин ус	Хармагтай	Батчулуун	Маахууз	Хулсан ус	Шугам
1	Өнгө, градус	20	40.1	239.7	83.7	58.5	821.1	137.6	164.0	68.8	151.4	28.67	7.53
2	ЦДЧ ц/см	1.0	5.37	0.94	0.34	1.61	2.96	4.64	1.32	4.36	0.90	3.64	1.78
3	Усны орчин, pH	6.5-8.5	8.39	8.21	8.45	8.18	8.12	8.29	8.22	8.25	8.36	7.90	7.88
4	Ерөнхий хатуулаг, мг-экв/л	7	15.62	5.82	1.62	6.82	7.36	14.41	5.93	14.33	4.74	12.18	2.82
5	Аммоны ион (NN4), мг/л	1.5	0.36	1.21	0.23	0.303	5.68	0.42	0.97	0.41	0.36	1.12	0.10
6	Нитритийн ион (NO2), мг/л	1	0.016	0.092	0.035	0.020	0.064	0.200	0.149	0.019	0.184	0.085	≤0.07
7	Фторид (F), мг/л	0.7-1.5	≥2.0	≥2.0	1.09	0.97	≥2.0	≥2.0	≥2.0	≥2.0	≥2.0	≥2.0	≥2.0
8	Нийт төмөр (Fe), мг/л	0.3	0.35	2.09	0.73	0.51	7.16	1.20	1.43	0.60	1.32	0.25	0.09

Наймантын хөндий орчмын 11 малчдын худгийн усны дээжид усны ерөнхий химийн 8 үзүүлэлтийг шинжлүүлсэн. Шинжилгээний дүнгээс харахад өнгөний хувьд Шугамын худгаас бусад худгууд стандартаас давсан үзүүлэлттэй байна. Бунхант, Цагаан эрэг, Маахууз худгуудын усны цахилгаан дамжуулах чанар стандартаас хэтрээгүй үзүүлэлттэй байсан ба бусад худгууд стандартаас 1.6-5.4 дахин хэтэрсэн үзүүлэлттэй байна. Ерөнхий хатуулгийн хувьд Хоолойн гучин, Хажуу ус, Гучин ус, Батчулуун болон Хулсан ус стандартаас 0.36-8.62 мг/л-ээр давсан үзүүлэлттэй байна. Нийт төмрийн агууламжийн хувьд Шугам болон Хулсан ус худгуудын агууламж стандартаас хэтрээгүй, бусад худгууд стандартаас давсан. Говь шиг хуурай уур амьсгалтай бүс нутагт ердийн үед хур тунадас бага ордог нөхцөлд нэвчих хэмжээ хязгаарлагдмал байлаг тул төмрийн эрдэс гадаргын ойролцоо хуримтлагдан ба их хэмжээний бороо орох үед усны нэвчилт мэдэгдэхүйц нэмэгдэж, төмрөөр баялаг давхаргыг уусган хөдөлгөж, дараа нь уст давхарга руу нэвчих үйл явц болдог нь төмрийн агууламж нэмэгдэх шалтгаан болох боломжтой. Дээрх үзүүлэлтүүдийн стандартаас давсан тохиолдлуудын үндсэн суурь шалтгаан нь 2024 онд хур тунадас ихээр орон үер болж худгууд руу үерийн ус орон үзүүлэлтүүдийн агууламжийн мэдэгдэхүйц нэмэгдүүлсэн байх магадлал өндөр магадлалтай.

12.1.6. Газар доорх усны хяналтын цооногуудын хэмжилт

Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн дэргэдэх хаягдлыг усгүйжүүлэх үйлдвэрээс гарсан усыг эргэлтийн усан сан (ЭУС)-д төвлөрүүлж байсан ба ЭУС орчмын газар доорх усанд чанарын хяналт хийх зорилгоор 4 цооногт сард нэг удаа хэмжилт хийсэн.

Мөн уурхайн олборлолт явуулж байгаа бүсэд гүний усны хяналт хийх зорилгоор 3 цооногт хэмжилт хийсэн. Уурхайн цооногууд нь шатахуун түгээх станц, нүүрс баяжуулах үйлдвэр, цахилгаан станц орчимд байрладаг. Усны түвшин зөөврийн багаж ашиглан хэмжилт хийж, бүртгэл хөтөлдөг.

Хүснэгт 12.1.6.1. Эргэлтийн усан сан орчмын хяналтын цооногуудын байршил

№	Цэгийн дугаар	Цэгийн байршил	Цэгийн координат
1	Цооног 2	“Түмэн заг” ХХК-ын харуулын постны зүүн талд	X 43.668286, Y 105.595272
2	Цооног 3	Эргэлтийн усан сангийн зүүн хойн	X 43.664357, Y 105.593947
3	Цооног 4	Эргэлтийн усан сангийн зүүн талд	X 43.655998, Y 105.587902
4	Цооног 5	Эргэлтийн усан сангийн зүүн урд	X 43.651612, Y 105.584215
5	Цахилгаан станц	Цахилгаан станцын баруун хойд талд	X 43.673627, Y 105.538163
6	Шатахуун түгээх станц	ШТС-ын баруун талд НАБТ тээврийн машин зогсоолын зүүн талд	X 43.657411, Y 105.539755
7	Нүүрс баяжуулах үйлдвэр	НБҮ-ийн халаалтын зуухны хойно	X 43.668777, Y 105.535016

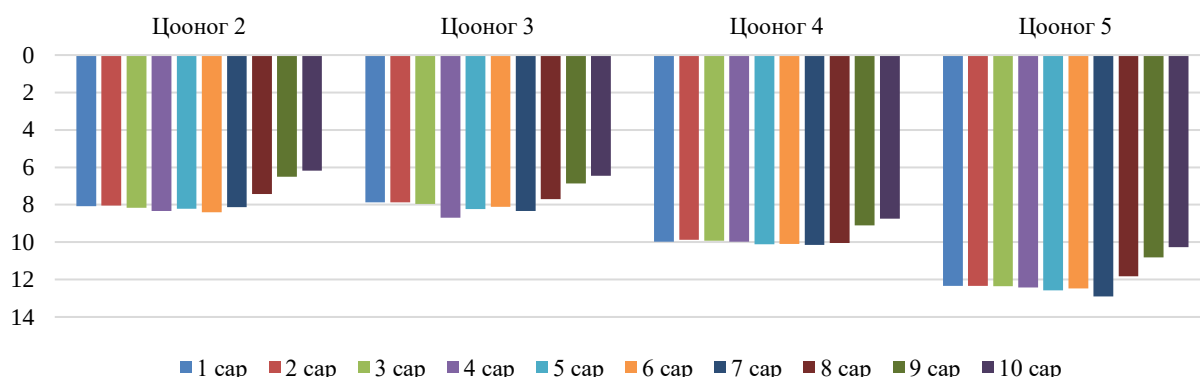

График 12.1.6.1 Эргэлтийн усан сан орчмын хяналтын цооногуудын усны түвшин, 2024 он

Дээрх графикт ЭУС орчмын хяналтын цооногуудын усны түвшин харуулсан байна. ЭУС –ын 4 цооногт 2024 оны 1-р сараас 10-р сарын хооронд нийт 40 удаа хэмжилт хийсэн. Дээрх хэмжилтийн үр дүнд цооног 2-ын усны түвшин 4 сар хүртэл бага зэрэг буурсан үзүүлэлттэй байсан бол 8 сараас усны түвшин нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна. 3 болон 4-р цооногийн усны түвшин 1-р сараас 8-р сар хүртэл усны түвшний огцом бууралт ажиглагдаагүй боловч 9 сард 1.2, 1.3м-ээр нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна. 5-р цооногийн усны түвшин 4-р сард 1.2 м нэмэгдсэн үзүүлэлт ажиглагдаж байгаа боловч 5-р сараас буурч тогтворжсон үзүүлэлт ажиглагдаж байна.

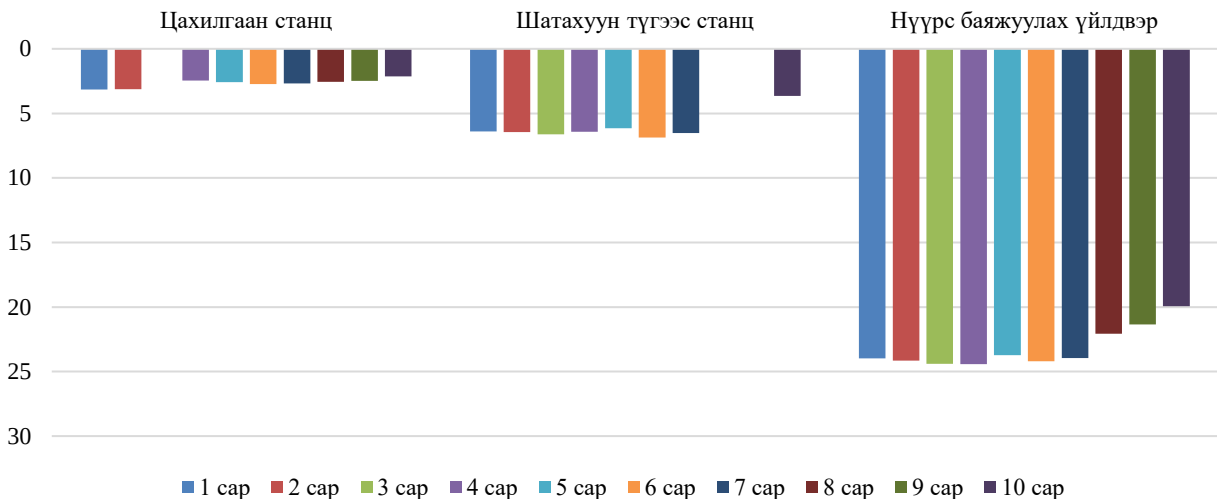

График 12.1.6.2 Уурхайн бүс орчмын хяналтын цооногуудын усны түвшин. 2024 он

Дээрх графикт уурхайн бүс дэх хяналтын 3 цооногийн усны түвшний өөрчлөлтийг харуулсан байна. Уг хэмжилт 2024 оны 1-р сараас 10-р сар хүртэл нийт 27 удаагийн хэмжилт хийгдсэн. Хэмжилтийн үр дүнд Цахилгаан станцын цооногийн усны түвшин огцом өөрчлөлтгүй байсан бол Шатахуун түгээх станцын усны түвшин 6-р сар хүртэл тогтмол байсан ба 7, 8 сар түвшин бага зэрэг буурч 10 сард 2.88 м-ээр мэдэгдэхүйц нэмэгдсэн үзүүлэлттэй байна. Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн усны түвшин 1-р сараас 6-р сар хүртэл хэлбэлзэлгүй байсан ба 7-р сараас 10 хүртэл дунджаар 1.07 м-ээр усны түвшин тогтмол нэмэгдсэн байна.

12.1.7. Хяналтын цооногуудын усны чанарын шинжилгээ

Эргэлтийн усан сан орчмын гүний усны хяналтын 4 цооног, Уурхай орчмын бүс буюу Нүүрс баяжуулах үйлдвэр (НБҮ), Дулаан цахилгаан станц (ДЦС), Шатахуун түгээх станц (ШТС) –ын цооногоос дээж авч ALS LLC-ын лабораторид микро элементийн шинжилгээг хийлгүүлсэн. Шинжилгээний дүнг MNS6148:2010 “Газрын доорх усыг бохирдуулагч бодисуудын зөвшөөрөгдөх хэмжээ” стандарттай харьцуулан үр дүнг боловсруулсан. *Лабораторийн шинжилгээний хариуг хавсралтаас харна уу*

Хүснэгт 12.1.7 ЭУС болон Уурхай орчмын хяналтын цооногийн усны микро
элементийн шинжилгээний дүн, 2024 он

Элементүүд	Al	As	Ba	Cd	Cr	Cu	Fe	Mn	Mo	Pb	Sb	Sr	V	Zn	Ni
MNS6148:2010	0.5	0.01	2	0.003	0.07	1	0.3	0.1	0.04	0.05	0.006	-	5	0.3	0.01
Цооног 2	0.9	0.01	0.04	0.01	0.01	0.03	0.53	0.40	0.04	<0.02	<0.04	1.11	0.01	0.09	0.04
Цооног3	0.71	0.03	0.03	<0.01	<0.01	0.01	0.30	0.14	0.03	<0.02	<0.04	0.58	<0.01	0.04	<0.01
Цооног 4	0.46	0.03	0.03	<0.01	<0.01	0.01	0.20	0.04	0.03	0.03	<0.04	0.89	<0.01	0.07	<0.01
Цооног 5	0.12	0.02	0.02	<0.01	<0.01	0.01	0.05	0.18	0.03	<0.02	<0.04	2.60	<0.01	0.18	0.02
ШТС	0.22	<0.01	0.02	<0.01	<0.01	0.01	0.08	0.01	<0.01	<0.02	<0.04	1.14	0.01	0.02	<0.01

ДЦС	0.04	0.03	0.04	<0.01	0.01	0.01	0.03	0.01	0.02	0.02	<0.04	5.76	<0.01	0.05	<0.01
НБҮ	0.05	0.01	0.05	<0.01	<0.01	0.01	0.08	0.29	0.02	<0.02	<0.04	1.81	<0.01	0.38	0.02

Дээрх хүснэгтэд ЭУС болон Уурхайн орчмын 7 цооногт хийсэн усны микро элементийн шинжилгээний үр дүнг харуулсан байна. Шинжилгээний үр дүнг MNS 6148:2010 Газрын доорх усыг бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарттай харьцуулахад хөнгөнцагаан ЭУС-гийн цооног 2 болон 3 дээр 0.21 болон 0.4 мг/л хэтэрсэн, хүнцлийн агууламжийн хувьд цооног 3,4,5 болон ДЦС-ын цооногт 0.01-0.02 мг/л-ээр хэтэрсэн үзүүлэлттэй байна. Манганы агууламжийн хувьд ЭУС цооног 2,3, 5 болон НБҮ-ийн цооног стандартаас 1.4-оос 4 дахин өндөр байна. Говийн бүсийн хөрс нь ихэвчлэн тодорхой хэмжээгээр манган агуулсан байдаг ба тухайн орон нутгийн геологи, хөрсний төрлөөс хамааран агууламжийн түвшин өөр өөр байж болдог. Цайрын агууламж зөвхөн НБҮ цооногт стандартаас 0.08-аар өндөр үзүүлэлттэй, никелийн хувьд ЭУС цооног 2,5 болон НБҮ-ийн цооногт 0.01-0.03-аар өндөр үзүүлэлттэй байна. Бусад элементүүд хувьд стандартаас хэтэрсэн үзүүлэлт ажиглагдахгүй байна.

12.2. Агаарын чанарын хяналт шинжилгээ

№	Хяналт шинжилгээний төрөл	Хамрах хүрээ	Ажлын гүйцэтгэл	Нийт зардал мян.төг	Биелэлтийн шалгуур
1	Тоосжилтын нөлөөллийг хянах зорилгоор агаарт агуулагдах нарийн ширхэгт тоосонцорыг хэмжих	Ухаа худаг уурхай, Цогтцэций сум, Цагаан хад НАБТ-ын 12 цэг	Цогтцэций сум болон уурхай орчим 9 цэг сар бүр, Цагаан хад орчмын 2 цэгт улирал бүр хэмжилтийг хийж гүйцэтгэсэн.	11,400.0	Сар тутамд хэмжилт хийгдсэн байх Улирал тутамд хэмжилт хийсэн байх
2	Тоосжилтын нөлөөллийг хянах зорилгоор агаарт агуулагдах тоосонцорыг хэмжих	Ухаа худаг уурхай	Уурхайн орчимд өдөр тутам тоосонцорыг хэмжсэн.	4,300.0	Хэмжилт хийгдсэн байх
3	Ухаа Худаг уурхай болон ЦХ НАБТ орчмын гадаад орчны агаарын чанарын \ NO ₂ , SO ₂ , хэмжилт хийх	Ухаа худаг уурхай, ЦС, Цэвэрлэх байгууламж, Хогийн цэг, Цагаан хад НАБТ, Ажилчдын хотхон	Агаарын чанарын шинжилгээг 6 цэгт итгэмжлэгдсэн лаборатори Ногоон Титэм ХХК-иар хийлгэсэн.	1,600.0	Хөндлөнгийн хяналт хийлгэсэн байх
4.	Төслийн үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй дуу шуугиан хянах	Ухаа худаг уурхай, Цогтцэций сум	Жилд нэг удаа	400,0	Хэмжилт хийгдсэн байх
5.	Тоосны уналтын дээжинд микроэлементийн шинжилгээ хийлгэх	Ухаа худаг уурхай, Цогтцэций сум	Жилд нэг удаа	500,0	Хэмжилт хийгдсэн байх
6.	Зуухны газруудын утааны найрлага хэмжилт	Галлерей кемп, Цэций хороолол, НБҮ-ийн халааттын зуух	Цахилгаан станц болон халаалтын зуухны утааны найрлагын хэмжилтийг мэргэжлийн эрх бүхий байгууллага болох Термокалор ХХК-иар 2024 оны 11-р сард хийлгэхээр гэрээг байгуулан ажиллаж байна.	2,000.0	Хэмжилт хийгдсэн байх
7.	Цахилгаан станцын утааны найрлага хэмжилт	Ухаа худаг уурхай	Цахилгаан станц болон халаалтын зуухны утааны найрлагын хэмжилтийг мэргэжлийн эрх бүхий байгууллага болох Термокалор ХХК-иар 2024 оны 11-р сард хийлгэхээр гэрээг байгуулан ажиллаж байна.	2,000.0	Хэмжилт хийгдсэн байх
НИЙТ ЗАРДАЛ, мян.төг				19,900.0	

12.2.1. Гадаад орчны тоосны концентрацийн хэмжилт

Ухаа Худаг төслийн агаарт агуулагдах тоосны концентрацийн хяналт шинжилгээний ажлын хүрээнд Ухаа Худаг уурхай, Цогтцэций сум, Эргэлтийн усан сан зэрэг газруудад 2024 оны 1-р сараас 11-р сарын хугацаанд сар бүр тогтмол хийж гүйцэтгэсэн. Тоосны хэмжилтийг Dust Trak TSI 8530 болон 8533 загварын агаар дахь аэрозолийн хэмжээг тодорхойлдог багажаар хэмжсэн ба хэмжилтээр PM2.5 буюу нарийн ширхэгтэй тоосонцрыг 24 цаг хүртэлх хугацааны дундаж агууламжаар тодорхойлсон (Зураг 12.2.2.1). Хэмжилтийн үр дүнг MNS 4585:2016 “Агаарын чанар, техникийн ерөнхий шаардлага” Монгол улсын стандарттай харьцуулан дүгнэлт гаргаж шаардлагатай арга хэмжээг авч ажилласан.

Зураг 12.2.1.1. Гадаад орчны тоосонцрын хэмжилт, Ухаа худаг

Хүснэгт 12.2.1.1. Уурхайн орчмын сар тутмын тоосны хэмжилтийн үр дүн,

Цэгүүдийн байршил	1-р сар	2-р сар	3-р сар	4-р сар	5-р сар	6-р сар	7-р сар	8-р сар	9-р сар	10-р сар
Сумын төв	0.027	0.028	0.025	0.003	0.041	0.078	0.020	0.035	0.031	0.008
Галлерей кемп	0.011	0.024	0.022	0.378	0.021	0.022	0.030	0.062	0.028	0.03
Ундны ус цэнгэгжүүлэх байгууламж	0.013	0.028	0.014	0.021	0.004	0.027	0.012	0.017	0.019	0.010
Майга усан сан	0.029	0.025	0.006	0.007	0.011	0.015	0.012	0.011	0.023	0.011
212-р пост	0.028	0.027	0.04	0.049	0.013	0.016	0.019	0.045	0.057	0.048
Ойн зурвас	0.015	0.009	0.017	0.016	0.021	0.018	0.015	0.006	0.019	0.015
Сургалтын нэгж	0.024	0.104	0.033	0.057	0.025	0.05	0.037	0.026	0.020	0
Хогийн цэг	0.015	0.128	0.012	0.048	0.012	0.036	0.040	0.035	0.030	0.011
Эргэлтийн усан сан	0.014	0.005	0.011	0.059	0.014	0.015	0.006	0.031	0.027	0.014
Лаборатори	0.014	0.031	0.039	0.042	0.039	0.0383	0.033	0.018	0.020	0.007

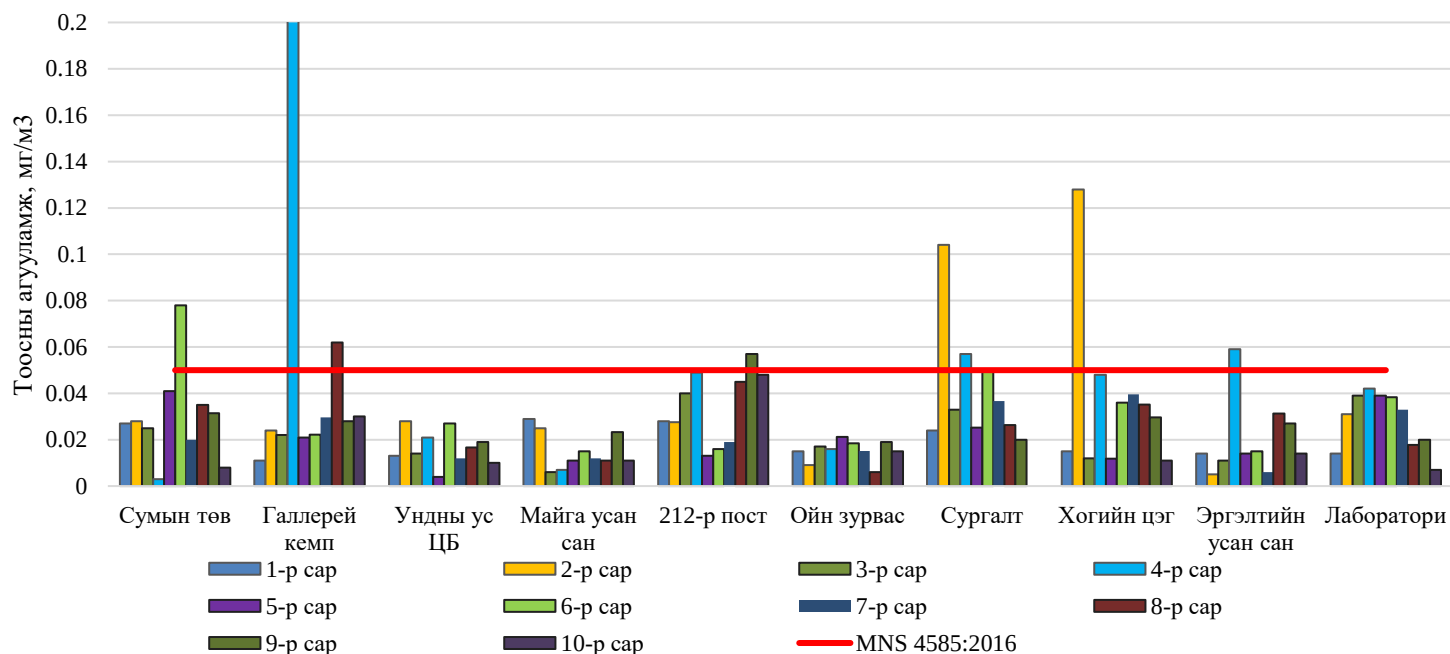

График 12.2.1.2. Ухаа худаг уурхай, Цогтцэций сум орчмын нарийн ширхэглэгт тоосны
концентрацийн хэмжилтийн үр дүн (мг/м³), 2024 он

Дээрх графикаас харахад РМ 2.5 нарийн ширхэглэгт тоосонцрын хэмжилтийн үр дүнд сумын төв дээр 6 сард 0.028 мг/м³-ээр хэтэрсэн, Галлерей камп, Сургалтын нэгж, ЭУС ойр орчимд 4 сард агаарын чанарын стандартаас 0.009 мг/м³-0.328 мг/м³-ээр хэтэрсэн үзүүлэлттэй байна. Сургалтын нэгж, Хогийн цэг ойр орчимд 2-р сард агаарын чанарын стандартаас 0.054 мг/м³-ээс 0.078 мг/м³-ээр хэтэрсэн үзүүлэлттэй байна. 8-р сард Галлерей камп орчимд 0.012 мг/м³-ээр хэтэрсэн үзүүлэлттэй байсан. Пост 212 орчимд 9 сард агаарын чанарын стандартаас 0.007 мг/м³ хэтэрсэн үзүүлэлт ажиглагдаж байна.

12.2.2. Гадаад орчны тоосны концентрацын өдөр тутмын хэмжилт

Ухаа Худаг төслийн хамрах хүрээнд тоосжилтын хяналт хийх зорилгоор 2024 оны 1-р сарын 1-ээс эхлэн сургалтын төв дээр байрлуулан 10-р сарын 31-н хүртэл өдөр бүр тоосны концентрацийн хэмжилтийг хийсэн. Тоосны хэмжилтээр PM2.5 буюу нарийн ширхэглэгт тоосонцрыг 2 минутын дундаж агууламжийг 24 цагт 8 минутын зайн давтамжтай нийт 270 өдрийн агууламжийг тодорхойлсон. Хэмжилтийн үр дүнг MNS 4585:2016 “Агаарын чанар, техникийн ерөнхий шаардлага” Монгол улсын стандарттай харьцуулан дүгнэлт гаргасан.

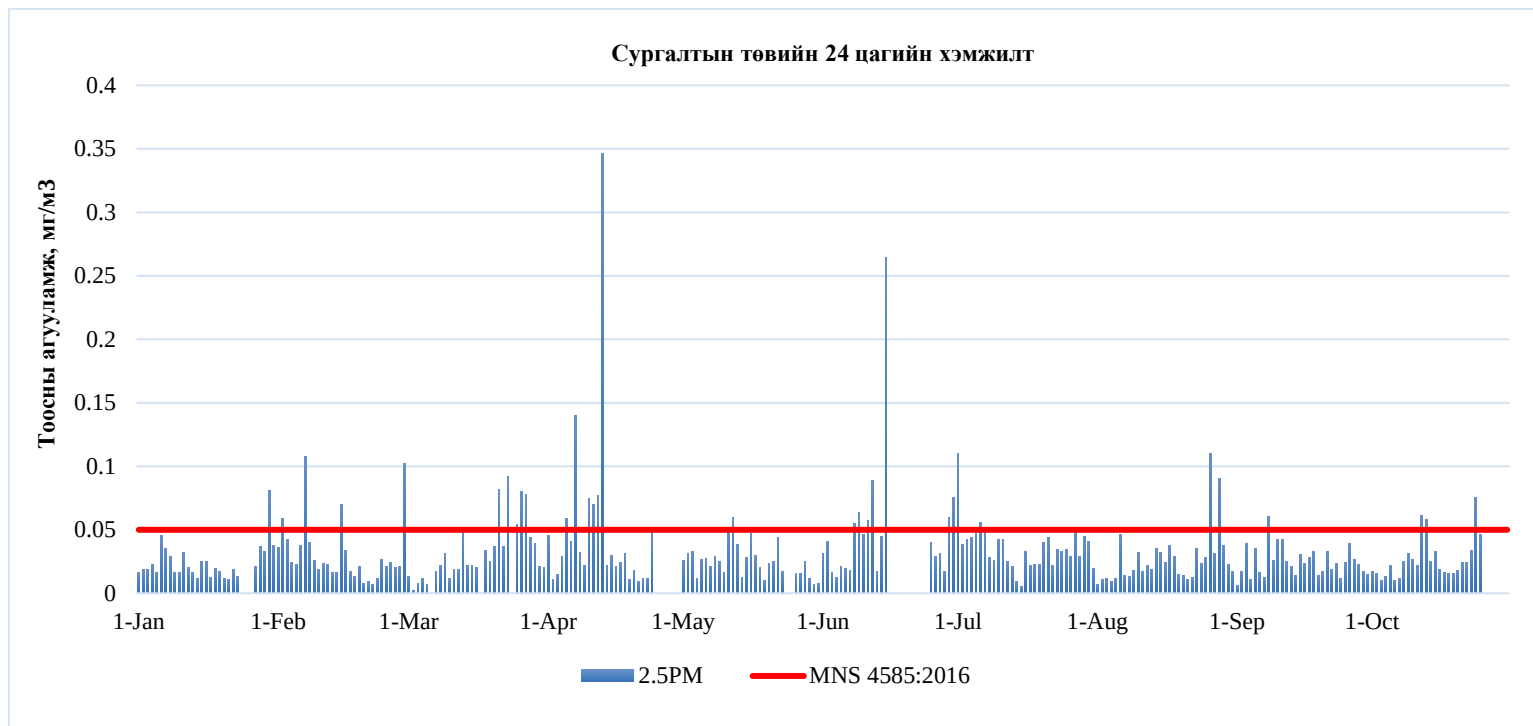

График 12.2.2.1 Ухаа худаг уурхай орчмын нарийн ширхэгт тоосонцорын өдөр тутмын концентрацийн хэмжилтийн үр дүн, 2024 он

Дээрх графикаас харахад PM2.5 тоосонцор 1-ээс 3 сар хүртэл нийт 9 удаа агаарт агуулагдах нарийн ширхэглэгт тоосонцрын агууламжийн хэмжээ стандартаас давсан байсан бол 4, 5 болон 6-р сард 14 удаа хэтэрсэн үзүүлэлт ажиглагдсан. 7, 8, 9-р саруудад нийт 6 удаа агаарын чанарын стандартаас хэтэрсэн үзүүлэлттэй бол 10-р сард нийт 4 хэтэрсэн үзүүлэлттэй байна.

Тоосны концентрацийн утга стандартаас өндөр гарсан тохиолдлууд нь хүйтний улиралд агаарын инверсийн үзэгдэл үүсэж тоос үүссэн орчиндоо тогтож хуримтлагддаг, уурхайн зам усалгаа аюулгүй байдлын шалтгаанаар хязгаарлагддаг, зэрэг шалтгаантай холбоотой байж болох бол хаврын улиралд салхины хүч нэмэгдэж, шороон шуургатай өдрүүдийн тоо нэмэгддэг, агаарын чийг багасаж хуурай үе тохиолддог нь үндсэн суурь нөхцөл болох талтай. Компанийн зүгээс үйл ажиллагаанаас үүсэх тоосжилтыг бууруулах зорилгоор эргэлтийн усан санг технологийн нөхөн сэргээлт хийж байгаа ба уурхайн олборлолтын хэсгийн технологийн зам дээр дулааны улиралд тогтмол усалгаа хийсэн, тоосжилт бага үүсгэдэг улаан материал дэвссэн. Мөн хүйтний улиралд уурхайн олборлолтын технологийн замаас үүсэх тоосжилтыг бууруулах тал дээр анхаарал хандуулж ажиллаж байна.

Цагаан хадны тоосны концентрацийн хэмжилтийн дүн

Цагаан хадны нүүрс ачиж буулгах талбайн тагаарт агуулагдах тоосны концентрацийн хяналт шинжилгээний ажлын хүрээнд кемп, НАБТ болон ойролцоох харьцуулах цэгт 2023 оны 4, 6 болон 10-р сард хэмжилтүүдийг хийж гүйцэтгэсэн.

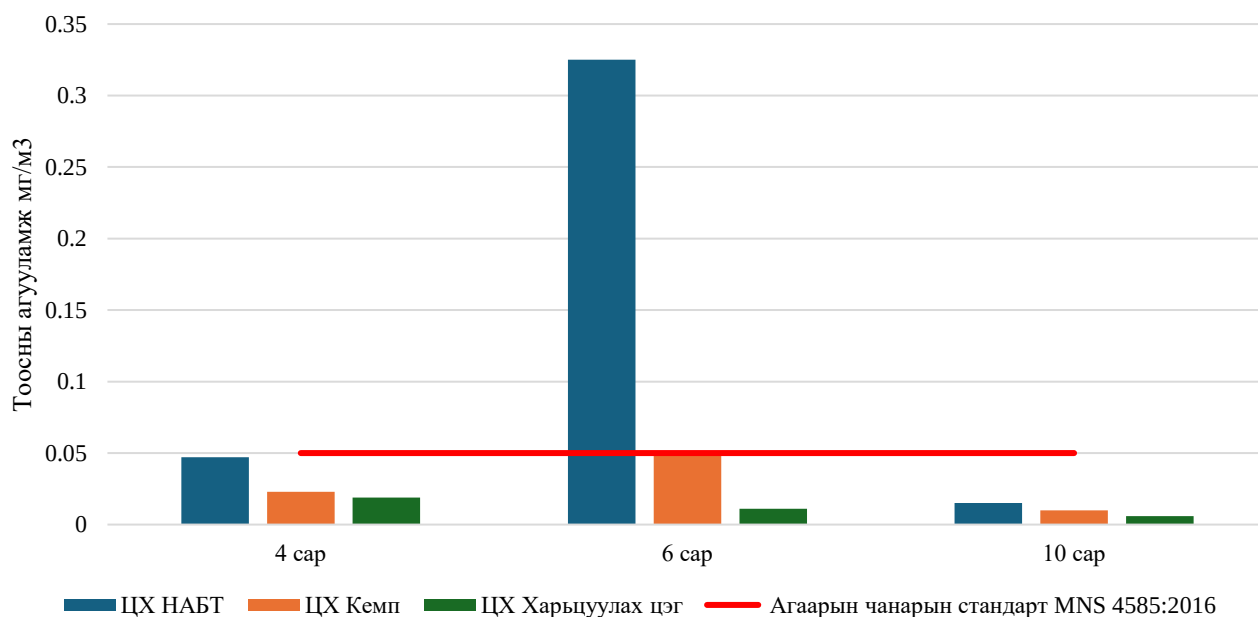

График 12.2.2.2 Цагаан хад орчмын нарийн ширхэгт тоосонцорын концентрацийн хэмжилтийн үр дүн, 2024 он

Дээрх графикаас харахад РМ 2.5 нарийн ширхэглэгт тоосонцрын хэмжилтийн утга цагаан хад НАБТ дээр 6 сард 0.275 мг/м³-ээр хэтэрсэн үзүүлэлттэй байсан бол бусад саруудад агаарын чанарын стандартаас хэтэрсэн үзүүлэлт байхгүй байна.

12.2.3. Гадаад орчны агаарын чанарын хяналт шинжилгээ

Гадаад орчны агаарын чанарын хяналт шинжилгээний хүрээнд бохирдуулагч хий болох азотын давхар исэл, хүхрийн давхар исэл, нүүрстөрөгчийн дутуу исэл зэрэг хийнүүдийг итгэмжлэгдсэн “Ногоон титэм” лабораториор шинжүүлсэн болно.

Зураг 12.2.3.1 Гадаад орчны агаарын чанарын хэмжилт

Хүснэгт 12.2.3.1. Агаарын шинжилгээний дүн, мкг/м³

Цэгийн нэр үзүүлэлт	Агаарын чанарын MNS4585:2016 стандарт	Цахилгаан станц	Цэвэрлэх байгууламж	Уурхайн төв цэг	Хогийн цэг	Шатахуун түгээх станц	Цагаан хад НАБТ	Цагаан хад ЦБ
Хүхэрлэг хий SO₂ , мкг/м³	450 мкг/м³	45.04 мкг/м ³	193.41 мкг/м ³	57.76 мкг/м ³	87.62 мкг/м ³	94.90 мкг/м ³	698.35 мкг/м ³	2890.18 мкг/м ³
Азотын давхар исэл, мкг/м³	200 мкг/м³	66.33 мкг/м ³	51.81 мкг/м ³	111.60 мкг/м ³	55.21 мкг/м ³	51.64 мкг/м ³	64.06 мкг/м ³	72.32 мкг/м ³
Нүүрс төрөгчийн дутуу исэл, мкг/м³	60 мкг/м³	<1ppm	<1ppm	<1ppm	<1ppm	<1ppm	<1ppm	<1ppm
Хүхэрт устөрөгч, мкг/м³	-	Илрээгүй						

Дээрх дүнгүүдээс харахад азотын давхар исэл, хүхрийн давхар ислийн хэмжилтийн дүнг агаарын чанарын MNS4585:2016 стандарттай харьцуулахад Цагаан хад НАБТ болон Цагаан хад ЦБ дээр хүхэрлэг хий (SO₂) хэтэрсэн үзүүлэлттэй байсан бол бусад хэсэгт стандартаас давсан үзүүлэлт ажиглагдахгүй байна. Цагаан хад НАБТ-д хэмжилт хийх үед нүүрсний дотоод шаталт, уугилт их байсан тул үзүүлэлт өндөр гарсан байх магадлалтай. Цагаан хад ЦБ-ийн хувьд хэмжилт хийх үед цэвэрлэх байгууламжийн ойр хавьд бохир ус хальсан ил задгай байсан нь үзүүлэлт өндөр гарахад нөлөөлсөн байх магадлалтай. Уг хэмжилт нь нэг өдрийн хэмжилт тул нийт 365 өдрийг төлөөлөхгүй болно.

12.2.4. Гадаад орчны дуу шуугианы хяналт шинжилгээ

Ухаа худаг уурхай, Цогтцэций сум, ойн зурвасын ойролцоох 10 цэгт дуу шуугианы хэмжилтийг 2024 оны 8-р сарын 2-ны өдөр хийж гүйцэтгэсэн. Хэмжилтийн үр дүнг MNS 4858:2007NS дуу шуугианы стандарттай харьцуулах бүх цэгүүдэд стандартаас 0.43 дБ-ээс – 22.53 дБ-ээр давсан үзүүлэлттэй байна. Хэмжилт хийх үед салхины хурд ойролцоогоор 20км/цаг байсан болно.

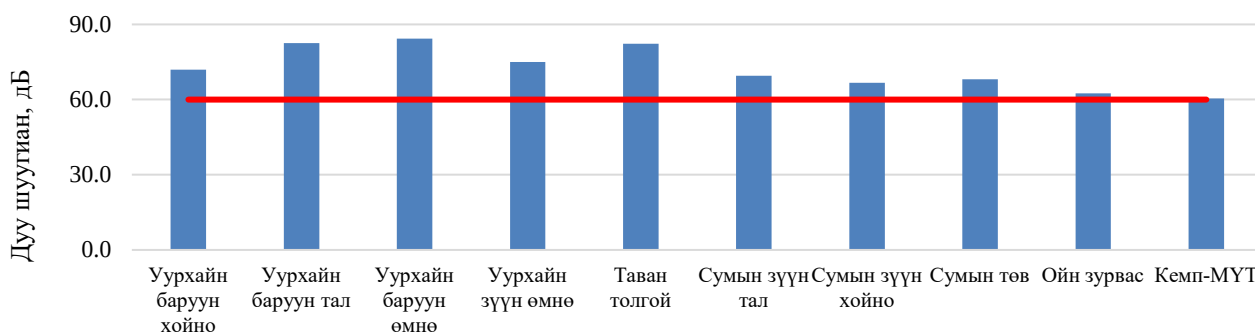

График 12.2.4.1 Ухаа худаг уурхай орчмын дуу шуугианы хэмжилтийн үр дүн, 2024 он

12.2.5. Тоосны уналтын микроэлементийн шинжилгээ

Ухаа худаг уурхайн ойр орчмоос тоос уналтын 5 цэгээс дээж авч тоосны шинжилгээг ALS MINERALS итгэмжлэгдсэн лабораторид шинжилгээ хийлгэсэн. Дээрх цэгүүдээс авсан дээжийн задлан шинжилгээний үр дүнг харьцуулах цэг буюу ойн зурвасын гадна талбайгаас авсан хөрсний агрохимийн шинжилгээний үр дүнтэй харьцуулан үзүүлэв.

№	Байршил	Pb	Cd	Hg	As	Cr	Sr	V	Cu	Ni	Co	Zn	B
Ойн зурвас (Харьцуулах цэг) мг/кг		10	<0.5	<1	5	21	40	35	18	17	7	96	10
1	Нүүрс баяжуулах үйлдвэр	9	<0.5	1	2	4	278	8	23	3	4	1315	10
2	Сумын төв	7	<0.5	<1	7	13	65	36	19	10	5	44	10
3	Нэгдсэн оффис	40	<0.5	1	9	173	584	29	454	19	12	1905	10
4	Эргэлтийн усан сан	182	<0.5	<1	13	24	187	35	50	19	10	235	10

Тоосны уналтын шинжилгээний үр дүнг харьцуулах цэг буюу ойн зурвасын гадна талбайн цэгээс авсан дээжийн шинжилгээний үр дүнтэй харьцуулан үзэхэд хар тугалга болон хүнцлийн агууламжийн хувьд нэгдсэн оффис болон эргэлтийн усан сангийн цэгт агууламж харьцангуй өндөр, хромын агууламжийн хувьд зөвхөн нэгдсэн оффисын цэгт дээр харьцангуй өндөр байна. Стронцийны агууламжийн хувьд сумын төвийн цэгээс бусад цэгт өндөр үзүүлэлттэй, зэсийн агууламжийн хувьд нэгдсэн оффис дээр өндөр үзүүлэлттэй, цайрын агууламжийн хувьд НБҮ болон нэгдсэн оффис дээр өндөр агууламжтай байна.

12.3 Хөрсний судалгаа

№	Хяналт шинжилгээний төрөл	Хамрах хүрээ	Ажлын гүйцэтгэл	Нийт зардал мян.төг	Тоо хэмжээ
1	Хөрсний агрохимийн шинжилгээ	Шимт хөрсний овоолгууд	Ухаа худаг уурхай орчмын 9 шимт хөрсийн овоолго ба ойн зурвасаас хөрсний дээж авч “Инженер геодези ХХК”-д шинжилгээ хийлгэсэн.	700.0	10 цэг
2	Ухаа Худаг уурхай болон Цагаан хад НАБТ-н дэд бүтцийн барилга байгууламж орчмын хөрснөөс микро элементийн дээж авч шинжлүүлэх	Засварын төвүүд, ШТС, Хогийн цэг, ЦХ НАБТ орчим болон хогийн цэг, Гэрээт олборлогч компаний засварын төв	Уурхай орчмын хөрсний бохирдлын мониторингийн 7 цэг, ЦХ орчмын 3 цэгээс хөрсний микро элементийн шинжилгээнд дээж авч итгэмжлэгдсэн лабораторит шинжилгээ хийлгэсэн.	1,220.0	10 цэг
НИЙТ ЗАРДАЛ, мян.төг			1,920.0		

12.3.1. Хөрсний агрохимийн шинжилгээ

Ухаа худаг уурхайн шимт хөрсний овоолгын 9 цэгээс дээж авч хөрсний агрохимийн шинжилгээг “Инженер геодези ХХК”-д хийлгэсэн. Дээрх цэгүүдээс авсан дээжийн задлан шинжилгээний үр дүнг харьцуулах цэг буюу ойн зурвасын гадна талбайгаас авсан хөрсний агрохимийн шинжилгээний үр дүнтэй харьцуулан (Хүснэгт 12.3.1.1)-д үзүүлэв. Лабораторийн шинжилгээний хариуг доорх хавсралтаас харна уу.

Хүснэгт 12.3.1.1. Хөрсний химийн задлан шинжилгээний дүн, Ухаа худаг

Дээжний нэр		Шимт хөрс 2011		Шимт хөрс 2012		Шимт хөрс 2013		Шимт хөрс 2014		Шимт хөрс 2016		Шимт хөрс 2017		Шимт хөрс 2018		Шимт хөрс 2024	Ойн зурвас дотор	Ойн зурвас гадна	
pH		8.52	9.61	8.93	10.3	8.84	9.62	8.76	9.4	8.84	9.2	8.89	8.89	8.90	8.74	8.91	8.84	8.94	8.70
ЦДЧ dsm		0.53 5	1.10 5	0.67 2	0.37 0	0.15 5	0.90 8	0.59 3	0.41 9	0.79 3	1.67 2	0.27 4	0.22 4	0.75 8	0.17 8	0.43 0	0.17 9	0.14 5	0.21 0
Давс %		0.26	0.51	0.33	0.14	0.07	0.42	0.29	0.19	0.39	0.78	0.13	0.10	0.37	0.08	0.21	0.08	0.07	0.09
Ялзмаг %		0.75	0.41	0.85	0.36	0.52	0.44	1.28	0.51	0.65	0.72	0.66	0.46	0.35	0.36	0.98	0.62	0.49	0.51
CaCO ₂ %		0.00	1.15	0.99	1.15	0.99	1.32	1.98	1.65	1.48	1.32	1.98	0.99	1.15	1.81	1.81	0.99	2.47	0.16
Шингээг дсэн сууриуд, мг- экв/100 гр	Ca	8.0	8.4	6.4	6.7	6.6	9.4	7.8	8.5	9.5	7.1	7.9	9.3	7.2	8.5	8.1	10.2	12.5	7.7
	Mg	2.6	6.5	3.8	2.5	6.8	5.1	7.8	3.5	3.8	5.2	9.6	2.6	7.5	6.6	8.1	4.9	4.0	1.1
Шим тэжээлийн н элементүүд мг/100 гр	P ₂ O ₅	1.6	0.9	1.2	0.9	1.9	1.8	1.8	1.6	1.8	2.2	2.4	1.2	2.3	2.3	2.2	2.6	1.7	1.9
	K ₂ O	36	19	22	19	22	21	27	18	30	39	20	31	27	15	27	20	17	51
Он		2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2024	2024	2023

2024 оны хөрсний агрохимийн шинжилгээний үр дүнг 2024 оны ойн зурвасын гадна талбайн цэгээс авсан дээжийн шинжилгээний үр дүнтэй болон 2024 шинжилгээний үр дүнг 2023 оны шинжилгээний үр дүнтэй харьцуулсан.

2024 үр дүнг 2023 оны үр дүнтэй харьцуулан үзэхэд хүчил, шүлтийн түвшин 2011-2016 шимт хөрсөнд pH түвшин 0.36-аас 1.37-оор буурсан байсан бол цахилгаан дамжуулах чанар 2011,2013 болон 2016 онуудын шимт хөрсөнд 0.57-оос 0.879-өөр буурсан үзүүлэлттэй гарсан бөгөөд суурь шалтгаан нь энэ жил их хэмжээний хур тунадас орон хөрсөн дахь химийн нэгдлийн концентрацыг бууруулсантай холбоотой байх магадлалтай. Бусад үзүүлэлтийн хувьд өмнөх оны үр дүнтэй харьцуулахад харьцангуй хэлбэлзэл багатай байна.

Хөрсний агрохимийн шинжилгээний үр дүнг харьцуулах цэг буюу ойн зурвасын гадна талбайн цэгээс авсан дээжийн шинжилгээний үр дүнтэй харьцуулан үзэхэд хүчил, шүлтийн харьцаа харьцангуй ижилхэн түвшинд байгаа бол цахилгаан дамжуулах чадвар нь 2011, 2012 2014, 2016, 2018 болон 2024 онуудын шимт хөрсөнд 3-5 дахин өндөр байсан бол бусад шимт хөрсний овоолго харьцангуй зөрүү багатай байна. Ялзмагийн хувьд 2012, 2014 болон 2024 онуудын шимт хөрсөнд 1.7-2.6 дахин өндөр агууламжтай байсан бол бусад шимт хөрсний овоолгын хувьд харьцангуй зөрүү багатай байсан. Бусад үзүүлэлтийн хувьд харьцуулахад харьцангуй зөрүү бага байсан.

2024 оны ойн зурвасын хашааны гадна болон дотор хөрсний шинжилгээний дүнг харьцуулан шинжлэхэд CaCO_3 -аас бусад үзүүлэлтүүд дээр харьцангуй зөрүү бага байсан. CaCO_3 -ын хувьд хашааны гадна тал доторхоос 2.5 дахин агууламжтай байсан. Мөн ойн зурвасын гадна CaCO_3 -ын агууламжийг өмнөх оныхтой харьцуулахад 15 дахин их агууламжтай байсан ба суурь шалтгаан нь их хэмжээний бороо орсны улмаас хөрсөнд CaCO_3 тунадас үүсэн, дээж авсан цэгт концентрац нэмэгдсэн байх магадлалтай.

12.3.1.2. Хөрсний механик (ширхэгийн) бүрэлдэхүүн

Дээжний нэр		Шимт хөрс 2011	Шимт хөрс 2012	Шимт хөрс 2013	Шимт хөрс 2014	Шимт хөрс 2016	Шимт хөрс 2017	Шимт хөрс 2018	Шимт хөрс 2024	Ойн зурвас дотор	Ойн зурвас гадна
Механик ширхэгүүд %, ширхэгийн хэмжээ, мм	1-0.25	33.0	22.3	15.0	20.3	24.3	18.1	20.8	0.5	29.5	26.7
	0.25-0.05	54.0	60.3	60.0	54.2	47.3	53.0	54.7	73.8	46.3	53.3
	0.05-0.01	3.4	3.5	13.0	6.3	6.9	10.8	7.7	6.2	7.4	0.4
	0.01-0.005	2.9	4.4	1.4	2.7	4.7	3.3	2.1	3.5	1.9	3.9
	0.005-0.001	5.5	9.5	6.9	9.2	11.9	9.7	10.9	11.6	9.1	1.3
	<0.001	1.3	0.0	3.7	7.4	5.2	5.1	3.9	4.4	5.8	14.3
	<0.01	9.6	13.9	12.0	19.3	21.5	18.1	16.8	19.5	16.8	19.6

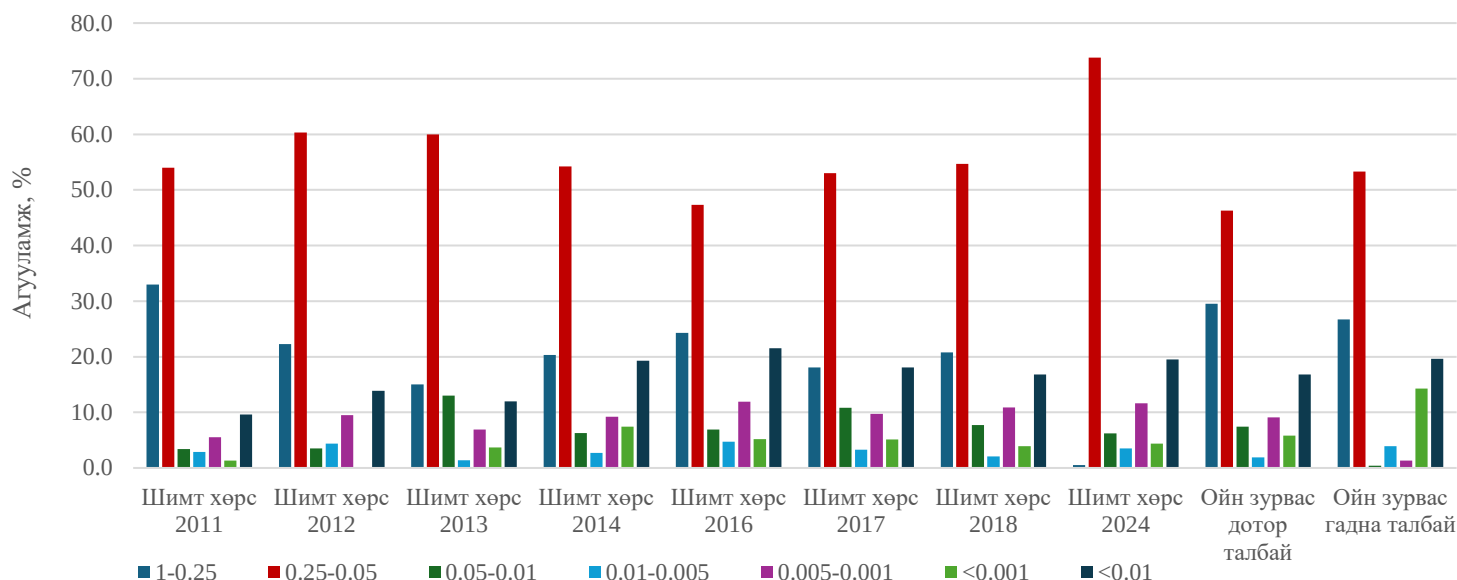

График 12.3.1 хөрсний механик бүрэлдэхүүн, 2024 он

Хөрсний механик бүрэлдэхүүн нь 2 мм-ээс жижиг ширхэгтэй элс, тоос, шавар гэсэн хатуу хэсгүүдийн харьцаагаар илэрхийлэгдэх бөгөөд эдгээрээс аль фракц нь зонхилж байгаагаас хамаарч тухайн хөрсний механик бүрэлдэхүүний нэршил хамаардаг. Ширхэглэг 2-0.05мм байвал элс, тоосных 0.05-0.002мм, шавар <0.002мм тус тус байдаг (“Guidelines for soil description”. 2006). Судалгааны үр дүнгээс харахад хөрсөн дэх элсэн фракцын утгын хэлбэлзэл буюу 1-0.05 мм-д 58.78% - 79.31% байсан. Тоосны фракцын утгын хэлбэлзэл буюу 0.05-0.01 мм-ийн хооронд 0.4% - 10.8% байна. Шаврын фракцын утгын хэлбэлзэл буюу 0.01-0.001 мм-ийн хооронд 5.2% - 16.6% байсан. Дээрх графикийн үзүүлэлтээс харахад хөрсний механик бүрэлдэхүүний ихэнх хувийг элсэн фракц буюу 1-0.05 мм бүрэлдэхүүн эзэлж байгааг харуулж байгаа ба харин тоос болон шаварлаг бүтэц нь харьцангуй бага байгааг харуулж байна.

12.3.2. Хөрсний микро элементийн шинжилгээ

Орчны хяналт шинжилгээний ажлын хүрээнд уурхай орчмын хөрсний бохирдлын мониторингийн 10 цэгээс, цагаан хадны ормын 3 цэгээс хөрсний микроэлементийн шинжилгээнд дээж авч ALS MINERALS итгэмжлэгдсэн лабораторид шинжилгээ хийлгэсэн.

Зураг 12.3.2.1. Хөрсний микроэлементийн шинжилгээний дээж авч буй байдал

Хүснэгт 12.3.2.1 Хөрсний микроэлементийн шинжилгээний дүн, 2024 он

№	Байршил	Pb	Cd	Hg	As	Cr	Sr	V	Cu	Ni	Co	Zn	B
MNS 5850:2019		500	10	10	20	400	800	150	100	150	50	300	25
1	Тээвэр, ложистик засвар	14	<0.5	<1	11	12	95	25	24	15	8	53	10
2	Уурхайн засвар	15	<0.5	<1	11	12	215	25	57	18	11	153	30
3	Нүүрс баяжуулах үйлдвэр	13	<0.5	<1	16	15	161	41	31	13	9	73	20
4	Дулаан цахилгаан станц	9	<0.5	<1	10	18	33	36	19	16	7	42	10
5	Шатахуун түгээх станц	10	<0.5	<1	13	18	58	34	20	15	7	45	10
6	Хогийн цэг	8	<0.5	<1	11	18	130	36	21	15	7	44	40
7	Насос станц	8	<0.5	<1	10	17	41	37	19	13	6	49	10
8	Уурхай цэвэрлэх байгууламж	9	<0.5	<1	10	20	50	36	20	17	8	44	10
9	Сумын цэвэрлэх байгууламж	10	<0.5	<1	12	22	43	42	26	18	9	54	10
10	Ойн зурвас	7	<0.5	<1	13	19	111	40	18	14	7	36	10
№	Байршил	Pb	Cd	Hg	As	Cr	Sr	V	Cu	Ni	Co	Zn	B
10	Цагаан хад ковш засвар	12	3.19	1	18	27	121	38	21	30	9	49	10
11	Цагаан хад засварын төв	18	3.25	<1	20	26	121	39	27	31	10	69	10
12	Цагаан хад хяналтын цэг	14	<0.5	<1	18	28	115	44	28	28	11	58	10

Шинжилгээний дүнгээс харахад элементийн агууламж MNS5850:2019 Хөрс бохирдуулагч бодис элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандартад заагдсан хэмжээнд байна.

12.4 Ургамал, амьтны аймгийн судалгаа

№	Хяналт шинжилгээний төрөл	Хамрах хүрээ	Ажлын гүйцэтгэл	Нийт зардал мян.төг	Тоо хэмжээ
1	Ухаа Худаг уурхай орчим болон дэд бүтцийн барилга байгууламж, ус олборлолтын талбай орчмын ургамлан бүрхэвчийн судалгаа хийх	-Наймантын хөндий -Нисэх буудал -Хулсан ус худаг -Шинэ ус худаг -Эргэлтийн усан сан -Цагаан хад кемп -Цагаан хад НАБТ	Мониторингийн бичиглэл хийж ургамалжилтын доройтлын түвшнийг илэрхийлэх, нөхөн сэргээсэн талбайд үнэлэлт өгөх зорилгоор ургамлын бүлгэмдэл үүсгэлт, зонхилох зүйл, ургамлын бүрхэц, нэг цэгт бүртгэгдэх зүйлийн тоо, зүйлийн бүрэлдэхүүний амьдралын хэлбэрийн онцлог, доройтлыг илэрхийлэгч зүйлүүдийн эзлэх хувь зэргийг тодорхойлсон.	5,000.0	12 цэг
2	Амьтаны судалгаа хийх	Наймдайн хөндий	Зэрлэг амьтны судалгааг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэсэн.	10,000.0	1 цэг
НИЙТ ЗАРДАЛ, мян.төг			15,000.0		

12.4.1 Ургамлын бүрхэвчийн судалгаа

Ургамалжилтын доройтлын түвшнийг илэрхийлэх болон нөхөн сэргээсэн талбайд үнэлгээ хийх зорилгоор ургамлын бүлгэмдэл үүсгэн зонхилох зүйл, ургамлын тусгагийн бүтэц, нэг цэгт бүртгэгдэх зүйлийн тоо, зүйлийн бүрэлдэхүүний амьдралын хэлбэрийн онцлог, доройтлыг илэрхийлэгч зүйлүүдийн эзлэх хувь зэргийг мониторингийн бичиглэлийн үр дүнгээс тодорхойлсон.

Ургамлын хээрийн судалгаагаар 10 цэгт геоботаникийн бичиглэл хийсэн. Үүнд:

1. Ухаа худаг уурхай орчим -5 цэг
2. Мод үржүүлгийн тадбайн гадна болон дотор талд -2 цэг
3. Ойн зурвасын хашааны гадна болон дотор талд -2 цэг
4. Техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайд- 3 цэг

12.4.1.1. Ухаа худаг уурхай орчмын ургамалжилт

Ухаа худаг уурхай орчимд ургамалжилтын мониторингийн 5 цэгт бичиглэл хийж боловсруулахад Турьхан цэцэгт зурман сүүлт, Төлөгчдүү боролзот, Харлаг үмхий өвст, Таанат гэсэн 4 бүлгэмдэлд ялгарсан (Хүснэгт 2). Бүлгэмдэлд 18 зүйл хамрагдсанаас, фанерофит (Р) ба криптофит (G) амьдралын хэлбэрүүд тус бүр нэг зүйл; гемокриптофит (Н) 7 зүйл; терофит (Т) 4 зүйл илэрсэн .

Хүснэгт 12.4.1.1.1 *Ухаа худаг уурхай орчмын ургамлын нөмрөгт бүлгэмдэл үүсгэлт, зүйлийн бүрэлдэхүүн*

Ухаа худаг уурхай			Наймантын хөндий	Нисэх буудал	Хулсангийн ус худаг	Хаягдлын далан	Шинэ усны худаг
Бичиглэлийн код		Амь драл ын хэлб эр (Rau nkiae r, 1934) G	UHGSF01	UHGSF02	UHGSF03	UHGSF05	UHGSF04
Өндөршил (м)			1328.6	1388	1411.9	1453	
Өргөрөг (N)			43.851820	43.770310	43.729920	43.65951	43.670330
Уртлаг (E)			105.490500	105.576890	105.541950	105.59049	105.456560
Өвслөг ташингын (H) бүрхэц (%)			25	30-аас 50	50-аас 75	25-аас 70	25-аас 70
Зонхилогч зүйл (H)			<i>P. tenuiflora</i>	<i>A. achilloides</i>	<i>P. nigellastrum</i>	<i>P. nigellastrum</i>	<i>A. polyrrhizum</i>
Зүйлийн тоо			6	6	6	9	5
Зүйлийн шинжлэх ухааны нэр	Зүйлийн монгол нэр						
<i>Allium polyrrhizum</i> Turcz. ex Regel	Таана, Багалгар сонгино			1			3
<i>Puccinellia tenuiflora</i> (Griseb.) Scribn. & Merr.	Турьхан цэцэгт зурман сүүл	H	2a	2m		1	2a
<i>Ajania achilleoides</i> (Turcz). Poljak.	Төлөгчдүү боролз	H		3			
<i>Peganum nigellastrum</i> Bunge	Харлаг үмхий өвс	H			2b	2b	
<i>Anabasis brevifolia</i> C.A. Mey	Ахар навчит баглуур	H		1			
<i>Convolvulus ammannii</i> Desr.	Амманы сэдэргэнэ	H	+			1	
<i>Oxybasis glauca</i>	Хөх ногоон лууль	T			2a		
<i>Allium mongolicum</i> Regel	Монгол сонгино, хөмөл	G	+			1	
<i>Echinops gmelinii</i> Turcz.	Гмелиний тайжийн жинс	H				+	
<i>Lipschitzia divaricata</i> (Turcz.) Zaika, Sukhor. & N.Kilian	Дэрэвгэр хависхана	H				+	
<i>Stipa glareosa</i> P.A.Smirn.	Сайрын хялгана	H	+			1	

Ухаа худаг уурхай			Наймантын хөндий	Нисэх буудал	Хулсангийн ус худаг	Хаягдлын далан	Шинэ усны худаг
<i>Artemisia xerophytica</i> Krasch.	Хуурайсаг шарилж	Н	1				
<i>Eragrostis minor</i> Host	Бага хургалж	Т		1	2m	1	1
<i>Salsola tragus</i> L.	Өргөст бударгана	Т		+	+	2b	2a
<i>Kochia melanoptera</i> Bunge	Хар дэвүүрт тогторгоно	Т				1	
<i>Setaria viridis</i>	Ногоон хоног будаа	Т			1		
<i>Tribulus terrestris</i>	Зэл зангуу	Т			2m		
<i>Neopallasia pectinata</i>	Шүлхий шарилж	Т					1

Товчилсон үгийн тайлбар: Р: Фанерофит; Ch: Хамефит; G: Кристофит; Н: Гемокристофит; Т: Терофит

Зураг 12.4.1.1.1. Уурхай орчмын ургамалжилтын ерөнхий төрх байдал

Зураг 12.4.1.1.2. Ургамлын бичиглэл хийж буй байдал

Зураг 12.4.1.1.2. Ургамлын өндрийн хэмжилт

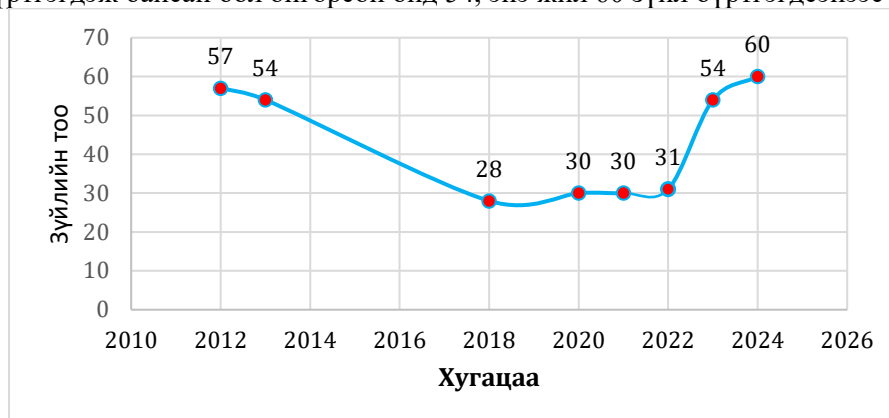
12.4.2. Амьтны аймгийн судалгаа

12.4.2.1 Шувууны судалгааны ерөнхий үр дүн

Шувууны төрөл зүйлийг тодорхойлох судалгааг 2024 оны 09 сарын 15-19-ны өдрүүдэд Ухаа худаг орчим, ойн зурвас, таван толгой нисэх буудал, Цогтцэций сумын төв, Хангинахын ам, Тугийн цохио гэх мэт хээрийн судалгаа явуулсан бүхий л талбайд бүртгэл хийж ажиллаа. Энэ удаагийн мониторингоор 12 баг, 30 овогт хамаарах 60 зүйлийг бүртгэлээ.

Харин 2012 оноос өнөөдрийг хүртэлх мониторинг судалгаагаар 14 баг, 33 овогт хамаарах 126 зүйл шувуудыг бүртгээд байна. Энэ нь монгол оронд 2022 оны байдлаар бүртгэгдээд байгаа нийт зүйлийн (Gombobaatar, 2022) 25 орчим хувийг эзэлнэ. Өмнөх мониторингийн жилүүдэд бүртгэгдээгүй Гангар хун (*Cygnus cygnus*), Халзан түнжүүр (*Fulica atra*), Дорнын шар цэгцгий (*Motacilla tschutschensis*) гэсэн 3 зүйлийг нэмж бүртгэлээ.

Хээрийн судалгааг жил бүр 9 сарын эхний хагаст хийх нь нүүдлийн шувуудын төрөл зүйл баялаг, илүү олон зүйл шувуудыг бүртгэх боломжтойг сүүлийн 2 жилийн судалгааны үр дүнгээс харж болохоор байна. Өнгөрсөн 2021, 2022 онуудад 10 сарын эхний долоо хоногт судалгааг хийхэд 30 орчим зүйл бүртгэгдэж байсан бол өнгөрсөн онд 54, энэ жил 60 зүйл бүртгэгдсэнээс харж болно.

12.4.2.1.1 Тухайн жилийн мониторинг судалгаагаар бүртгэгдсэн зүйлийн тоо

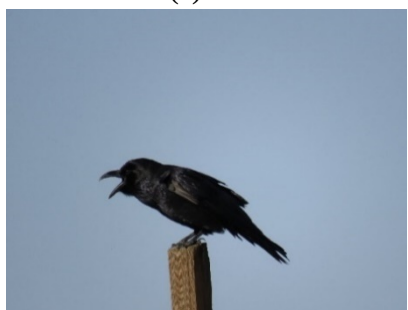
(a)

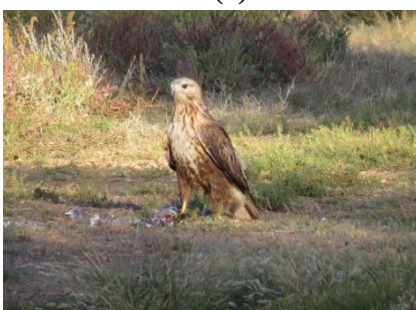
(b)

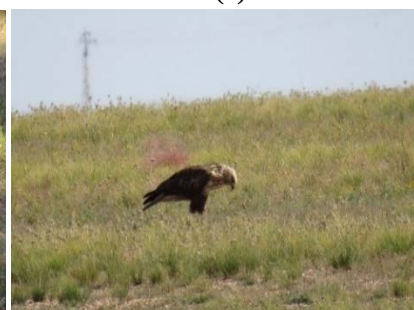
(c)

(d)

(e)

(f)

Зураг 12.4.2.1 Мониторинг судалгааны явцад нэмж бүртгэгдсэн зургаан зүйл шувууд (a. Дорнын шар цэгцгий, b. Алаг хөөндэй, c. Морин харцага, d. Хон хэрээ, e. Талын сар, f. Шилийн сар)

12.4.2.4. Хөхтөн амьтны судалгаа

Энэ бүс нутагт тархсан хөхтөн амьтны судалгааг судлаачдын өөрсдийн сүүлийн 8 хугацаанд цуглуулсан мэдээллийг ашиглан зүйлийн жагсаалтыг боловсруулсан болно. Үүнд: Таван толгойн, Баруун наран орчим, түүний эргэн тойрны бэсрэг уулс, нам толгод, хөндийгөөр 6 баг, 10 овогт хамаарах 22 зүйлийн хөхтөн амьтныг бүртгэлээ. Үүнд мах идэштний багаас саарал чоно, шар үнэг, хярс, шилүүс, эрээн хүрнэ, өмхий хүрнэ, туруутнаас аргаль хонь, янгир ямаа, цагаан зээр, хар сүүлт зээр, туурайтнаас хулан адуу, зарааны багаас дэлдэн зараа, туулай хэлбэртнээс бор туулай, мэрэгчдээс улбар шанаат зурам, монгол чичүүл, шар чичүүл, элсний зусаг, орог зусаг, говийн алагдаага, сибирь алаг даага, савагдаахай, сүүлэрхэг шишүүхэй зэрэг байна.

2.4.2.5. Уулын туруутан амьтдын судалгаа

Уулын туруутан амьтдын судалгааг Хангинахын ам, Тугийн цохио чиглэлд хийж гүйцэтгэсэн бөгөөд янгир ямаа, аргаль хонь, цагаан зээр зэрэг амьтдыг бүртгэж баримтжуулахаас гадна тоо толгой, тархац, боломжит амьдрах орчны загвар зэргийг боловсрууллаа.

Аргаль хонины нөөцийн үнэлгээ: Хангинахын ам, түүний орчимд 20 ± 5 амьтны нөөцтэй бөгөөд угалз 6 байна.

Янгир ямаа: Хангинахын ам орчимд 60 орчим, тугийн цохио орчимд 10 гаруй янгир бий.

Цагаан зээр: Хээрийн судалгаагаар 2-60 хүртэл сүрэглэсэн 64 амьтныг 3 байршилд бүртгэсэн бөгөөд улирал, тухайн жилийн зуншлага, өвөлжилтийн байдлаас хамаарч тоо толгой нь тогтвортой бус зүйл юм.

(a)

(b)

(c)

Зураг 12.4.5.4.1 Туруутан амьтдын судалгаа хийх үед таарсан туруутан амьтад (a. Янгир ямаа, b. Аргаль хонь, c. Цагаан зээр)

13. ОЛОН НИЙТЭД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ, ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

№	Хэрэгжилтийг тайлагнах үйл ажиллагаа	Тайлан мэдээлэл хүлээн авах тал	Гүйцэтгэл	Нийт зардал мян.төг	Хугацааны тов
13.1	Байгаль орчны мониторингийн хэмжилтэд иргэдийг оролцуулах, хэмжилтийн мэдээлэл танилцуулах	Цогтцэций сумын иргэд	Энэ жилийн нутгийн иргэдийг мониторингд оролцуулах ажлыг 6 сарын 19 өдөр зохион байгуулж худаг ашиглагч 10 иргэнийг хамруулсан болно.	3,000.0	8 сарын 20
13.2	Компанийн үйл ажиллагаа болон БО-ны ажлын гүйцэтгэлийг иргэдийн нийтийн хуралд танилцуулах	Орон нутгийн иргэд	Багийн иргэдийн нийтийн хурал 2024 оны 09 дүгээр сарын 24 нд Цагаан-овоо багийн төвд зохион байгуулагдсан	2,000.0	10-р сарын 1
13.3	Гадаад орчны тоосны концентрацийн хэмжилтийн үр дүнг нийт ажилтнуудад нээлттэй тайлагнах	Компанийн ажилтнууд	Гадаад орчны агаарын тоосжилтын мэдээг уурхайн нийт ажилтнуудад танилцуулах байдлаар сар бүр МНТ-ны самбар дээр байрлуулсан.	1,200.0	Сар бүрийн 5-ны өдөр
13.4	Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитын зөвлөмжийн гүйцэтгэлийн тайлан гаргах	Өмнөговь аймгийн БОАЖГ	Өмнөговь аймгийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын газарт 2024 оны 9 дүгээр сарын байдлаар 95%-ийн хэрэгжилттэй байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитын тайланг хүргүүлсэн.	-	11-р сарын 1
13.5	Компанийн байгаль орчны ажлын гүйцэтгэл	Олон нийт, сонирхогч талууд	Энержи Ресурс ХХК нь олон нийтийн сүлжээнд “Энержи Ресурс – Хөгжлийн Төлөө” Фэйсбүүк хуудсаараа дамжуулан 22 пост, 6 бичлэг нийтлэн танилцуулсан байна.	800.0	Улирал бүр
НИЙТ ЗАРДАЛ, мян.төг			7,000.0		

13.1. Худаг ашиглагч нарт хэмжилт хийх тухай бүрт худгийн хэмжилтийн мэдээллийг танилцуулах

Ухаа худаг уурхайн Байгаль орчны хэсэг болон Орон нутгийн харилцааны нэгж хамтран байгаль орчны хээрийн хэмжилтийн ажилд иргэдийг оролцуулж хэмжилтийн бодитой мэдээллийг иргэдэд олгох зорилгоор уг ажлыг жил бүр зохион байгуулдаг. Энэ жил нутгийн иргэдийг малчдын худгийн хэмжилт, уурхай болон сум орчмын агаарын чанарын хэмжилт хийх, танилцуулга мэдээлэл өгөхөөр 6-р сарын 19-ны өдөр худаг ашиглагч 10 иргэнийг хамруулан зохион байгуулсан.

Зураг 13.1. 11 Мониторингийн хэмжилтийг хамтран гүйцэтгэж үр дүнг танилцуулж байгаа байдал

13.2. Компанийн үйл ажиллагаа болон БО-ны ажлын гүйцэтгэлийг иргэдийн нийтийн хуралд танилцуулах

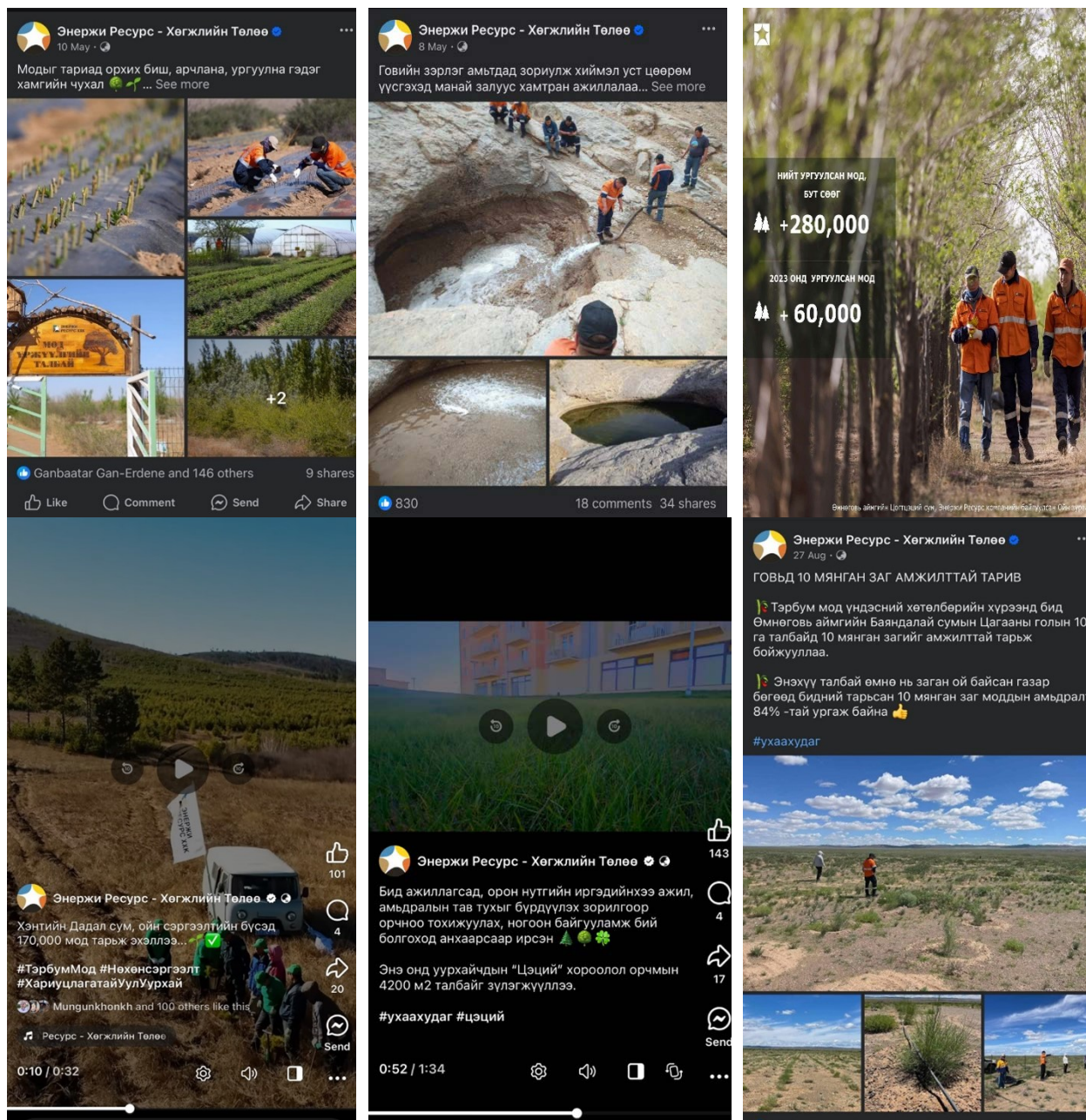
Багийн иргэдийн нийтийн хурал 2024 оны 09 дүгээр сарын 24-нд Цагаан-овоо багийн төвд зохион байгуулагдсан бөгөөд тус хуралд Энержи ресурс ХХК-ийн Байгаль орчны ахлах менежер П.Батболд, Ус хангамжийн менежер Б.Баттулга, орон нутгийн хөгжлийн хэсгийн ажилтан М.Мөнх-Эрдэнэ нар компанийн үйл ажиллагаа, байгаль орчны талаар мэдээлэл хүргэж иргэдийн санал хүсэлтийг хүлээн авч ажилласан.

Зураг 13.2.1. Цогтцэций сумын Цагаан овоо багийн иргэдийн нийтийн хурлын зураг

13.5. Компанийн байгаль орчны ажлын гүйцэтгэл

Энержи Ресурс ХХК нь олон нийтийн сүлжээнд “Энержи Ресурс – Хөгжлийн Төлөө” Фэйсбүүк хуудсаараа дамжуулан “Ухаа Худаг” төслийн хүрээнд байгаль орчны холбогдолтой хэрэгжиж буй ажлууд болон мэдээллийг олон нийт болон сонирхогч талуудад 2012 оноос хойш мэдээлж байна. 2024 оны 1 сарын 1-нээс 10 сарын 25-ны өдрийн байдлаар нийт 22 пост, 6 бичлэг нийтлэн танилцуулсан байна.

Зураг 13.5 Олон нийтийн сүлжээнд тавьсан нийтлэлүүд

14. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ЗАРДАЛ

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний төлөвлөсөн зардал 326,300,000 төгрөг бөгөөд түүний барьцаа болох 162,000,000 төгрөгийг Төрийн сангийн тусгай дансанд Энержи Ресурс компаниас байгаль орчин хамгаалах төлөвлөгөөний барьцаа болгон байршуулсан.

№	Хийгдэх ажлын чиглэл	Хийгдсэн ажлын тодорхойлолт	Зарцуулалт, мян.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төсөв	Уурхайн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	31,000.00
		Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	16,800.00
		Цахилгаан станцын сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	12,000.00
		Нүүрс ачиж буулгах талбайн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	2,100.00
2	Нөхөн сэргээлт	Шимт хөрсөөр хучсан талбайг ургамалжуулах, усалгаа арчилгаа хийх	90,000.00
		Нөхөн сэргээлт, орчны тохижолтонд зориулж мод, өөг үржүүлж бойжуулах	15,000.00
3	Дүйцүүлэн хамгаалах үйл ажиллагаа	Дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээний хүрээнд орхигдсон эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх	52,000.00
4	Нүүлгэн шилжүүлэлт, нөхөн олговор	Нөлөөллийн бүсийн малчид болон сумдын иргэдэд өвс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх	ОНХ-н зардлаас
5	Түүх соёлын өвийг хамгаалах	Ажил төлөвлөгдөөгүй	0.0
6	Осол эрсдэлийн менежмент	Химийн бодисын хадгалалт ашиглалтаас үүсэх эрсдлийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ, сургалт	13,800.00
7	Хог хаягдлын менежмент	Хог хаягдлын ангилан ялгалтын нэр төрлийг нэмэгдүүлэх, хог хаягдал түр хадгалах цэгийг сайжруулах,	15,800.00
8	Удирдлага зохион байгуулалт	Байгаль орчны менежмент тогтолцооны аудит, Байгаль орчны ажлын байрны үзлэг, сургалт	22,000.00
9	Орчны хяналт шинжилгээ	Усны хяналт шинжилгээ	9,680.00
		Агаарын чанарын хяналт шинжилгээ	22,200.00
		Хөрсний хяналт шинжилгээ	1,920.0
		Ургамлан бүрхэвч ба амьтны аймгийн судалгаа	15,000.00
10	Олон нийтэд тайлагнах	Мониторингийн ажилд олон нийтийг оролцуулах, төрийн байгууллагад мэдээ тайлан хүргүүлэх	7,000.00
НИЙТ ЗАРДАЛ, мян.төг			326,300.00